

**critică și
cronică:**

Petrică Birău
Eugen Evu
Aureliu Goci
Ironim Muntean
Marilena Pârvulescu
Vasile Ponea
Ion Popescu-Brădiceni
Eugen Velican

proză:

Aurel Antonie
Ion C. Gociu
Alex Gregora
Marius Iorga
Andreea Măciucă

**eseuri
și studii:**

Cristian-George Brebenel
Andrei Novac
Anghel Păunescu

poezie:

Mircea Arjuna
Ion Căpruciu
Doru V. Fometescu
Constantin Marafet
Mihaela Sanda Marinescu
Daniel Murărița
Luis Ionuț Popa
I.D. Sicore

evocări:

Romulus Modoran

atitudini:

Gheorghe Grigurcu

cronică plastică:

Silviu Doinaș Popescu

umor:

Nicolae Brelea
Marian Dobreanu
Nelu Vasile

traduceri:
Valeriu Butulescu

grafică:
Viorel Surdoiu
sculptură:
Mihai Țopescu

Imanența vidă

Lazăr Popescu

... Scriu despre Samuel Beckett un eseu ceva mai întins. Când ajung la Textele pentru Nimic (sau de Neființă, în altă traducere), un lucru mi se impune neiertător ca o evidență. Dacă, referitor la poezia modernă, de la Arthur Rimbaud încoace, Hugo Friedrich a impus termenul de transcendență vidă, aceste scrieri beckettienne țin cu mult mai mult de imanența vidă... Un spațiu al disoluției!

Un spațiu al disoluției mi se pare a fi ajuns astăzi și România (europeană?). O țară în care Jandarmeria agrează niște oameni simpli care-și apără pășunile, pământul, apa potabilă de agresiunea unor reptilieni nesătui transnaționali, de fapt, aduși de un Guvern al Nimicului și Ticăloșiei...

Bună ziua, Jandarmeria! De ce bateți România?

Pentru că România își apără cum poate „sărăcia și nevoile și neamul”? Am înțeles, desigur! Dragă Patapievici, de asta nu va fi niciodată Eminescu „corect politic”!

Imanența vidă. O țară în care și mormintele sunt mutate în alte locuri de pofta de aur și slugărnicia unui ochelarișt îmbrăcat (chipurile!) minerește! Sus, la Roșia Montană...

Pământ al țării mele ca o lacrimă...

Sau de perversitatea unui sașiu agățat de scaun!

Imanența vidă. Acest Guvern reprezintă Imanența vidă. Pentru conformitate și întâmplător, acesta se cheamă Chevron. Putea să se cheme și altfel...

Imanența vidă.

Bună ziua, România! Desființăm Jandarmeria?

*Cu ocazia Sfântului Crăciun, a
Sărbătorilor de Iarnă și a Anului Nou,
redacția revistei urează tuturor cititorilor
și colaboratorilor ei sănătate, fericire și*

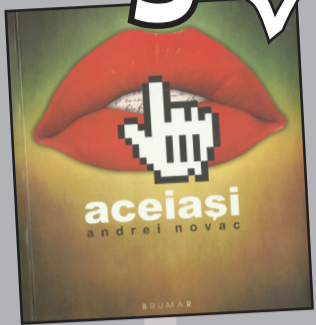

La Mulți Ani!

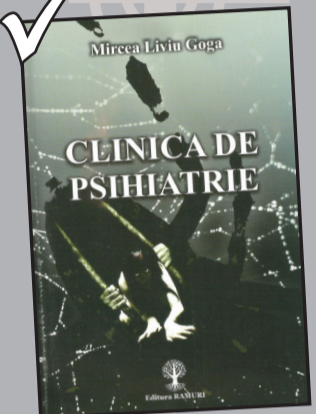

semnal

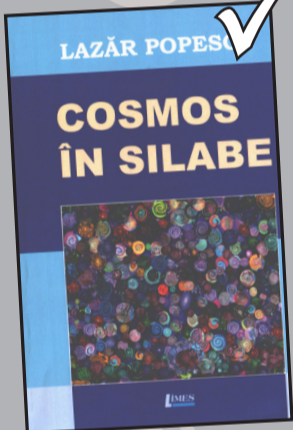
S ✓

aceiași
Andrei Novac,
Ed. BRUMAR Timișoara,
2013, pag 80

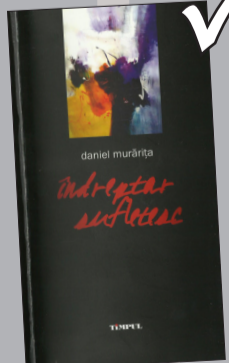
Clinica de psihiatrie
Mircea Liviu Goga
Ed. Ramuri, Craiova,
2012, pag. 118

Cosmos în silabe
Lazăr Popescu, Ed. Limes,
Cluj-Napoca, 2013, pag. 120

Golgota neurcată. Volumul I,
Radu Cârstoiu
Editura Măiastra, Tg-Jiu,
2013, pag. 244

îndreptar sufletesc
Daniel Murărița,
Ed. Timpul, Iași, 2013, pag. 92

Un proiect micromonografic

Prin proiectul meu micromonografic (s)contez pe un discret chestionar preliminar, sau pe un presupus dialog prob, esențializat și ... expresiv, în imaginara și reala companie empatică a scriitorului. Mi se pare a fi o modalitate critică acceptabilă și

fertilă pentru parteneri, micromonografist și scriitor, în sensul apropierei de adevăr, al evitării programatice a egolatriei și negativismului, în viziune și stil. Strict gramatical, dar nu rigid, didacticist, în confesiunile lui, scriitorul (poet, prozator, dramaturg, critic și istoric literar) trebuie să evite *mărcile morfologice* subiective, mai bine-zis subiectiviste. Astfel, micromonografia va purta și va menține amprenta autorului ei, a micromonografistului, fără a ignora ori minimaliza aportul obiectului ei, personalitatea și opera scriitorului.

Prima întrebare a acestui chestionar sau posibil dialog preliminar solicită scriitorului date succinte, esențiale și expresive, referitoare la mediul familial, social, moral și spiritual în care acesta s-a format și a evoluat, un *cronic* și *cântec al vârstelor*; al existenței sale bildungsromanești, într-u spațiu și timp determinate (**delimitate de Basarabia natală și Amarul Târg**, în cazul scriitorului Gheorghe Grigurcu!)

A doua chestiune /întrebare pe care trebuie să o abordeze și să o elucideze scriitorul micromonografiat vizează universul subiectiv și obiectiv în care s-a format, achiziționând, tenace și constructiv, *pietre pentru templul* lui, pentru a ilustra o măreață și misterioasă devenire, dacă apelăm la o altă sintagmă metaforică, a inegalabilului poet și filosof Lucian Blaga. Scriitorul se va confesa, cu maximă lealitate, în relația sa cu mediul familial și social, școlar și universitar sau spiritual, urcând treptele propice ori ostile personalității și, implicit, operei sale. Nu trebuie să fie omise nici lecturile preferențiale, *fidele* (Pompiliu Marcea) sau *infidele* (Nicolae Manolescu), *intermitente* (Perpessicius) sau *respectuoase* (Adrian Marino), dar nu narcisiste, totdeauna *libere* (Gabriel Dimisianu), aderente, penetrante și, niciodată, idilizante sau negativiste. Cu rafinement pedagogic și propeudeic, G. Călinescu recomanda, în eseul intitulat *Criticul debutanților: nu lăuda fără temei pe un începător, dar mai ales nu-l ridiculiza!* Este un postulat valabil pentru critica literară în toate ipostazele și momentele ei, deși se referă la aceea de întâmpinare, nu de ... intimidare a debutanților. În lecturi, interpretări și evaluări critice e bine să rămânem onești și constructivi chiar dacă, uneori, trebuie să adoptăm rudimentarul imbold maioreșcian ... În *lături!* Unii scriitori au evitat sau au sfidat învățământul preuniversitar sau universitar. Să fie oare școala o instituție riscantă, care poate duce la mediocritate, plafonare și ratare?

O altă chestiune, a treia, suscită și precizează fazele sau etapele de debut și consacrare literar-artistică, la nivel publicistic și editorial, ca momente ale afirmării inițiale și decisive, validate în plan axiologic, solicită mai intens spiritul autocritic al scriitorului pus în situația delicată, aceea de a aprecia consecvența ori inconsecvența valorică a propriei opere, linia ascendentă sau descendentă a creației lui. De asemenea, scriitorul poate să invoce nume ale unor personalități clasice, veritabile, exemplare și tutelare, catalizatoare și modelatoare, formatoare, pentru devenirea sa.

Pentru scriitori aflați la vârsta deplinei maturități existențiale și artistice, unii la senectute, este foarte demn și important, pentru destinul lor și al creației lor, să se definească prin felul în care s-au raportat la regimul comunist, dejist și ceaușist, să mărturisească opinii despre impasurile și inerțiile proletcultiste, realist-socialiste, protocroniste și național-comuniste, care au amentințat și au maculat literatura noastră în condițiile politice, morale și estetice incomode și ostile, de aservire ideologică, în perioada postbelică mai puțin în tranziția postdecembristă. Aceste mărturisiri și precizări de ordin politic, moral și estetic pot deveni răspunsuri utile și eficiente în aprecierea personalității și operei scriitorului micromonografiat, contribuind la soluționarea celei de a patra părți din chestionarul preliminar al micromonografistului.

A cincina chestiune se adresează, cu aceeași prioritate, scriitorilor vârstnici, celor care au venit pe lume în ultimul deceniu interbelic. Este, în mod clar și cert, o continuare a celei anterioare. Scriitorii care urmează a fi micromonografiți sunt invitați și solicitați să se autositueze sau autoîncadreze în una dintre *Cele patru literaturi* postbelice preconizate, caracterizate și exemplificate verosimil de criticul și istoricul literar, profesorul univer-

La prima lectură

Ion Trancău

sitar Ion Simuț, într-un număr al revistei *România literară* din anul 1993. În viziunea și în stilul critic simuțian **Cele patru literaturi de sub comunism** (Eugen Negrici), până la Revoluția din 22 Decembrie 1989, sunt: **oportunistă, disidentă, subversivă și evazionist-estetică**. În cazul scriitorilor care vor intra în acest proiect micromonografic, primele două literaturi, **oportunistă și disidentă**, aproape că se exclud, fiind accesibile doar celelalte două, **subversivă și evazionist-estetică**. Nu este însă exclus faptul că unii scriitori vor refuza încadrarea rigidă, probabil, prea tranșantă, în **Cele patru literaturi**, integrându-se în alta, a cincina, se vor arăta receptivi la tentativele critice de grupare și clasificare după criteriile cronologice, pe decenii și generații, criterii subestimate în prezent.

Scriitori autentici, remarcabili, nu pot evita disputele, disensiunile și competițiile, cu ei și cu alții; le-au trăit, le trăiesc și le vor trăi ancorați mai mult sau mai puțin intens, polemic, în actualitatea și realitatea vieții noastre literare. Pentru unii scriitori, disensiunile de ordin politic și moral au fost și sunt mai greu de suportat și de acceptat, decât cele de natură estetică. Evenimentele stârnite de recente alegeri pentru URSS confirmă acest adevăr. Cum le considerați? Au oare compromisurile limite și grade de comparație, precum adjectivele și adverbele, forme și formule aplicabile, funcționale și operaționale, adecvate pentru universul sau lumea literaturii? Sintagma steinhardtiană de **scriitor total** (pe orizontală, poet, prozator, dramaturg, eseist, critic și istoric literar; pe verticală, scriitor cu demnitate politică și morală, autor al unei opere durabile estetice) a fost, este și rămâne actuală?

Ultimele patru elemente ale acestui posibil test interogativ, adică șapte, opt, nouă și zece, au suficiente similitudini, conducând la opinii adiacente și confluențe ce nu obstrucționează nuanțări apetisante și incitante pentru micromonografist. Ele solicită răspunsuri explicative referitoare la menirea, varietatea și finalitatea criticii literare, de toate felurile, relația dintre scriitori și critici, dintre creație și critică, perenitatea sau perempțiunea studiului critic maioreșcian despre antinomia **Poeți și critici**, constând în opacitatea poezilor față de transparența criticilor, în receptarea, interpretarea și evaluarea creației literar-artistice, amploarea și valoarea eseisticii din ultimele trei perioade literare: interbelică, postbelică și postdecembristă. Mi se pare normal ca micromonografistul să fie reticent și circumspect în acceptarea, promovarea, valorificarea și estimarea ad litteram a confesiunilor scriitorului. Așadar, lecturile, utilizarea și valorificarea confesiunilor scriitorului micromonografiat vor fi *fidele și respectuoase*, de la un caz, la altul!

Fondator: Tudor Voinea

Redactor șef: Vasile Ponea

Redactori: Ion Popescu Brădiceni, Ion Trancău, Lazăr Popescu, Cristian George Brebenel, Aurel Antonie, Marius Marian Șolea, Gelu Birău, Elena Roată, Alex Gregora, Florian Saioc

Tehnoredactare și procesare grafică:

Bogdan Chirimbu

Sponsorizare tipărire imprimantă color:

SC "HYDROPOWER ENGINEERING" SRL Târgu-Jiu

Fundația Culturală "COLUMNNA"

str. Vasile Alecsandri, nr.53, Tg.Jiu

tel: 0253 216529, 0740157280 fax: 0253 211506,

Vizualizare pe: www.targujiu.ro la rubrica "Cetățeni" și cenaclucolumna.wordpress.com la rubrica "Revista"

Opiniile exprimate în revistă aparțin exclusiv autorilor.

Materialele trimise să fie scrise cu diacritice și în format digital

De ce n-au făcut școală

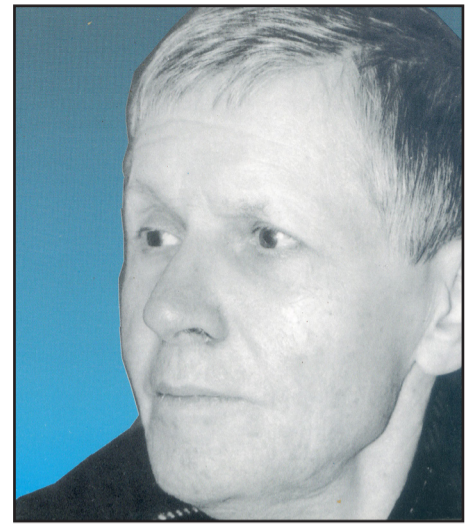
Gheorghe Grigurcu

Cineva mi-a cerut deunăzi părerea în legătură cu faptul că, spre deosebire de Titu Maiorescu, E. Lovinescu, G. Călinescu și, mai aproape de noi, C. Noica, alți doi cărturari impunători, Adrian Marino și Nicolae Balotă n-au creat ceea ce se numește școală. Oare de ce? Suficiente indicii probează puternica lor ambiție în acest sens, căreia, e limpede, nu i-a fost dat a se împlini. Un mare elan rece al afirmării la ambii părea a-și dori confirmarea proximă prin categoria unor discipoli, dar aceștia nu s-au produs. E de bănuț regretul acestor personalități care s-au văzut izolate nu atât din pricina circumstanțelor istorice, de la o vreme mai îngăduitoare cu activitatea ce-o desfășurau cu febrilitate (spre deosebire de situația unor congneri ai lor care și-au sfârșit zilele în temniță sau în exil), cât din cea a absenței unor tineri admiratori care să le preia explicit legatul. Adrian Marino s-a lamentat mereu de reclusiunea sa clujeană. Am impresia că nu-l mîhnea atât domiciliul său într-un centru cultural, să recunoaștem, foarte onorabil, cât golul pe care-l resimțea neputînd stabili relații mai apropiate nici măcar cu intelighenția urbei. Rupînd brutal cordonul ce părea a-l lega de G. Călinescu, cel ce, orice s-ar zice, i-a sprijinit masiv începuturile, autorul **Dicționarului de idei literare** n-a părăsit în schimb intenția de-a polariza el însuși un grup de discipoli. Am participat eu însumi la o „ședință” cu un atare obiectiv, care a avut loc la redacția revistei **Tribuna**, într-unul din ultimii ani '60, cînd teoreticianul ne-a adus la cunoștință un „program” nu atât pentru a fi pus în discuție, ci pentru a fi fără zăbavă adoptat. Aplombul său autoritar a indispus. Spirit raționalist, într-o notă de uscăciune, lipsit de elasticitate, cu ceva cazon în gesticulație, cu un țel excesiv ordonator, Adrian Marino nici nu propunea *de facto* un proiect creator, ci unul tautologic, țesut din generalități la îndemînă, parafrazate pe un ton al gravității ce reclama subordonarea necondiționată. Ne și miram cum a putut trece la un moment dat drept „călinescian”. Nimic în ființa teoreticianului în chestiune nu trăda vreun interes pentru jocul ideii, nu ca formulă dată, oferindu-se inventarierii, ci ca proces deschis, ca o atracție pentru experimentul intelectual sau pentru expresivitate, pentru arta cuvîntului critic ce s-ar cuveni să reprezinte textura comentariului închinat literaturii. Dimpotrivă, un aer moroz, o alură de om al științelor exacte care și-a greșit domeniul. Ni s-a părut astfel foarte nimerită întrebarea ce i-a adresat-o, la un moment dat, G. Călinescu: „De ce nu te-ai făcut inginer?”. Au rămas de pomina recriminările lui Adrian Marino împotriva „impresionismului” a „eseismului dubios”, a imixtiunii „literaturii” în critică, a metaforei, a „scrisului frumos”. O intoleranță, am spune de tip calvin, excludea cu furoare tot ce ar putea reprezenta o apropiere sensibilă a comentariului de creație. Limbajul acestuia se cuvenea a fi ascetic, purificat de orice urmă a păcatului derivat din estetism, care, în instanța teribilă a „ideii”, n-ar fi putut provoca decît damnarea. „Ideea”, „teoria” erau, în concepția lui Adrian Marino zeități geloase ce pretindeau un cult absolut. Iritat de acea dimensiune misterioasă, ireductibilă a creației, care asigură adîncimea perspectivei, autorul **Biografiei ideii de literatură** se manifesta, compensator în intenția sa, pe planul bidimensional al neobositei adiționări de informații. Enorma încărcătură factologică era menită să aline, s-ar părea, vidul impulsului creator refuzat. Chiar în pragul răspîndirii ample a internetului, Adrian Marino îl prefața prin efortul sisific al unei poveri asumate într-un chip admirabil, însă, aidoma personajului mitic, fără izbăvire. Așadar cum putea acest cărturar zăvorît în documentarism, orgolios pînă la un continuu tremolo al aroganței, să-i seducă pe tineri? La una din ultimele noastre întîlniri, cînd nu mai eram chiar un necunoscut, avînd deja cîteva cărți publicate, mi-a declarat cu regret: „Dacă aș avea mai mulți bani, cred că te-aș angaja ca secretar al meu”...

Aparent diferit ni se înfățișează Nicolae Balotă. Egocentric, mînat de-o enormă ambiție și d-sa, se deosebește de Adrian Marino printr-un orizont cultural mai larg, în care intră filosofia, cred că și teologia, alături de (răspunzînd, s-ar zice, cerinței stăruitoare a lui C. Noica) însușirea temeinică a limbilor clasice. Formația umanistă a lui Nicolae Balotă îl împiedică a pune sîrme ghimpate între zonele acesteia, a milita pentru un purism ideatic, asigurînd conceptului estetic o relaxare ce a dus la susținerea unei așa-numite „critici axiologice”. Ar putea fi deslușită și aici o reacție anticălinesciană, cu atât mai vîrtos cu cît Nicolae Balotă s-a așezat, la finele deceniului șapte, în fruntea unei campanii de presă vizînd o dezbatere oarecum neînhibată avîndu-l ca obiect pe Divinul critic. Fără a afișa sicitatea teoretizantă a lui Adrian Marino, autorul **Euphorion**-ului nutrește și d-sa o mentalitate a abstragerii, a detașării de luxurianța literară printr-un discurs aulic, tinzînd spre pompă stilistică. Îmbătat de postura solemnității culturale, d-sa operează în domeniul analitic cu ochiuri conceptuale largi, cu o plasă în care rămîn doar obiectele de-o anume mărime, celelalte pierzîndu-se. Nu e de mirare că-l indispuce călinescianismul, acel set de ventuze imagistice care absorb subiectele temelor de mai mare ori mai mică semnificație. Poza favorită a lui Nicolae Balotă e oficierea. Aceasta

presupune o îndepărtare de enigma bolborositoare a operei, de dramatismul existențial, o abordare a fenomenologiei literare printr-o generalitate ritualică. Membru marcant al Cercului literar de la Sibiu, eseistul s-a așezat pe o poziție opusă celei a lui I. Negoieșcu, „anticălinescian” și el pînă la un punct, printr-un șir de judecăți de valoare diferențiate, dar, indiscutabil, cel mai „călinescian” dintre cerchiști prin factură temperamentală, prin propensiunea creatoare cu marcă stilistică. Astfel încît între savanteria eminentă a lui Nicolae Balotă și profilul genialoid al lui I. Negoieșcu s-a instituit o rivalitate precum între Salieri și Mozart, între Wagner și Faust. Numeroase din pozițiile lui Nicolae Balotă consacrate lui I. Negoieșcu stau mărturie. În pofida unui anume iezuitism comportamental (efect al unei ținute de *homo religiosus*, de nuanță catolică, grijuliu observate), acesta a făcut nu o dată figura unui „concurrent” activ al lui I. Negoieșcu... Dar ce i-am putea reproșa, în principal, lui Nicolae Balotă? O întristătoare inconsecvență, cea mai subliniată din rîndurile Cercului literar, care, practic, i-a fracturat moralmente discursul. După un punct de plecare remarcabil în coloanele revistei **Familia**, ca și în alte publicații, de la sfîrșitul anilor '60, eseistul a alunecat treptat pe fîgașul propagandei oficiale, acceptînd a deveni un exponent de căpetenie al „liniei” partidului unic. Ani în șir, între reintrarea în publicistică și expatrierea în Franța, d-sa a colaborat la **Scînteia** (și nu doar acolo) cu texte ce se străduiau a acoperi cu un fard cultural sloganurile ideologiei partinice dezolante, așa cum s-au reconfigurat, penibil-restrictiv, după tezele ceaușiste din iulie 1971. Acest admirabil, de altminteri, cărturar, cu un condei literar net superior celui mînuit de Adrian Marino, s-a arătat întristător disponibil întru slujirea „umanismului marxist” precum și a paradoxalului național-comunism, în același registru celebrator, cu note sacerdotale deturnate. Într-o bună zi, la o întrunire a cerchiștilor, I. Negoieșcu l-a apostrofat cu energie: „Cum de ai ajuns să scrii asemenea lucruri, să te comporți astfel?”. Evident, foarte stîmjenit, N. Balotă a schițat un răspuns, zicînd că, spre deosebire de interlocutorul său, are „o familie de întreținut”. La care replica lui I. Negoieșcu a sunat astfel: „Nu cred că poți să-ți ajuți mai bine fiul decît lăsîndu-i moștenire un bun nume”. În aceeași ordine de idei să reamintim că, în decursul „epocii de aur”, nici Adrian Marino n-a fost cîtuși de puțin „ușă de biserică”. Neașteptat de numeroasele și prelungitele sale sejururi în Occident se soldau (cel puțin) cu o surdina a oricărei reacții critice în raport cu situația din țară, tot mai deteriorată, ca și cu o curtare cîtuși de puțin demnă a unor înalți culturnici, între care ridicolul Ion Dodu Bălan, a cărui „prestanță” nu s-a dat în lături a o elogia în scris...

Și acum să completăm răspunsul la întrebarea inițială a prezentului comentariu, referitoare la împrejurarea că acești doi importanți intelectuali, spre deosebire de, între alții, G. Călinescu și C. Noica, n-au făcut școală. Nu uităm că atât Divinul critic cît și gînditorul de la Păltiniș s-au pretat și ei la compromisuri în favoarea regimului comunist, cel dintîi, în publicistica sa, începînd cu 1944, cel de-al doilea, supunîndu-se cu o regretabilă ferveare „indicațiilor” date de organele represive, manifestîndu-se ca un agent de influență, dispus, între altele, a-l propune pe dictator peste hotare, *hélas*, pentru Premiul Nobel pentru pace. Care ar fi atunci deosebirile? Sper că nu e nevoie a demonstra relevanța oricum superioară a celor doi mari interbelici față de cea a succesorilor lor pe care-i avem în vedere aici. Pe lîngă aceasta afit autorul **Principiilor de estetică** cît și cel al **Sentimentului românesc al ființei** dispuneau de-o carismă personală, care n-a mai apărut nici la Adrian Marino, nici la Nicolae Balotă. Geniul călinescian se arăta spectaculos, șocant, în conduita profesorului, aidoma unui magnetism irezistibil care atrăgea auditoriul, îl bulversa, creînd momente ce nu se șterg din memorie. Omul se impunea cu o viguroasă originalitate și dincolo de lumea textelor sale, așijderea fascinantă. G. Călinescu și, într-un grad încă mai accentuat, C. Noica aveau o deschidere simpatetică pentru tineri, o generozitate umană de care atât Adrian Marino cît și Nicolae Balotă au rămas străini. S-a arătat oare vreunul din ei cu adevărat dispus să devină un „antrenor” al fragedelor conștiințe? Au făcut ceva pentru a le deschide un drum în viață? Mă îndoiesc. Laborioși la un mod exemplar la interferența dintre texte și texte, s-au păstrat închiși în carapacea strictei afirmări personale. Captivi ai unui egocentrism care, iată, n-a putut da roade în direcția învățăcelilor, a unor urmași distincți întru literă și suflet.

Un gânditor de anvergură europeană – TUDOR VIANU

Eugen Velican

Eugen Velican

Când am aflat că un absolvent al Facultății de Filologie pregătește o teză de doctorat despre Tudor Vianu în ipostaza gânditorului, am fost oarecum mefient în privința rezultatului cercetării. Mi se părea firească o abordare a activității de istoric și critic literar, eventual de stilistician, știut fiind că o parte esențială a studiilor lui Tudor Vianu a fost dedicată unor scriitori români și străini. Cât privește stilistica, a reprezentat un veritabil model, contribuind la formarea unei școli a acestei discipline.

Lectura cărții **Cultură și valoare la Tudor Vianu** (Edit. Grinta, Cluj-Napoca, 2013) aparținând profesoarei Luminița Dima, de la Colegiul Național „Spiru Haret” din Târgu-Jiu, nu doar că a risipit neîncrederea inițială, dar m-a convins că ne aflăm în fața unui exeget avizat al operei filosofice a lui Tudor Vianu.

Nu trebuie trecut cu vederea meritul conducătorului științific al lucrării de doctorat, renumitul profesor universitar clujean, Vasile Muscă.

Începută în țară cu profesori prestigioși, precum C. Rădulescu – Motru, P.P. Negulescu, Mihail Dragomirescu și Ovid Densușianu, formarea intelectuală a lui Tudor Vianu se va desăvârși la Viena, dar mai ales într-un oraș din sud-vestul Germaniei, Tübingen. În acest „loc de desfacere și înflorire”, cum îl va considera peste ani, se va deprinde cu severa disciplină germanică și va deveni discipolul modest al marilor filosofi și scriitori care au ridicat prestigiul Tübingenului: Hegel, Schelling și Hölderlin. Teza de doctorat, realizată sub îndrumarea profesorului Karl Groos, are meritul de a prefigura direcțiile gândirii estetice și axiologice a tânărului cărturar, Tudor Vianu.

Cartea Luminiței Dima relevă faptul că Tudor Vianu se detașează progresiv de perspectiva psihologică și se orientează către o concepție „obiectivistă” a valorii, fiind influențat într-o anumită măsură

de fenomenologie. O asemenea concepție, dar și raționalismul se vor vedea cu mai multă pregnanță în **Estetica** sa, lucrare de o complexitate și adâncime inegalabile. Capitolul **Perspectiva culturală și axiologică în gândirea estetică a lui Tudor Vianu** învederează o profundă cunoaștere a gândirii estetice a celui care a fondat estetica în cultura românească. Că este întemeietorul acestei discipline la noi reiese și din memorabila formulare a lui Camil Petrescu: „profesorul de estetică al culturii românești”.

O contribuție însemnată vizează obiectul esteticii care, de la întemeietorul ei Alexander Baumgarten și până în secolul al XX-lea, era definită ca știința frumosului artistic și a celui natural. Tudor Vianu separă frumosul artei de frumosul naturii, excluzând frumosul natural din sfera esteticii. Precursorii soluției date de gânditorul român sunt esteticienii idealști germani Schelling, Hegel și Solger, dar ideea poate fi regăsită și la Vischer, K. Lange, E. Utitz ș.a. În ceea ce privește raportul dintre fond și formă, esteticianul nostru admitea că forma, devenită expresia necesității interne a operei, asigură condiția eternă a artei, iar conținutul, anterior formei, ținând de realitatea exterioară și întâmplătoare, ilustrează condiția efemeră a artei. Înlăturarea confuziei frecvente dintre atitudinea estetică și estetism este o altă contribuție valoroasă. În timp ce estetismul „reactivează” doar valorile artistice, ignorând sau chiar disprețuind celelalte valori ale culturii, atitudinea estetică permite o deschidere către

de estetician momentele constitutive ale operei de artă, în număr de patru: izolarea, ordonarea, clasificarea și idealizarea. Acest ultim moment relevă apartenența artei la un alt plan decât acela al realității date, la planul arealității, al iluziei. În vreme ce în realitatea irațională se amestecă mereu principalul cu secundarul, esențialul cu accidentalul, arta reține, intensifică și valorizează numai esențialul.

Disocieri pertinente face Tudor Vianu între tip și stil, între geniu și talent. Pe când talentul este educabil și se poate perfecționa, geniul este „înnăscut și improgresiv”. Interesante sunt și considerațiile din ultima parte a **Esteticii** referitoare la receptarea operei de artă. Forma „cea mai completă” și mai înaltă a receptării artei o constituie critica artistică prin cele trei forme succesive: impresionismul critic, critica morfologică și stilistică și critica apreciativă.

Fiind o expresie a creatorului, opera de artă dezvăluie Weltschauung, o concepție personală de adâncime asupra lumii, care îl deosebește pe artistul autentic de artizan, pastisor și virtuoz.

În capitolul **Filosofia culturii și a valorilor** sunt evidențiate alte fațete ale gânditorului: disocierea a două tipuri de acte de valoare, actul cultural obiectiv, prin care un obiect este gândit și introdus în sfera valorii și actul cultural subiectiv, prin care un obiect este gândit ca fiind în stare să ne satisfacă o dorință, definiția culturii, a culturii generale „bun indispensabil al omului”, care nu trebuie confunda-

orizontul teoreticului, moralului, religiosului etc.

Este dincolo de orice îndoială că monada sistemului estetic construit de Tudor Vianu este opera de artă cu structura sa ierarhică, incluzând mai multe valori în sfera cotețiilor estetice. Modalitățile de organizare specifice artei sunt numite

tă cu întreaga cultură, raportul cultură – civilizație etc. Demonstrația privind falsitatea analogiei dintre cultură și cultura pământului este convingătoare.

Sunt aduse argumente în favoarea superiorității activismului în raport cu istorismul și raționalismul. Mitul „generos și fecund” al

culturii moderne este cel al lui Prometeu, Tudor Vianu distingând cu finețe trăsăturile prometeismului: insubordonarea creatoare, afirmarea unei legi proprii, transformarea lumii după propriul chip, asocierea creației cu suferința, iubirea de oameni, „simpatia cea mai largă și cea mai caldă pentru genul omenesc”. Unificarea culturii moderne ar deveni posibilă prin cultul creației, exprimat în mitul lui Prometeu. Eliberarea de sentimentul crizei culturii moderne s-ar împlini prin conștientizarea prometeismului care o însuflețește.

Gânditorul umanist visa că va veni o vreme în care va triumfa libertatea spirituală a omului de a promova valorile și de a respinge nonvalorile. Din nefericire, suntem încă departe de o asemenea vreme, ba chiar se instalează teama că niciodată n-are să vină. Considerațiile asupra atributelor și sistemului valorilor impresionează prin marea forță argumentativă și fac din Tudor Vianu un filosof al valorilor și al culturii.

Începând cu capitolul al patrulea, remarcăm valorificarea de către Luminița Dima a solidei sale formații filologice. Afirmăției că umanismul lui Tudor Vianu n-ar avea decât o înaltă valoare teoretică, fiind lipsit de soluții concrete, eficiente, i se dă riposta că omul de cultură și filosoful a urmărit permanent o finalizare generală, fixată în raport cu problemele și exigențele epocii sale. În anii socialismului, luându-i-se dreptul de a profesia estetica și filosofia culturii, se va orienta spre discipline inofensive politic: lingvistică, stilistică, literatură universală și comparată, domenii pe care le ctorește și le consolidează. În perioada interbelică, intervențiile sale se impun prin erudiție, autoritate, echilibru, probitate intelectuală și morală. Acum aprofundează și sistematizează ideea de valoare, de cultură, de tradiție, de generație, ideea națională și cea a europenității culturii române. Pledoaria pentru o sinteză a tradiției cu modernitatea este urmată de luarea unei atitudini hotărâte împotriva autohtonismului exclusivist promovat de Nichifor Crainic. Considerațiile asupra noțiunii de tradiție ne trimit cu gândul la răsunătorul eseu al lui Miguel de Unamuno, **La Tradición eterna** (1895) în care se făcea o diferență nuanțată între tradițiile esențiale și simulacrele lor. Pentru Tudor Vianu, tradiția implică simultan dimensiunea temporală și cea spațială, iar autohtonismul etnicist promovat de Nichifor Crainic nu poate duce decât la un regretabil

regres cultural. Articolul **Statul ca îndreptar** se constituie ca o pledoarie pentru europenitate și europenizare. Aprecieri pertinente face T. Vianu și asupra expresionismului și cubismului, eliminând extremismele – elogiul sau denigrarea în abordarea celui din urmă. De actualitate sunt și opiniile despre specialiști și diletanți, despre originalitatea culturii române. Limba română este considerată „cea mai de seamă creație culturală a poporului român”, iar folclorul e definit „prima creație literară a românilor”, al doilea element de originalitate culturală după limba română.

O contribuție originală a avut Tudor Vianu și în studierea ideii de generație culturală a conceptului de „generație de creație”, aceasta din urmă posibilă doar în societățile civilizate, în care oamenii se solidarizează în munca de creație. Sunt semnalate și excesele generației treizeci, subliniindu-se necesitatea de a se orienta după o unitate constantă superioară, interesul național.

Luminița Dima analizează și modul corect în care T. Vianu a înțeles maiorismul, intervenția lui, de autoritatea morală și intelectuală de care dispunea, în restabilirea prestigiului lui Titu Maiorescu, inițiată și susținută cu argumente irefutabile de profesorul clujean Liviu Rusu în anul 1963, în revista „Viața românească”.

Din studiile despre Eminescu este de apreciat îndeosebi efortul de a îmbina interpretarea estetică și raportarea la izvoare istorice, tematice și ideologice pentru a integra eminescianismul în contextul universalității.

Alături de controversa Macedonski, ne-am fi așteptat să fie reliefată contribuția lui T. Vianu la înțelegerea poeziei lui I. Barbu și încercarea de a-l încadra pe Tudor Arghezi printre autorii de poeme sociogonice, umbrită de înrăuirile proletcultismului.

Deloc lipsită de interes este paralela G. Călinescu – Tudor Vianu.

O meteahnă de care a suferit și Tudor Vianu, asemenea altor creatori de prestigiu ai culturii române, a fost absența preocupării de a pătrunde cu valoroasa-i operă în spațiul european. Ea a fost semnalată cu amărăciune de către Adrian Marino în cartea sa **Viața unui om singur**.

Concluzia ce se impune după lectura cărții, bazată pe o impresionantă documentare a Luminiței Dima, este că ne aflăm în fața unei cercetătoare competente a operei lui Tudor Vianu, numele ei putând sta alături de acelea ale lui I. Biberi, I. Pascadi, Traian Podgoreanu, George Gană ș.a. O carte care, alături de alte realizări în plan profesional, te face să nu mai trăiești sentimentul dureros al neîmplinirii.

UNIREA DE LA 1 DECEMBRIE 1918

Romulus Modoran

Anul 1918 reprezintă în istoria poporului român anul triumfului idealului național, anul încununării victorioase a lungului șir de lupte, sacrificii umane și materiale pentru făurirea statului național unitar. Pentru ca acest proces istoric, desfășurat pe întreg spațiul de locuire românesc, să se poată îndeplini, a fost nevoie de jertfa poporului român dealungul a cel puțin 300 de ani. Unirea sfântă de la 1600 a Țărilor Române de către Mihail Viteazul, răscoala din Transilvania în 1784 condusă de martirii Horia, Cloșca și Crișan, revoluția de la 1821 condusă de Tudor Vladimirescu, revoluțiile de la 1848-1849 din Țările Române, unirea Moldovei și Munteniei în 1859, proclamarea independenței țării de sub dominația otomană, consfințită pe câmpul de luptă de armata română în războiul din 1877-1878, răscoala țărănimii de la 1907, primul război mondial din 1914-1918, la care România a participat din august 1916, reprezintă curaj, eroism, sacrificii, jertfe și file din **istoria zbuciumată** a poporului român. Să ne cutremurăm de biruința veșnică a lui Mihail Viteazul. Să îngenuchem ca să auzim trosnetul de trupuri pe roată ale lui Horia și Cloșca. Aceste fapte de vitejie au făcut ca eroismul și jertfele ostașilor români din primul război mondial să nu fi fost zadarnice. Au fost pline, însă, de sânge, de multe tristeți și lacrimi. „La noi de jale povestesc/ A codrilor desişuri,/ Şi jale duce Murăşul/ Şi duc tustrele Crişuri.... Iar codrii ce-nfrăţiţi cu noi/ Îşi înfioară sânul/ Spun că din lacrimi e-mpletit/ Şi Oltul, biet, bătrânul”. Tudor Vladimirescu, în Proclamația de la Padeș, loc cu rezonanță istorică, cheamă „norodul” să înlătore răul din țară și să zdrobească pe „balaurii care ne înghit de vii,... că ne ajunge fraților decând lacrimile de pe obrazele noastre nu s-au mai uscat”. Nicolae Bălcescu scria, la 1848, că „mântuirea de orice domnire străină” nu se poate realiza decât „prin unitatea națională”. Unirea Principatelor Române de la 24 ianuarie 1859 reprezintă actul politic care stă la baza României moderne. Atunci dintre cei care au

avut aceeași inimă și mamă, care au fost de același suflet și neam și-au dat mână cu mână. „Amândoi suntem de-o mamă/ De-o făptură și de-o samă/... Eu ți-s frate, tu mi-ești frate/ În noi doi un suflet bate”. În 1877-1878 eroismul ostașilor români a înfrânt barbara semilună, obținându-se independența. „Prin foc, prin spăngi, prin glonț, prin fum/ Prin mii de baionete/ Urcăm, luptăm, iată-ne acum/ Sus, sus, la parapete./ Alah! Alah! turcii răcnesc/ Sărind pe noi o sută/ Noi punem steagul românesc/ Pe crâncena redută”. Desăvârșirea unității naționale a românilor la sfârșitul primei conflagrații mondiale trebuie înțeleasă ca o firească împlini-

re, ca o necesitate istorică impusă de evoluția statului național. Actul de voință al națiunii române, sacrificiile umane și materiale în campania anilor 1916-1918 au fost răsplătite de izbânda idealului național, în condițiile prăbușirii autocrației țariste, urmată de instaurarea regimului comunist și a destrămării monarhiei austro-ungare, precum și al afirmării dreptului popoarelor la autodeterminare pe baza principiului naționalităților. Marea Unire din 1918 a fost și rămâne pagina cea mai sublimă a istoriei românești. Măreția ei stă în faptul că unirea tuturor teritoriilor românești și înfăptuirea **României Mari** nu este opera nici unui om politic, a nici unui guvern, a nici unui partid; este fapta istorică a întregii națiuni române, realizată dintr-un elan fășnit cu putere din străfundurile

conștiinței unității neamului, un elan controlat de fruntașii politici, pentru a-l călăuzi cu inteligență politică remarcabilă spre țelul dorit. Pentru noi românii, anul 1918 a fost un an providențial. La 1 decembrie, **Basarabia**, lacrima neamului românesc, **Bucovina**, **Arddealul**, leagănul copilăriei, școala care a făurit neamul și **România** au făcut un legământ sfânt, care și astăzi, ne îndreptățește să zicem: **Trăiască România Mare!** „Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,/ România națiune”. Unirea s-a înfăptuit și pentru că românii au aplicat deviza: „Totul pentru țară, nimic pentru noi. Ne-am născut aici. Suntem cei dintâi așezați.

Vom muri aici, pentru că nu putem părăsi ceea ce nu se poate părăsi”. **Alba Iulia**, mândru oraș transilvănean, a mai fost martora unor evenimente de seamă ale istoriei și culturii române. Aici realizase M. Viteazul prima unire politică a celor trei țări românești, tot aici a apărut în 1648 Noul Testament de la Bălgrad al mitropolitului Smion Ștefan. La Alba Iulia au suferit martirul la 28 februarie 1785 Horia și Cloșca, și tot aici vor fi încoronați la 15 octombrie 1922 Regele Ferdinand, întemeietorul și Regina Maria, ca primii suverani ai României.

Români, frați dragi și încercați, cugete risipite, vetre stinse și trădate, smulși din glia sfințită și cu sudoarea muncii strămoșești să stăm înfipti și neclintiți în stâncile Carpaților. Să stăm unde am fost de peste douăzeci de veacuri și să rămânem unde suntem. Să dăm patriei tot ce e mai bun în noi. Să ascultăm porunca de dincolo de mormânt a strămoșilor și martirilor noștri ca să nu uităm datoria sacră pe care o avem de a lăsa copiilor noștri o țară frumoasă, puternică și respectată. „Ce-ți doresc eu ție dulce Românie, ...La trecu-ți mare, mare viitor!” Să nu uităm să cinstim sufletele morților și mormintele strămoșilor. Prin eoul și îndemnul care vin din morminte a trăit și trăiește neamul românesc. Să nu uităm părinții noștri. „Cine are părinți pe pământ, nu în gând/ Mai aude și-n somn ochii lumii plângând/...Astăzi îmbătrânind ne e dor de părinți”. Ei au înfăptuit Unirea și România Mare. Și, să cerem iertare tuturor, atunci când greșim, că doar, **„Singur Dumnezeu, este fără de păcat”**.

Dintr-o pregătire de angelus*

Alex Gregora

Prima mireasmă a cărții „Pridvor de septembrie” semnată Zoia Elena Deju, apărută la Editura Fundației „Constantin Brâncuși” în 2013, poate sluji unei stări de combustie, ca să gândim cu fruntea descrescită. Recomandabile – în sprijin - lecturii pot fi și celelalte cărți ale autoarei: „Limpezimi de mărgăritar”, poeme, 1994, „Iluminări în amurg”, poeme, eseuri, interviuri, 2005, „Arethia Tătărescu – Marea Doamnă a Gorjului interbelic”, monografie, 2007 (în colaborare), „Măiastra cerului”, poeme, 2008, „La Ghetsimani”, poeme 2009, „Îngerul din cadru”, poeme 2011. Criticul Lucian Gruia susține, în prefața la „Pridvor...” – „De la rogatio la problematizarea sacrului” - cum „de la volum la volum, Zoia Elena Deju urcă treptele poeziei preponderent cognitive, câștigând în expresivitate, detașare și elevație a gândului”. Pe de altă parte, un alt maestru, Gheorghe Grigurcu, consideră că: „Satul românesc, evocat cu fior liric și delicatețe expresivă de către Zoe Deju-Cârlugea, trece tot mai mult în imaginar, întrucât realitatea noastră, însetată de înnoiri galopante, îl lasă de izbeliște. E oricum, o consolare”.

Din acest punct fabulos al satului – ce este veșnic și de fiecare dată se începe cu el - de: „la capăt de lume/ răul își pierde/ glasul -/zăpezile devin/ plutitoare/ primitoare e marea/ oceanul generos// un dor de întoarcere/ scaldat în solstițiu/ liliachiu” (**dor de întoarcere**); și „cu limpezimea/ amurgului/ pe față (câtă/ dezmarginire!)/ întreb poemul de ce surăde/ și îngerul/ de pe umărul drept/ mă alintă// în cifra de aici/ lumina de dincolo” (**cu limpezimea**), disponibilitatea pentru poezia aleasă ființei este fără îndoială răspândită: „de aici se poate vedea/ până departe în suflet/ și în desişul de semne/ al marelui zodiac// prin spărtura/ cometei/ șesurile neantului/ și până departe/ potecuța pe care ai venit/ și țărnuț/ în care așteaptă/ ca o salvare/ cumpăna fântânii// în susurul pleoapei/ în zbaterea candelii” (**panoramă**).

Zoia Elena Deju vine dintr-un teritoriu al respirațiilor cristaline, cu spaima unor vietăți orbite: „se poate ca/ privind peste umăr/ să vezi cum se ține/ după tine/ Cățelul Pământului/ (un ținut plin de răscrucii/ și duhuri rele)/ dă-i să înțeleagă/ că nu-l iei în seamă/ și de la o vreme/ te va părăsi// urmat de vulpe/ argintie/ îl va bate” (cățelul pământului). În definitiv, lucrarea prin cuvinte naște întrebări: „pasăre/ ori țărăna?// peană în prăpas-

tie/ rotitoare/ ori pean -// mesaje cifrate/ smulgându-se/ din limba de foc/ a jertfelnicului” (**peană ori pean**). **Și tot de acolo sosesc răspunsurile:** „o scară/ semeață/ spre cer/ cum umbra/ poemului/ peste mare// un dor amăgitor/ vorbind cu sine/ cu storuri lăsate/ oglindă de lac/ năpădită de nuferi/ și pretutindeni/ spartă în copci/ de gheață” (**scară spre cer**).

În cele trei secțiuni – I. panoramă; II. fereastră aprinsă; III. cu smicele pe umăr – recolta poetică este sporită cu flori arctice, dimineți de armindeni, paparude cu lăuri, o rouă de lumi uitate, gloria asfințitului, ape lustrale, bălți de mac, ursita rătăcită, vămuire, picătura de nectar, nu o tindă, liniște de schit, fericiri neofite, vuiet de poduri, candelabre, ochi de genune, țărnuț de dincolo, căderi, nourii jertfelnici, alesături – și am dat doar spectacolul ce se cuvine din minuții. De altfel, iată nu o stanță în înțelesul deplin, însă o decupare la nivel de discurs poetic: „nu o tindă/ cu mușcate în sărbători/ ci cu toate umbrele/ de la răsărit/ la apus/ jucate în apele zării/ pe care atâtea se duc -// de unde nici cu gândul/ nu le mai poți întoarce// doar împăcarea/ din Cumpăna/ cum o toacă în sufleteș/ pulberea și mărunțind/ în albia iluzorie/ sărbătorile poeziei” (**nu o tindă**).

Într-o pregătire de angelus permanent găesc următoarea mărturisire: „deschid fereastra/ și îngerul/ mă atinge cu aripa/ (cerul e-n gheare/ de vișor)/ de atâtea zbatere/ îi sângerează/ o aripă -// odată intrat în rama/ din perete/ își află odihna/ și definitivă lui/ amuțire” (**amuțire**). Apoi Zoia Elena Deju dă și samă relației - poate - cu sinele: „o parte din mine/ s-a risipit/ gesturi lacome/ mușcă/ din propria-mi umbră/ semințele/ nu pot fi luate de vânt/ cad greu în solul/ din care umbra mea/ se retrage” (**semințele**).

Tulburătoarea rostire din „Pridvor de septembrie” poate veni dintr-o oglindă continuată. Prin ardore poezia scrisă de Zoia Elena Deju reușește a: „bate ascuțit clopotul/ de argint/ în foișorul/ ființei mele// m-am dizolvat/ într-o violetă magică/ și plutesc/ pe cerul urzit/ în comete -// la pândă neadormitul/ ochi al neantului (**dizolvare**). Cititorul nu are de ales!

* ALEX GREGORA

*Zoia Elena Deju, „Pridvor de septembrie”, Editura Fundației „Constantin Brâncuși”, Târgu-Jiu, 2013, lector Gheorghe Grigurcu, ilustrații M.C. Escher

Ochii câinelui

Casa avea în față o verandă îmbrăcată pe jumătate în sticlă, într-o sticlă aproape murdară și armată cu pătrățele mari de subțiri fire de sârmă. Acolo obișnuia Jacop să își bea cafeaua, în tăcerea aproape liturgică a orașului, pândită doar de bătaile clopotelor bisericii Adormirii din deal. Desigur, Jacop aflase de câteva zile de prezența unui cățelandru la ei în gospodărie. Rest al unei obligații venind din niște socoteli mai încălcite ale tatălui său cu niște oieri de margine, pe care el, Jacop, nu-i știa. Dar și-i închiuia ca oameni nevoiași, din singurătate, aspri, murdari și suferinzi.

Toamna devenise deja friguroasă și o unduire de vânt cobora din munți. Nu mai plouase de mult și cerul părea ca un bolnav cu chipul supt și buzele lipite cu bube. Iar în dimineața aceea, Jacop se trezi convins că a venit timpul să-și cunoască câinele cel nou. Iată de ce își propuse să piardă o parte a timpului cu asta...

-Ce vrei să zici? îl întrebă Marta, pentru că trecea pe-acolo către poartă.

-Bună dimineața, îi răspunse și îi mai făcu salutul cu mâna, între alte semne ale vremii, de toată lumea acela fiind cunoscut ca salut soldătesc.

-A dat bruma, și cei cu asta? Până nu cade toată frunza, iarna e departe, și doar nu ne vrea sângele...

Jacop putea să-i dea dreptate femeii în mod clar ori să-i răspundă de-a dreptul cu o încuviințare, alese să privească în continuare buza subțire a ceștii de cafea. Tânărul domn se îmbrăcase în haine mai groase, își schimbase și cămașa pijamalei în care transpirase din plin peste noapte. Probabil era bântuit în mod inconștient de vreun coșmar... Iar pe umeri avea halatul de casă cel nou, în tonuri albastre, primit cadou la aniversarea zilei de naștere.

-Prostul de Dumitriță m-a înjurat iar, m-a înjurat birjerește. Și mi-a spus azi-noapte ceva... cu ideile lui ciudate, cu... niscăi suflete ascunse în toate sticlele cu băutură. Îmi tot zice minciuni de-astea, ca să se justifice... Doar știi, le toarnă, dă pe gât, lung și des...

Cu toții cunoșteau că bărbatul Martei bea. Pentru Dumitriță viața se topea întocmai ca o lumânare și valora puțin. Deși erau rude mai de departe, Jacop vorbea rar cu Dumitriță. Dorind să-l ocolească de fiecare dată, ca să nu-și strice ziua cu supărarea unei discuții pe tema băuturii excesive. Și alta, necesară într-o zi, cu privire la faptul că partea lor de casă se năruia de-a dreptul. Iar acolo, între zidurile acelea scorojite, Marta și Dumitriță se cer-

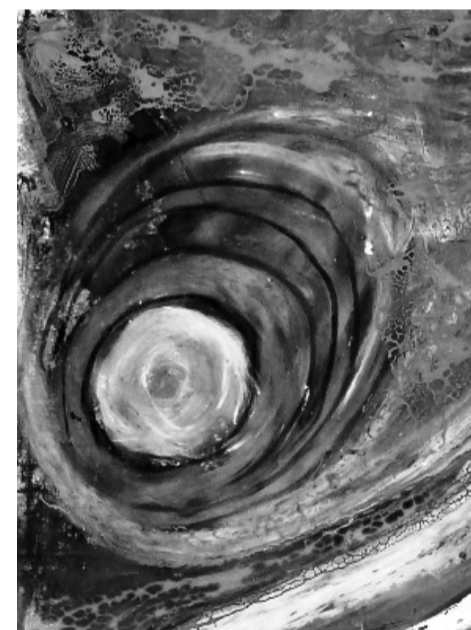
tau în fiecare seară, strigătele și înjurăturile auzindu-se până la el, în camera de colț a imobilului.

-Ce-i cu asta? Dumneata lasă-l în pacea lui, se trezește el din beție.

-Ei, se mai trezește!

Lui Jacop îi murise un câine de vânatoare în perioada sărbătorilor de Crăciun. Când lipsise el de-acasă - niște examene care nu se mai puteau amâna îl purtaseră departe, într-un alt oraș - animalul înghițise, probabil aruncat în curte de cine știe cine, un os prea tare și așa de ascuțit că-i perforase stomacul. Câinele acela avea obiceiul să-l urmeze în plimbările de amiază la gărlă, îl anunța pe Jacop de orice primejdie și-l apăra. Avea miros și auz, depista repede orice sălbăticiune, lătrând scurt ca să-l facă atent pe Jacop să-și pregătească pușca.

Tânărul nostru i-ar putea pune în cârcă și lui Dumitriță vina morții animalului. Bețivul ăla lăsa, uneori, în curte oase tari de cocoș ori curcan, furate de la abatorul din C., unde își transporta butoaiele cu sodă venite cu vagonul special pe drumul de fier. O altă bănuială cădea pe Bălăceanu cel bătrân, ce locuia alături, într-o casă mai mică și care se arătase, în multe locuri și

cu destule prilejuri, supărat pe succesele lui în carieră. Pentru Jacop, numai rostirea numelui vecinului Bălăceanu îi lăsa un gust sălcii în gură, ca pentru o dușmănie nevindecabilă. Puțin i-ar fi păsat dacă omul nu l-ar fi provocat de mai multe ori, ridicând glasul la el și blestemându-l în fel și chip...

Un contradictoriu amestec de lene și dorință îl porni pe tânăr în dimineața aceea pe verandă. Întâi, niște fleacuri ale zilei ce urma îi asigurau liniștea. Apoi, teama săriturii peste o albie de pârâu, câteva vorbe spurcate auzite de peste ulucă și atât. E-adevărat, în ultima vreme nu mai dormea cât îi era necesar, se trezea noaptea și citea dintr-o carte fără coperti ce aparținuse unui strămoș de-al său, medic.

-Lasă și tu, va fi mai bine, îi spusese Marta și-l rugase să nu bage

☑ În seamă toată mocirla acelor vremuri.

Cu câteva zile în urmă, pe neașteptate, Jacop s-a hotărât să-l ia în cameră la el, peste noapte, pe motanul Florea. Care avea doar aerul falnic al libertății totale și puțină nesimțire ce se putea aduna într-o asemenea alcătuire de carne și sânge. Iar înlăuntrul casei felina dormea adânc, ziceai că nici nu respiră, că o omoară aerul strâns între pereții cei albi și între podea și tavan.

Însă, Florea dormea la el doar câteva ore din noapte. Se cerea afară chiar după miezul nopții și se întorcea doar către dimineață, când Jacop îi percepea cu greu zgârâietura de lăbuță pe tăblia ușii ca să-i deschidă...

Jacop aflase de câinele cel nou la masa de seară de la maică-sa. Tot atunci se discutase în casă de zvonul potrivit căruia în oraș măcelarii vindeau carne de măgar, după ce o haită de câini sfâșiasse unul. Tatăl său povestise și cum se făcuse scrum o moară de vânt așezată, unde altfel? acolo, pe deal, în preajma biserica Adormirii...

-Ce ne trebuie nouă alt câine?

-Ne trebuie, cum să nu ne trebuiscă, răspuse taică-său.

Mama lui Jacop era atunci bolnavă. Sărăcise la trup și nu se împăca în vreun fel cu suferința și destinul. Pentru totdeauna luase în ea o tuse de plămâni, seacă și inconștientă.

-Chiar nu-ți place?

-Nu, nici vorbă. Dar o să mă obișnuiesc...

Iată de ce s-ar fi putut crede că Jacop încă nu se grăbea să întâlnească ochii câinelui cel nou, în dimineața aceea importantă ce-i lovea obrazii cu câte o palmă rece ca să-l pregătească doar.

-Grădina trebuie săpată până nu dă înghețul, că rămâne așa, o auzea pe Marta vorbind ca pentru cineva nevăzut.

Bineînțeles, Jacop nu participa niciodată la activitățile de înfrumusețare și grădinărit ale imobilului. Îi ținea locul taică-său care avea în grijă o porțiune mai mare, dreptunghiulară, de la drum și jumătate din rondul de flori din curte.

-Ce mai e în târg? îl întreba pe Jacop când se întorcea de la plimbare, iar tatăl aranja cu atenție florile.

-Ce să fie, tată?

Când era cazul îl informa despre candidatul la postul de primar al orașului...

-Și cu ce ne mai mint boierii?

-Lasă-i, că nu toți mint, îi răspundea Jacop care deja își formase o opinie cum și cu cine să voteze.

-Mai ales acum, ar da și pielea minciunii ca să ne fraierească...

Asta cu pielea minciunii, Jacop chiar că nu o înțelegea. Iar aprinderea cu care taică-său se referea la cestiunile de politichie o lua ca pe-o frustrare a părintelui. Care, cu multă vreme în urmă, încercase să devină

consilier pe listele unui partid roșu. Poate eșecul de atunci și-l iertase, nepriceperea și prostia alegătorilor asemenea, dar pe politicienii ce mințeau în continuare nu-i iertase...

Lui Jacop halatul cel nou îi transmitea un miros fin de săpun din fruct exotic. Își ținea cafeaua dinainte și nu luase obiceiul să tragă tutun. Răsturnase din ibric doar niște zaț alături, la rădăcina unei burueni fistichii, ca să-i facă bine în viitor. Era liniște altfel, o liniște de care e bine să te bucuri și să te ții la ea ca să-ți pătrunză în trup. Ori, alte vorbe el nu le auzea...

Un zăngănit de lanț greu îl trezi din visare pe Jacop. Nu se sperie. De îndată privi mai atent... De alături, de sub o tufă de trandafiri bogăți în țepi și flori aproape trecute, îl luau în stăpânire două diamante mici, câinești, cu sclipiri scurte ca de chiciură. Iar în cel mai îndepărtat colț al lumii cineva urzea o pânză din scuipatul unui păianjen. În memoria de atunci, deja ostenită a lui Jacop, intrară și strigătele unui crai-nic nou al orei din turn și o dulce lumină, cam întârziată, a dimineții.

-Păi muierile noastre încă nu s-au trezit! Se risipesc între cearșafuri, cu cracii-n sus și socotelile lor ascunse sub plapume...

Marta nu stătea locului. Se mișca de colo-colo, mai dădea de-asvârlita cu câte-un lemn ușor. Ce-ar mai toca ea lumea, toată, cu vorba!

-Cuțu-cuțu...

Jacop privea câinele, ca să-l învâluie încă de la început cu gând liniștitor și cu vorbe de om bun. Își arăta într-un fel interesul pentru sufletul acela, deocamdată tremurător, din apropiere.

-Ce tot mă mint ele pe mine ca pe-o proastă? se-auzea din nou femeia diavolului. Trebuie să se spele cu apă de hrean să nu le cadă păru' de la... ficlene și... nesătule muieri...

Tânărul nostru ar fi putut să intervina, să-i ceară Martei să tacă. N-o făcea sau chiar se prefăcea că nu o auzea. Și mai mult avea chef să se împrietenească cu câinele cel nou.

-Cuțu-cuțu...

Se porni atunci, deodată, vremea aceea de petrecere a toamnei când tristețea lovește totul de pe lume... Iar cel mai bun lucru ar fi fost ca Jacop să încerce să se părăsească de trup ca să capete senzația contopirii cu natura.

-Marta, taci, taci Marta!

Umbletul femeii se opri. În continuare avu milă să-l asculte pe Jacop și să-i fie aproape. În margine de verandă și în picioare. Mirată și împușnată de vorbe, Marta găsi forța ca să asculte și să privească și ea lângă tufa de trandafiri... Iar lui Jacop îi adevări Marta în acea dimineață că din ochii câinelui cel nou lipseau stropi de lumină...

*ALEX GREGORA

Florin Arpezeanu – Fereastră pentru orbi,

editura PIM, Iași, 2013, ISBN 978-606-13-1593-2

Regăsim în „Fereastră pentru orbi” o anumită predilecție pentru maladiv, pentru macabru, trădând intenția autorului de a identifica urmele luminii în contururi neconvenționale, inedite, adeseori indezirabile, imunde. Fără intuiții comune, căutarea în acest orizont nu-și dezvăluie finalitățile estetice sau pe cele din actul intim al trăirii. Spațiul, aerul sunt dimensiuni privative, rostul e nedefinit. Organicul își reconsideră în astfel de condiții funcția, optica se diversifică surprinzător. Lumea obiectuală revendică un suflu personal, Dumnezeu își pierde majuscula în firescul omenesc, omul devine poveste. Viața, neconștientizată și netrăită ca atare, e un neajuns, handicap reflexiv. Oniricul, zborul, jocul, copiii și copilării reziduale forțează cadrele obligând la o cromatică variată, la o evadare din explicitul alb și neinteligibilul negru. Nuanțele au amprenta cetățeanului. Boala are rol aforistic și metafizic, cuvântul e o clinică de recuperare într-un sens disolut. Cu toate acestea, Florin Arpezeanu nu scrie pentru a vindeca sau pentru a se vindeca. Demersul rămâne totuși unul necesar în plan personal și, într-un reflex filmografic, se dezvoltă în forme ce invocă mișcări circulare, în fobii voalate din care actorul acestei clipe exersează prezumtive eliberări prin logos. Discursul, fie în vers alb, fie în proză, frizează un lirism, nu întotdeauna accesibil, al grijii, al spaimei imediatului. Nu îngrijorează declarativul creației, tematica se subscie exclamării, invitația e la o atență pășire prin noi înșine, călătoria fiind revelatorie. E un început, o promisiune asumată.

Daniel Murărița

Valeria Roșca – Responsabilitatea de a fi intelectual,

Editura PIM – Iași, ISBN 978-606-13-1191-0

Radiografia societății contemporane, golită în mare parte de sens și semnificații, tocmai prin invazia agresivă și necenzurată a influențelor facile, prin dominația covârșitoare a pragmatismului, reprezintă, fără îndoială, un act de curaj din partea eseistei, cu atât mai mult cu cât materializarea gestului reflexiv, a lucidității discursului și a analizei minuțioasă pornește de la experiența personală, aceea de profesor. Abordarea lecturii cu multiplele ei funcții creionează o primă condiție de existență a intelectualului.

Retorica discursului trădează neliniștile omului ce se confruntă cu realitatea marcată de superficialitatea contemporaneității ce pare a fi spulberat norma și normalitatea. Lecturile devin mijloace de „cunoaștere a mecanismelor ce întrețin societatea”, justificând astfel, din perspectivă estetică, elecțiunile făcute.

Probleme precum politica, moralitatea, ideologia, dihotomia biblică bine-rău sunt doar câteva aspecte asupra cărora zăbovește, creând pârgurile necesare adaptării la imperativele prezentului.

Construită aparent mozaical, cartea de față vizează, sub haina retoricului ce inițial creează impresia discursului autocentrat, o subtilă pledoarie pentru adoptarea unei atitudini dezirabile în fața vieții. În fond, imaginea intelectualului se vrea a fi chintesența unei astfel de atitudini asumate conștient, antidot împotriva „orbirii spirituale”.

Marinela Pîrvulescu

Teatrul liric și reflexiv

Ironim Muntean

Creator proteic Valeriu Butulescu armonizează în toată ființa sa poetul sensibil cu moralistul ironic, temperamentul solar de sorginte rurală, capacitatea disociativă și analitică cu reflexivitatea insului lucid, atent sagace la spectacolul lumii diverse și unitare totuși în paradoxala ei alcătuire.

“*Spirit fin și gânditor profund*”, cum îl definește Marin Sorescu, Valeriu Butulescu topește în scrierile sale lirismul și reflexivitatea, privirii mirate și ironice a scriitorului înfățișându-i-se o lume clădită pe o dialectică a contrastelor multiple între viață și moarte, veșnicie și efemeritate, iubire și ură, sacru și profan, astral și teluric, angelic și demonic, ființă și mască, esență și aparență, virtute și viciu, prietenie și dușmănie, frumos și urât, autenticitate și falsitate, inocență și perversitate, tinerețe și bătrânețe, singurătate și sociabilitate, bogăție și sărăcie, înțelepciune și prostie - în care induce o tensiune printr-un paradox de proporție sau perspectivă.

Opera sa dramatică este originală și unitară prin viziunea asupra lumii, asupra condiției umane, prin concepția artistică, diversitatea tematică și prin speciile dramatice cultivate.

Teatrul său este o oglindă a lumii, a vieții imaginate și ficționalizate, un joc cu paradoxuri în care *homo ludens* (ori *homo artifex*, *homo aestheticus*) omul creator pentru care arta este un joc prin care creează universuri, tot așa cum Dumnezeu s-a jucat de-a lumea, creând-o.

Herghelia albastră (*Forța imaginației*) este un text programatic, de estetică teatrală, o paralelă asupra raportului dintre artistul creativ și realitate. Opera literară este produsul imaginației, o ficțiune, “un raport estetic între personaj, autor și creație. Totul este joc și convenție” (p.35). Este rodul transfigurării realului, al recreării, un act ludic, similar *jocului de-a lumea* al lui Dumnezeu care a creat Universul.

În ambițiile orgolioase ale *Autorului* (personaj al piesei, ipostază a artistului creator): “*Un scriitor este o mică zeitate, un Dumnezeu de provincie. Un scriitor bun face oameni când vrea, din câteva cuvinte, cu un pix și puțină imaginație.*” (p.15).

Metafora titlului ne duce cu gândul la Pegasus, slujitorul zeilor și al muzelor, intermediar al imaginației, al fanteziei creatoare, specifică artistului, dar și copilului care prin joc, puritate și candoare depășește tărâmul real și pătrunde în cel al visului, al unei ficțiuni ideale care îl înălțuie.

În piesă “*Un cal eminent*

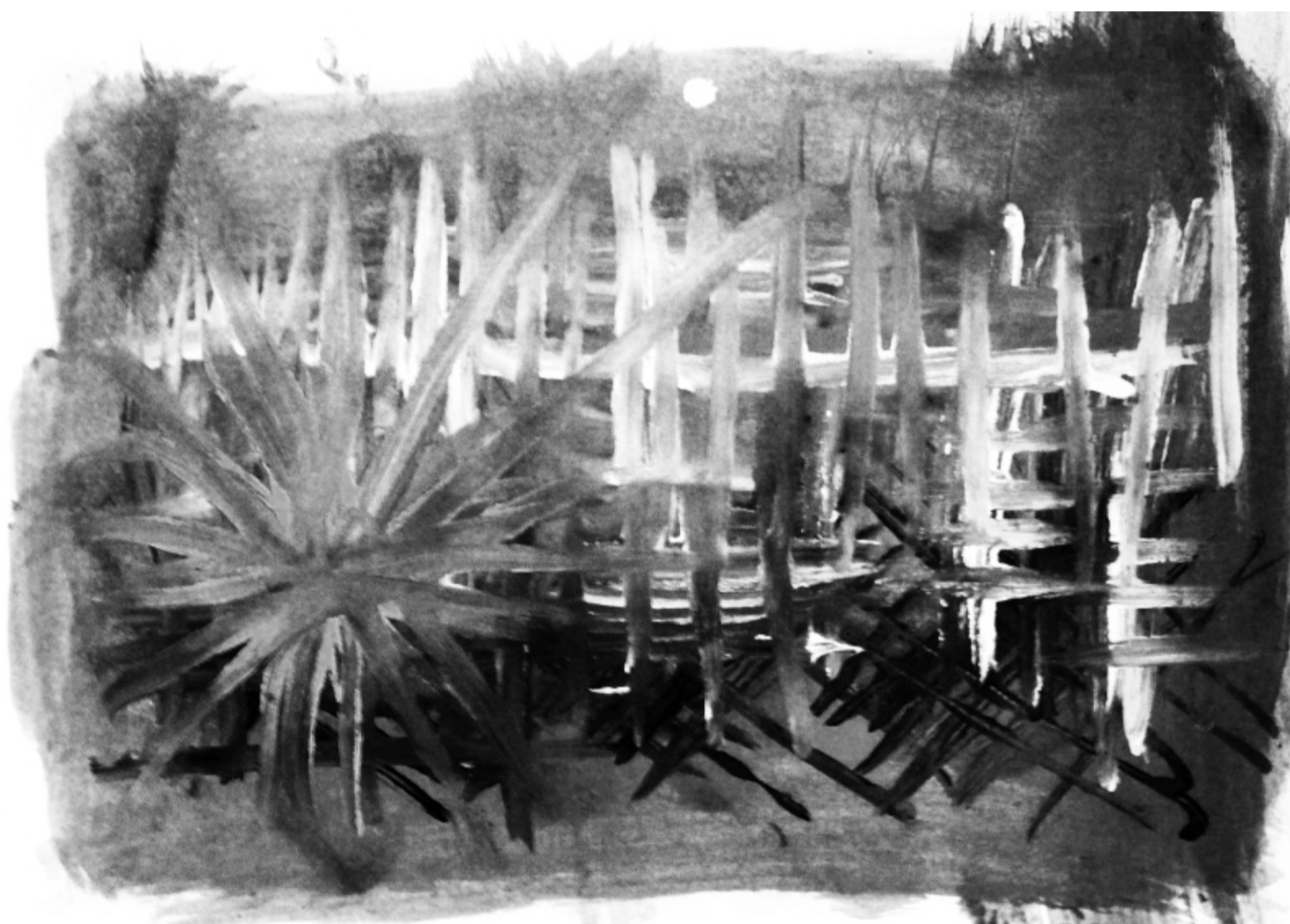
albastru râde în hohote” (p.31), “*Bărbatul aude clar nechezatul repetat al unui cal și tropot neregulat de copite*” (p.5). Calul este leitmotiv simbolic, agent al fanteziei, al “*Forței imaginației*” prin care opera literară își exercită... rolul de *chataris*, de purificare a ființei. Chiar *Ofițerul* (simbolul realului) în finalul piesei, pe când “*Autorul iese trândind ușa, se aude un nechezat straniu de cal și tropotul în ritm de step, al unui cal care se îndepărtează*” (p.43), “*se aruncă pe scaun ca și cum ar încăleca un cal*”, “*călărind copilărește scaunul*” (p.43) răspunde la telefon Generalului: “*Călăresc !... Un cal eminent albastru... ”Un cal cu potcoave din oțel inoxidabil*” plecând “*... Definitiv și irevocabil! ...În cer... Acolo mă așteaptă her-*

ghelia albastră”, dezinteresat de programul de guvernare al Generalului. Succesiv, în cele 12 scene intră *Bărbatul*, *Autorul* (Scena 3) și *Femeia* (Scena 10), din dialogul lor construindu-se substanța comediei.

Personajele sunt generice, exponențiale, simbolice, încorporate realului (*Ofițerul*) și ficționalului: *Bărbatul* traversând “*o criză de identitate*”, “*Este generalizarea maximă celui mai vechi principiu masculin*” (p.3)” și *Femeia* “*Este generalizarea maximă a celui mai vechi principiu feminin*” (p.11). Amândouă sunt creații arhetipale, rod al imaginației *Autorului*, stăpânul gândurilor și sentimentelor lor, care și abuzează personajele, autodefinindu-se drept adversar al “*formelor fără fond*” (p.14). *Bărbatul* îl consideră un

le, politice, morale pe care autorul le încredințează într-un larg registru comic, ale cărui surse sunt opoziția dintre conținut și formă, dintre persoană și mască, dintre aparență și esență, dintre cea ce vor să pară eroii și cea ce sunt în realitate. De mare efect este finalul, împăcarea *Bărbatului* cu *Autorul*, care continuă să “*Scrie cu caietul pe genunchi, cuprins de voluptatea creației.*”, “*Privește spre Bărbat și spre Femeie, continuând să scrie cu o pasiune devastatoare*”, într-o atmosferă comică, părăsește scena pe care zace un teanc de file de manuscris, risipite și auzându-se “*nechezatul distorsionat și tropotul unei mari herghelii de cai*” (p.41).

Se trece astfel dintr-o realitate absurdă, prin “*Forța imaginației*”, pe tărâmul poveștii în care și *Ofițerul*

ghelia albastră...” (p.44). Suntem în plin basm, nevoia de poveste, specifică omului, triumfă. *Ofițerul* devine: *Sunt eu! Roșu Împărat... Iar în mână port sabia voievodului Bogdan cel Orb!*...” (p.44).

Cu patru personaje, piesa este alcătuită din 14 scene, iar acțiunea se petrece în biroul bine mobilat al unui ofițer superior de poliție și are o structură circulară: începe și sfârșește cu convorbirea telefonică a *Ofițerului* de la evidența populației cu superiorul său, Generalul, care-i solicită un referat pentru șoferul său care își pregătește doctoratul cu teza: “*Existențialismul și Evidența Populației*”, el însuși fiind doctor în *teoria cunoașterii*, pe care “*Dacă nu o stăpâneam, nu ajungeam atât de sus!*” (p.2) și promițându-i sprijinul. În final (Scena 14) își anunță plecarea ...în cer la “*her-*

mincios, incapabil a “*aborda subiecte grele. E un ușuratic*”, “*cu ficțiune literară îndoielnică*” (p.8), plin de ifose, un pervers, a săvârșit furt literar, este un violator.

Personajele se autodefinesc, se caracterizează reciproc, antitetice, iar didascaliiile dramaturgului radiografiază mișcarea lor sufletească. Dialogul *Autor - Femeie* pendulează în jurul erosului care o stăpânește și care, prin hiperbolă, este pus în paralelă cu cosmosul, prin erotomorfizarea acestuia și plasarea cuplului în preajma celui biblic, originar, concludând că “*Iubirea este o atracție mai puternică decât gravitația!*”, “*...Dragostea trage toate sforile Universului*” (p.33).

Dialogul *Autor - Ofițer* printr-un subtil joc al paradoxurilor devolează dialectica contrastelor socia-

le se integrează.

Și *Fantezia ocultă* (*Don Siempre*) se înscrie aceluiași registru tematic, dezvoltând raportul dintre cunoașterea artistică și cea științifică, dintre materie și spirit, dintre trup și suflet, dintre intelect și afect, dintre rațiune și sensibilitate, dintre poezie și matematică, într-un poem dramatic dens în simboluri și alegorii.

Valeriu Butulescu își plasează comedia sub zodia a două motto-uri, din Eminescu

“*Argint e pe ape și aur în aer*” și Cervantes “*Sunt lucruri în care trebuie să crezi pentru a le vedea*”, și face din *Don Siempre* un veșnic visător, conștient de valoarea sa : “*Bine, dar eu sunt veșnic...*” (p.3), un iluzionist, un vânător de vânt, care crede în himere dezinteresat, spre “*a vedea ce nu există*” (p.14)

☑ convins că *“Nemurirea mea este indiscutabilă”* (p.8).

Credința în himere îl face pe Don Siempre un emul al lui Don Quijote, creator de miracole, fiindcă *“Nemăsurată e forța mea”* (p.12). Eternul visător este bogat sufletește pentru că *“Totdeauna în rătăcirea mea, am păstrat puțină coerență...”* (p.26). Visătoarea îl face poet, filtrând prin magie, sublimul din verb, din cuvânt la *“ceasul la care nevăzutul prinde contur și poemul trece în cristal. Aur esențial, eliberat de zgura cuvintelor”* (p.2).

Visele lui îl pun în contrast cu lumea reală, care-l consideră nebun și-l internează în spital, întreaga acțiune a comediei desfășurându-se într-un salon special de psihiatrie din mobilierul căruia atrag atenția: vasul cu flori, ceasul deșteptător, Mătura, Halatul uzat, atârând în cuier, un ficus ornamental și o vitrină cu medicamente – elemente de decorare ce animă și devin simboluri ale unui spectacol cosmic de o fantezie debordantă. Compozițional piesa este alcătuită din 21 de scene, structura este circulară, bazată pe simetrii începând (Scena 1) și sfârșind (Scena 20) cu momente de magie săvârșite de Don Siempre, prin care trece din real în imaginar și paralelisme compoziționale: în Scena 2 și Scena 18 sunt prezente Mătura și Halatul, devenite personaje simbolice reprezentative pentru realitatea cu care protagonistul se afla în contrast, iar în Scena 3 și Scena 18 sunt prezenți Don Siempre și medicul Tomas, deveniți în țesătura textului Don Quijote și scutierul său Sancho, reflectând asupra vieții și morții, asupra condiției umane efemere urmărite în timp și istorie, despre iubire, eternul feminin, dragostea dintre bărbat și femeie, printr-o continuă pendulare între mitologie și realitatea actuală, despre credință, apelând la mitul biblic.

De altfel, fondul reflexiv al piesei este dens literar și filozofic, cultural, mitologic, teologic, iar replicile sunt cugetări, aforisme, sentințe, proverbe, expresii celebre ce vin să localizeze, să individualizeze, să dea substanță tipologică și caracterologică, definiții metaforice încărcate de mister poetic.

Personajele sunt simbolice, antroponomastice alegorizându-le esența. Don Siempre – Veșnicia, Nemurirea spiritului visător, etern pelerin printre fantasmе, călărind nu pe Rosinanta, ci pe *“Un cal negru, foarte talentat, care făcea versuri albe. Când se așeza la mașina de scris își dădea jos potcoavele”* (p.7). El o invocă pe Elena din Troia, simbolul eternului feminin, *“culme a frumuseții păgâne”*. Pentru Siempre a face aur *“... e joacă de poet pentru tine să faci din taur*

minotaur și din balaur aur!... Elena (tandă). Ești bogat! Toate hergheliile de cai verzi sunt ale tale. Și ce puternic ești! (Declamă). Căutător de avântate culmi! Mereu chemat de înălțimi albastre! Cățătorule! (Îl trage peste ea). Hai, urcă-te pe muntele lui Venus! (p.11).

Tiparul eternului feminin topește castitatea, virtutea, puritatea primordială, forța morală de esență creștină cu senzualitatea, fertilitatea, voluptatea, fecunditatea păgână, miticul e mereu convertit în real, chemarea la dragoste este patetică. Un exceptional foc și joc erotic se consumă în vis, în paturi separate, între Elena și Tomas.

Neantida cu coasa, simbolul morții, este invocată spre a-l salva pe Tomas de la moarte, dar îi va trimite un altul lui Don Siempre, în final, tânăr, dar cu aceleași metehne.

În întâlnirea imaginară cu *Paulus*, Don Siempre își face cunoscute convingerile creștine, iar dialogul cu cei doi Profesori - reprezentanții cunoașterii științifice – reliefează convingerea lui Don Siempre despre perenitatea artei. *“O epopee valorează mai mult decât o cetate”*, că *“Miza războiului era poemul. Ca un măr rotund, poemul se pârguia în pomul cunoașterii”* (p.27). Cunoașterea artistică e mai profundă, angajând rațiune și sensibilitate, iar cea logică e limitată.

În scena finală (21), de sinteză, participă toate personajele angajate într-un spectacol de pantomimă, cu râsul batjocoritor al Vocilor, într-un banchet dionisiac, cu orgia chimică și eroii, *“foarte veseli”* care *“își trec din mână în mână Vasul din care beau cu sete. Femeile au un comportament tot mai libertin, de bacante. Bărbații au manifestări erotice care, la nevoie, pot depăși ușor limita decenței puritane.”* (p.33) Secvența conține o subtilă punere în scenă a nașterii comediei, care își are originea în cultul antic al lui Dionysos, cu starea de bună dispoziție – Komos

Bun de tipar este o comedie spumoasă a cărei acțiune se desfășoară în redacția ziarului *Curierul Galactic*, unde redactorul șef Mișu și Nina, factotum în redacție, pregătesc o nouă ediție a ziarului, aproape gata, lipsindu-i doar *“interviul senzațional”*, pentru a-i da *“Bun de tipar”*, pretext pentru dramaturg de a surprinde problematica presei, condiția ziaristului, relația dintre presă și realitate, dintre ziar și cititor, în esență totul depinzând de deontologia ziaristului. Căutarea febrilă a celor doi aduce, rând pe rând, în dezbatere o multitudine de aspecte prin care se definesc antagoniștii: Mișu - un ambițios, obsedat de succes și deontologie *“profesională”*, și Nina *“fotoreporter, editorial-*

ist, comentator, analist politic - veritabil Colegiu de redacție”, *seducătoare, cu imaginație de tip senzual. Oscilează vertiginos între obiectivitate și mitomanie* (cum notează autorul în lista de prezentare: *Personaje*). Compozițional, piesa alcătuită din 17 scene, este circulară, începând cu convorbirea telefonică a redactorului șef cu Directorul, în care-l asigură *“Suntem gazetari profesioniști! Nu ne jucăm cu nervii opiniei publice! Am înțeles! Să trăiți!”* (p.35) și finalul în care, tot telefonic, anunță: *“Am dat bun de tipar...Am lucrat puțin, dar vreau să vă asigur: ziarul e numaipomenit!”* (p.73). În acest interval suntem martorii trudei ziaristilor care încearcă să ne convingă că *“Presă e a patra putere în stat”* (p.39)...*presă scrisă are un impact puternic asupra cititorului...Îi dictează trăirile, îi modelează starea de spirit, îi definește personalitatea”* (p.36). *Presă are un efect tonic*, *“Forța manipulative a presei e uriașă”* (p.37), *“forța vindecătoare a presei”* (p.38). Ea trebuie să răspundă nevoii de informare a cititorului, fiindcă *“Omenirea se hrănește cu ziare. Presă scrisă a ajuns un drog. Singurul drog tolerat de autorități”* (p.44). *Ziarul e mai mult decât un mijloc de informare!... E un drog. Omenirea e dependentă de presă ca de aer!* (p.46).

Prin hiperbolă, ziaristul proiectează actul său în cer: *“Sunt sigur că și Dumnezeu, acolo sus în ceruri, citește ziare”*, din Biblie lipsind capitolul; *“Facerea Presei”*.

Mișu (cu glas profetic): *“La început era cuvântul. Și cuvântul era la Dumnezeu! Și Dumnezeu, după Facerea lumii, l-a făcut imediat pe Adam. Iar Adam a făcut imediat un ziar...”* (p.46). Foamea de senzațional a cititorului, setea de succes a ziaristului pun la grea încercare deontologia profesională. Raportul dintre știre și adevăr, pune în evidență un paradox: *“De regulă știrile senzaționale nu sunt adevărate. Iar cele adevărate sunt adormitoare”*.

Această dilemă stârnește disputa celor doi, Nina susținând *nevoia condimentelor și puțină ficțiune* pentru ca știrile să fie digerabile, Mișu afirmând: *“Noi suntem ziaristi! Formatori de opinie, ... Oameni serioși! A patra putere în stat!... Noi gestionăm adevărul și numai adevărul...”* (p.45). *“Dar cititorilor le plac la nebunie minciunile. Scrie tu numai adevăruri în gazeta ta! Să vezi cum se va prăbuși tirajul”* (p.35). *Soluția ar fi “Știrea veridică. Senzațională, dar veridică!”* (p.55).

Proiectând această dilemă în real, dramaturgul surprinde pretutindeni contraste: în viața politică,

economică, socială, morală, spirituală care alimentează substanța comică a textului dramatic, exprimată în enunțuri memorabile, sentințe, cugetări, aforisme.

Fantezie balcanică (Partidul Național al lui Tata) este o comedie de moravuri și de caractere amintind substanțial de Caragiale prin viziunea clasică și umorul infundabil, Valeriu Butulescu, definindu-se ca moralist și caracterolog original, sondează viața publică și de familie a *emanațiilor* Revoluției, ajunși la putere, roși de ambiții, cu instincte de parvenire, hotărâți să speculeze avantajele regimului politic de care profită din plin, cu toții împacându-se în final sub ochii presei *independente*, cu buget de miliarde, *Opinia* (personaj al piesei) ei metamorfozându-se în raport cu profitul financiar obținut.

Cu inventivitatea antropomastică dramaturgul ne proiectează în universul comic al teatrului caragialian, prezent topologic în fiecare erou al piesei. *Poporan*, demagogul de profesie, stâlp al puterii, curioasă combinație de Trahanache (sot înșelat), Cațavencu (demagogul perfect) și Agamiță Dandana (canalia profitoare), *Populus* (fiul dintr-una din numeroasele căsnicii ale tatălui), progenitura profitoare, copilul de bani gata, existând din nemuncă, *Marry*, cochetă adulterină, tentată de lux, desfrâu și *“iubitoare de animale”*, *Nerva*, funcționarul public aservit puterii, fidel, devotat al acesteia, *Grivan*, câinele de pază, sluga de nevoie a puterii, dar și element al triumfului conjugal (*Poporan – Marry – Grivan*).

Acțiunea comediei se desfășoară în straniul birou senatorial al lui Poporan, mobilat ciudat, având într-un colț o boxă de deținuți în care este prăvălit pe poadea, așteptând vizita *Opiniei*, ziaristă la *“Libertatea Liberă”* spre a-i lua un interviu. În cele 21 de scene piesa surprinde pelerinajul celor șase personaje. Ca senator, Poporan impunându-și imaginea falsă de martir al neamului, erou național, patriot ce se jertfește pentru țară, se sacrifică pentru popor, suferă, apără libertatea: *“Libertatea este mai mult decât un concept. Libertatea este dreptul sfânt al neamului. Este, dreptul... (ezită)... inimitabil... intolerabil... inalterabil... indubitabil...”* (p.35) *“Libertatea este dreptul sfânt al neamului. Este dreptul inalienabil al națiunii de a fi ea însăși... Și chiar mai mult decât atât”* (p.7).

Acest slogan este rostit obsedant în fața oricui îi trece pragul, de fiecare dată din interes.

Populus spre a-l tapa de bani,

Marry, ultima soție a lui Poporan, spre a-și achiziționa o haină de piele de *dinozaur* și a-și lua în stăpânire noul câțel (*Grivan – Grivei*). *Guță*, milionarul de carton, șef de clan, mafiot, investitor strategic, născut și crescut la periferie, *obligatoriu blond, pentru a evita orice aluzie discriminatorie* (s.n), spre a-și cumpăra teren în Cișmigiu, unde vrea să-și construiască banca proprie, *Opinia* și cameramanul *Mișu* spre a-i lua un interviu. *Poporan* se socotește autorul Revoluției, apărător al democrației, al dreptății, adversar al tiraniei.

Compoziția este iarăși circulară, sfârșind în același birou senatorial, din care Poporan s-a ridicat la cer, petrecând *„următoarele două săptămâni în lumea îngerilor... de unde va reveni în circumscripția sa electorală cu un profil moral sensibil îmbunătățit”* (p.48).

De sus, cu reverberații cosmice, răzbate glasul profetic al senatorului Poporan:

„Libertatea nu e un simplu concept. Este dreptul sfânt al neamului! Este dreptul inalienabil al națiunii de a fi ea însăși! Și chiar mai mult decât atât!... Și chiar mai mult decât atât”

În acest cerc se consumă o fantezie balcanică de un comic debordant, turbat, iscat dintre contrastul dintre ființă și mască, în principal Poporan, demagogul luând masca martirului spre a-și ascunde esența coruptă, specifică, crede el, neamului, imposibil de extirpat.

„Chirurgia noastră estetică este prea tânără pentru așa ceva. Operația comportă riscuri incalculabile Ea poate afecta ireversibil specificul național (Pauză). Aici este vorba de vocație, doamnă! Suntem un popor muzical! Prefaceți corupția în vioară și dați-o pe mâna unui politician de la noi! Va cânta mai frumos decât Paganini! (p.42).

Personajele se individualizează prin acțiuni, intenții, se autodefinesc, ori se caracterizează reciproc, prin felul în care gândesc și se exprimă, prin onomastica plină de sugestii, iar dramaturgul, prin didascălii (notele din paranteză) și excepționala forță a stilului dens, expresiv, metaforic, coroziv, aluziv, dar mai ales aforistic.

Și prin singura dramă din volum, *Rugul aprins* rămâne înscris temei generale, literatura și realitatea, scriitorul și societatea. Scrisă în memoria Poetului V. Voiculescu (1884-1963) *„de la a cărei moarte tragică se împlinesc cincizeci de ani,, piesa proiectează acțiunea în „obsedantul deceniu,, când regimul totalitar ateu, după alungarea regelui Mihai, duce o teribilă prigoană pentru lichidarea „dușmanilor poporului”, folosindu-se de o justiție aservită total. În cele 19 scene ale dramei Poetul este urmărit, ca dușman, pentru că a participat la întâlnirile literare ale grupului „Rugul aprins”, de la mănăstirea Antim, (stareț era Vasile Vasilachi) ale cărui reuniuni aveau loc în salonul stăreției sau în biblioteca mănăstirii, în prezența a numeroși scriitori, oameni de cultură și monahi. Rugul aprins intenționa să scoată o revistă de spiritualitate românească, să tiparească o colecție de trăire creștină, alături de acțiuni umanitare și de încurajare a artelor. Gruparea este interzisă în 1948, iar membrii surghiuniți, judecați și condamnați la ani grei de închisoare. V.Voiculescu este arestat în 1958 și eliberat în mai 1962, cu mai puțin de un an înainte de moarte.*

Poetul, în creația căruia triumfă *„vederea ingenioasă a minții,,* (Tudor Vianu), iar timpul e rugăciune *„între cerul strein și lutul ce ne va mânca,,*, are nostalgia Paradisului, identifică gândul cu nemărginirea, memoria cu libertatea,

mântuirea nu poate fi obținută decât prin frumusețe. Idealurile sale sunt în conflict cu literatura proletcultistă, cu arta angajată. *„Poetul este depozitarul unor mari idealuri... Scrie poezie mistică,... Este o poezie adevărată. De aceea este periculoasă! Aprinde sufletele oamenilor ... Lirica nu este un șir de vorbe goale, care pocnesc militărește din călcâie ! Poezia însemnează har.* (p.17). Esența dramei Poetului este remarcabil definită într-un monolog al colonelului de securitate Adam care își radiografiază propria conștiință *„Și totuși conștiințe mai există”, constatând că „eu sunt o rază de vectoare a acestuia. Mătur totul în jur.* (p.19). Opera poetului (Adam răsfoiește *„Caietul negru ,,*) este în opoziție cu *„lumea nouă”* în care *„Spiritul nu mai valorează nimic . Năruirea este totală. Egalitatea a devenit noua religie. Absurdul egalizator vine ca un tăvălug. Și munții sunt prăvăliți peste văi adânci... Și apele se pierd în nisipuri sterpe... Și cerul cade peste pământ... Iar țara se transformă într-o pustietate roșie....Pentru ei cultură înseamnă lene Estetica artei este redusă la batoze și furnale... Dumnezeu a dispărut și odată cu el a pierit și conștiința națională...”* (p.19). Ar vrea să-l apere pe Poet *„acest nebun cu inimă de sfânt”* (p.20), pe care l-a citit și prețuit în studenție, dar se zbate într-o dilemă greu de rezolvat: a-l ajuta e o sinucidere pentru el: *”E adevărat, sunt intelectual... Am inimă, conștiință și spirit... (Mai tare). Dar mai am și familie. Trebuie să trăiesc și eu din ceva...”* (p.20). Dilema lui o vede asemănătoare eroului lui Nicolae Labiș din *„Moartea căprioarei,,* *„ Ce-i inimă? Mi-e foame! Vreau să trăiesc și-aș vrea/ Tu iartă-mă conștiință ! Tu căprioara mea ...”* (20).

Adam va fi înlăturat din sistemul care triumfă, fiind servit de miliție, securitate, justiție, toate devotate, fidele *ideologiei roșii.*

Dramaturgul condamnă regimul totalitar, tiranic și ticăloșit, slujit de anchetatori cu tentă animalieră: *Lupoi, Vulpescu*, care au ca ajutoare brute: *Ciucă ”tânăr musculos”, și Măciucă ”corpulent, tânăr”,* și martori de profesie și informatori, ca : *Limbău și Bordei_Justiția este surdă, oarbă și „fără memorie” : Judecătorul „în vârstă, cu deficiențe de auz, dar și de memorie” iar avocata Aurica este „tânără, energică, puternic indoctrinată”.*

În această rezervație –zoo, *Poetul (74 ani, intelectual distins, firav, cu barbă albă)* este de neclintit, afirmându-și crezul, *„cu o energie neașteptată”,* după condamnare, într-un final apoteotic, cu fundal *”dominat de o lumină roșie, pulsatorie,,* pe o scenă, dominată de vocea robustă, tot mai sonoră, a Poetului (p.56). Metafora scenică finală potențiază expresivitatea unei drame poetice memorabile, în care vibrează un lirism autentic *„Cu chipul tău pe masă trudesce să mă inspir / Ca un jongleur, ce scoate când flăcări, când cordele / Aceste versuri scrise să te desfeți cu ele, / Din inima mea arsă le-am tras și ți le înșir...”* (p.55).

Dramaturgia lui Valeriu Butulescu este poetică și reflexivă, în care pulsează vibrația unui lirism autentic, profund, dedus din implicarea în spectacolul lumii, văzute când ca un bălci al deșertăciunilor, ca un carnaval sancționat de râsul socratic al moralistului, când ca un tipar al reflecției tonice, optimiste. Valeriu Butulescu crează un teatru de idei, în care este *„atâta dramă, câtă luciditate,,* și atâta poezie, câtă sensibilitate, turnate în structuri dramatice rotunde, circulare, ca și zbaterea umană efemeră în raport cu Eternitatea.

Povestea nebuniei mele

Andreea Măciucă

Era octombrie când ne-am întâlnit prima oară. Nu te cunoșteam, dar mirosul pielii tale mi-a cerut încrederea - i-am dat-o! Octombrie, acum încep toate poveștile triste... e ca și cum ar începe cu sfârșitul.

Era noapte și frig, nu avea cum să înceapă mai rău. Dar căldura camerei tale m-a ademinit...și m-am dat toată. În sfârșit eram liberă, liberă de mine. Trupurile noastre îmbibate în parfum de firmă și miros de țigară mentolată trăiau și simțeau fericirea ultimelor clipe, fericirea sfârșitului. Oh, fericire dureroasă de octombrie!

Am zăcut întinsă pe patul tău ca un mort zăcând în pământul din care a fost plămădit. Apoi tu ai mutat patul de care m-am îndrăgostit, iar eu...l-am mai vizitat din când în când ca pe un vechi și bun prieten. Mi-e dor și acum de el și îl urăsc în același timp. Patul acela nu a fost niciodată numai al meu, iubea femeile, am știut asta din prima clipă în care i-am simțit căldura. Aș da o mie de paturi pentru el...nu am găsit altul mai primitor! Încerc acum să mă acomodez cu patul meu mic, să fi iubesc arcurile ieșite din saltea care țin locul mângâierilor tale, dar mi-e dor de patul tău mare în care ar avea loc toate femeile din lume. M-aș mulțumi cu o părticică din el, dar să fie a mea. Cum a fost atâta timp... din octombrie, de la sfârșit.

O iarnă întreagă mi-am plimbat corpul dintr-un loc în altul în ideea de a-mi fi frig și poate îți vei fi făcut milă de mine și mă vei fi chemat în pat. M-ai încălzit în patul tău mare când gerul era crâncen și atunci...aș fi dorit să înghețăm de vii ca apoi să ne topim ținându-ne de mână...în pat. Mai știi când am înghețat și ne-am cuibărit ca nebunii sub plapumă? Acum că ne-au înghețat inimile unde ne mai încălzim? Aiurea, tu ai patul tău mare, eu îl am pe al meu mic și primitor, totul este așa cum ne-am fi așteptat...încă din octombrie, de la sfârșit.

A venit primăvara, acum e mai cald, pot trăi și fără căldura patului în care ne-am topit de atâtea ori și fără mirosul pernelor cu care ne băteam ca doi copii în nopțile friguroase ale sfârșitului. Îmi amintesc cum prima zi de primăvară m-a prins în frig și tu m-ai dus în pat și m-ai ținut în brațe ca la început. Care început, oare? Să fi fost acesta începutul? Da, așa se pare, dar cum lucrurile au mers pe dos, odată cu venirea primăverii trebuia să plecăm. Trebuia, de fapt, să plec eu... tu să rămâi pentru celelalte anotimpuri, pentru veșnicia anotimpurilor. Și pentru toată căldura și pentru tot frigul ce vor urma să vină, tu rămâi acolo! Voi pleca eu, înnebunită de căldură, voi ieși la aer să simt primăvara ce imediat va trece și ea...

Voi dormi în paturi mai reci, iar la vară, când voi simți căldura care îmi va aminti de tine...mă voi scufunda în mare și voi mai ieși abia când corpul mi se va răci complet. Atunci trupul meu va putea simți adevărata căldură, nu cea a patului tău cu care s-a drogat, ci cea din care a fost plămădit și în care se va fi întors fericit.

Te las în lumea ta și îți returnez toată căldura pe care mi-ai împrumutat-o, poate altcineva chiar va avea nevoie de ea...Iar la toamnă, în octombrie, să îți aduci aminte de sfârșitul nostru cu care a început nebunia!

לבה לכה סילבה לבה

(Habel habelim hacol habel – Vanitas vanitatum omnia vanitas Deșertăciunea deșertăciunilor, toate sunt deșertăciune)

Anghel Păunescu

Cuvântul ebraic *Qoholet* sau *Koheleth* are înțelesul de *cel ce vorbește în fața adunării*, adică învățătorul sau *propovăduitorul*. Înțelesul acesta, întâlnit în *Septuaginta*, a fost preluat sub forma *Ekklesistés*, adică *Vorbitorul din fața adunării*, *Cuvântătorul* sau *Cel ce se adresează obștii*. Traducerea latină *Vulgata*, l-a preluat în forma *Ecclesiastes*. Cuvântul grecesc *ekklésia* – *adunare*, a fost preluat mai târziu pentru noțiunea de *Biserică*.

Ecclesiastul a fost o carte destul de controversată în chiar mediile iudaice și de aceea a pătruns cu greu în canonul Sfintei Scripturi. În creștinism a fost adoptată canonicitatea ei la sinodul de la Iamnia din anul 98.

Tradiția iudaică veche și Biserica creștină îl mărturisesc pe Solomon, fiul lui David, ca fiind autor al *Ecclesiastului* (cf. *Ecclesiastul* I, 1). Acesta a scris în tinerețe *Cântarea Cântărilor*, *Proverbele* când era în floarea vieții, iar când a atins senectutea, a scris *Ecclesiastul*. Origen, sfinții Epifaniu și Grigore Taumaturgul, dar și alți părinți și scriitori bisericești îi atribuie lui Solomon această carte. Fericitul Ieronim († 15 iun.) scrie: *evreii zic că această carte este a lui Solomon care se căiește*. Despre autorul *Ecclesiastului*, Petru Creția spune: „Este adevărat că autorul cărții se dă drept Solomon, o ficțiune menită să-i sporească autoritatea și prestigiul, să-i ateste ascuțimea minții și bogăția experienței, dar pe care, scriind, o părăsește destul de curând. Iar cartea este departe de contextul secolului al X-lea (î. Hr., n.n.), când a trăit regele Solomon. A fost scrisă, nu încapă îndoială, după Exil, probabil către sfârșitul secolului al III-lea î.Hr., în mediu palestinian și, în ciuda epocii redactării și a unor analogii, în afara vreunei influențe grecești (...). Cel mai elocvent mod de a înțelege singularitatea poziției *Ecclesiastului* în tradiția căreia îi aparține ar fi acela de a fi citit comparativ cu două texte, *Cartea înțelepciunii lui Isus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul)*, din secolul al II-lea î.Hr., și *Cartea înțelepciunii lui Solomon*, atribuită ca și cartea *Ecclesiastului*, lui Solomon, dar redactată în secolul I î. Hr., în care prezența iudaismului este foarte vie și foarte explicită. Spre deosebire de *Ecclesiast*, nici una, nici cealaltă dintre aceste două scrieri n-au fost incluse în canonul evreiesc, în ciuda strânsei lor legături cu tradiția de care *Ecclesiastul* s-a distanțat atât de mult. În cazul de față, cărțile au soarta lor paradoxală (...). *Cartea Ecclesiastului* mai are o particularitate: este singura scriere din *Biblie* care, de la un capăt al ei la celălalt, propune o „filosofie”, un fel de a gândi realitatea în întregul ei, oferit ca rezultat al meditației și-al experienței unui singur om, cu voința lui de a înțelege lumea și cu limita puterilor lui de a propune o teorie, fiind *Ecclesiastul* tot atât de însingurat în Scripturi cât este *Cântarea Cântărilor* ca poem de iubire”.

Pentru faptul că exegeții au avut păreri diferite în privința perioadei când a fost alcătuită cartea *Ecclesiastului*, s-a ajuns să fie propuse toate epocile, de la Solomon la Irod cel Mare.

Canonicitatea ei este recunoscută atât la evrei, cât și la creștini. În iudaism, în fiecare an, la Sărbătoarea Corturilor, se citește în sinagogi din carte. În Noul Testament nu este citată și cu toate că nici părinții apostolici nu o citează, i s-a recunoscut autoritatea divină. Sinodul al V-lea Ecumenic de la Constantinopol din 553 l-a condamnat pe Teodor de Mopsuestia care nu recu-

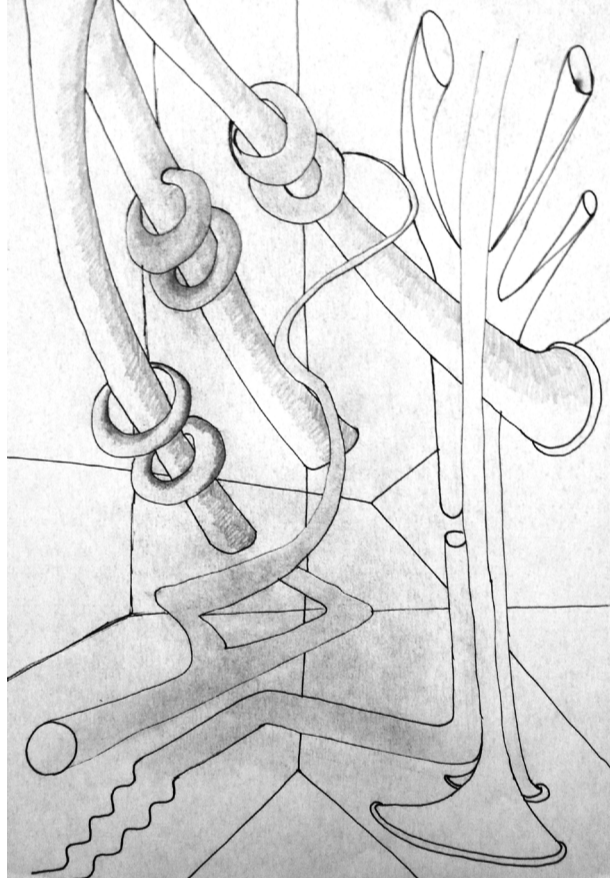
noștea caracterul divin al acestei cărți.

Cuprinsul

Două lucrări recente captează atenția celor preocupați de învățăturile și comentariile *Ecclesiastului*. Iată-le în ordinea alfabetică, ambele văzând lumina tiparului în spațiul publicistic românesc ortodox în 2010: prima, *Sensul vieții și al suferinței. Comentariu la Ecclesiast și Iov*, apărută la Iași, și a doua, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți, XIV, Cărțile lui Solomon*, apărută la București.

Tema la *Ecclesiast* este alcătuită în totalitate de remarca pe care autorul încearcă să o dezvolte în fața poporului: „Deșertăciunea deșertăciunilor, toate sunt deșertăciuni. Ce folos are omul din toată truda lui cu care se trudește sub soare?” (*Ecclesiast* I, 2-3); *părerea unora este cuprinsă antagonic în teza „bucuria vieții – deșertăciunea lumii”*. Deși prezentarea ei pe parcursul cărții nu este făcută într-o ordine sistematică, „nici împărțirea pe idei nu este posibilă”.

În *Introducerea la Ecclesiast*, Bartolomeu Valeriu Anania spune: *de la un capăt la altul e*

străbătută de gândurile cenușii ale unui om care constată că întreaga lui credință într-un Dumnezeu al dreptății și armoniei e contrazisă de realitatea umană imediată, pe care el o supune unui necruțător examen critic și care nu-i descoperă decât o singură certitudine: „deșertăciunea deșertăciunilor, toate sunt deșertăciune”. Ființă fragilă, omul e foarte departe de fericire pe care e merit doar s-o viseze, dar care-i rămâne inaccesibilă. Singurul său bun e înțelepciunea, dar și aceasta se vedește zadarnică dacă nu e însoțită de bogăție și rămâne pe seama unui biet sărac. Omul e supus unui determinism crâncen, din care nu există ieșire. Timpul își exercită tirania într-o mișcare ciclică, mereu aceeași, sarbădă, monotonă, exasperantă, care se dizolvă în uitare și neant.

Viața omului e o permanentă interogație fără răspunsuri; de aici, dezordine interioară, agitație inutilă; omul se luptă împotriva omului, dreptatea lui Dumnezeu e pe dos: nelegiuitul învinge și se bucură de viață, în vreme ce dreptul e condamnat la suferință și resemnare.

Ecclesiastul nu oferă nici cea mai mică adi-

ere de gând asupra unei posibile vieți de după moarte; totul se reduce la viața de aici, care nu e altceva decât un eșec, o existență consumată sub semnul absurdului. Neavând acces la desfătările spiritului, omului nu-i rămâne decât să se reducă pe el însuși la un mod de existență vulgar: să mănânce, să bea și să iubească o femeie (totuși, legiuită), prin aceasta el nedeosebindu-se întru nimic de viața dobitoacelor.

Asemenea lui Iov, autorul se situează în răspăr cu gândirea tradițională, și tocmai această notă singulară a provocat rezervele canonice de care vorbeam. Dar, spre deosebire de marele năpăstuit, Ecclesiastul nu se judecă cu Dumnezeu și nu-I cere să Se explice; aceasta, pentru că, în credința lui, nu Creatorul e vinovat de neorânduiala din lume; chiar dacă el nu-i găsește alte cauze, nu l-o atribuie. După el, Dumnezeu a făcut lumea frumoasă și pe om drept: El îi dă omului bunuri reale, deși limitate; omul trebuie să se teamă de Dumnezeu, Care-l va judeca după faptele lui; chiar și atunci când Ecclesiastul îi îndeamnă pe tineri să-și trăiască tinerețea după pofta inimii, el nu uită să-i avertizeze că, totuși, faptele lor vor fi supuse unei judecăți divine. Aceasta e partea oarecum reconfortantă a operei, căreia i se adaugă o străfulgerare transcendentă; una singură, dar, totuși, străfulgerare: la moartea omului, Dumnezeu își ia înapoi suflarea pe care i-o dăduse!

Cu tot pesimismul ei, cartea Ecclesiastului amendează și potolește contrariul, adică radicalizarea unei viziuni optimiste asupra omului și adoptarea unei morale hedoniste care, și ea, e contrazisă de realitatea imediată.

Cei mai mulți dintre exegeți au împărțit *Ecclesiastul* în două părți și un epilog.

Astfel, **partea I** (*Ecclesiast* I, 2 – VI, 12) are ca dominantă deșertăciunea acestei lumi, a tuturor lucrurilor omenești.

Partea a II-a (*Ecclesiast* VII, 1- XII, 7) cuprinde sfaturi trebuincioase pentru viața omului.

Epilogul (*Ecclesiast* XII, 8-14) exprimă suprema datorie pe care omul o are față de Dumnezeu: de a-I împlini poruncile.

„Din *Ecclesiast* se desprind următoarele învățături:

- ideea de credință în Dumnezeu, credință care dă conținut de încredere în viață;
- lumea și omul sunt creații ale lui Dumnezeu, care este nemărginit, atotbun, din care izvorăște tot binele;
- viața oferă bucurii însemnate, iar omul trebuie să știe să se folosească de ele în mod cumpătat, în măsura îngăduită de Dumnezeu;
- bunurile pământești vin de la Dumnezeu;
- pentru orice abuzuri pe care le săvârșește, omul va fi judecat;
- plăcerile nu sunt un scop în sine, ci trebuie subordonate ascultării față de Legea divină, iar folosirea lor trebuie îmbinată cu frica de Dumnezeu;
- cât privește nemurirea sufletului, *Ecclesiastul* zice: *Dumnezeu a pus în inima oamenilor gândul veșniciei* (*Ecclesiast* III, 11), iar în alt loc, *sufletul omului să se întoarcă la Dumnezeu, care i l-a dat* (*Ecclesiast* XII,7); și:
- făptuitorul acestei lucrări de zidire a sufletului, Dumnezeu Atoatefăcătorul, este atent la toate faptele omului, căci îi va cere socoteală pentru tot ceea ce a făcut în viață (fapta omului este scrisă în cartea vieții, iar la judecată va fi menționat încă de la prima ei filă pentru ce).

EXPERIMENTALISMUL DE COMPOZIȚIE AL LUI GHEORGHE GRIGURCU

Ion Popescu-Brădiceni

„Nimic n-ar trebui să cadă.” O frază scurtă, esențializată. S-o decodificăm... hermeneutic! Sigur că Nimicul își trimite (arhi)lectorul, (re)lectorul la conceptul lui Martin Heidegger, din „Ce este metafizica”, studiu rostit la 24 iulie 1998, în Aula Universității din Freiburg. Martin Heidegger publicase celebra lucrare *Ființă și timp*, iar Edmund Husserl, întemeietorul fenomenologiei și „cel care i-a elaborat amănunțit conceptele și tehnicile specifice”¹, îl propusese drept succesor al său la conducerea catedrei de filosofie.

„Esența Nimicului care, în chip original nimește, constă în aceasta: abia Nimicul aduce Dasein-ul în forța ființării ca ființare”². Așa își începe răspunsul la interogația sa metafizică celebrul filosof german, considerat de Alexandru Boboc promotor al problematicei centrate pe ideea de om și pe aceea a unității în diferența ontologică³. Și cum întreg paragraful devine strict necesar pentru înțelegerea poeziei lui Gheorghe Grigurcu, pentru elaborarea interiorului ei dens cum minereul de fier, vom continua citarea lui: „Numai pe temeiul originarei stări-de-revelare a Nimicului poate Dasein-ul omului să se îndrepte către o ființare sau alta și să se aplece asupra ei. Însă în măsura în care Dasein-ul se raportează, potrivit esenței sale, la o ființare sau alta – fie că această ființare este chiar Dasein-ul, fie că e diferită de el – el provine deja de fiecare dată, ca un atare Dasein, din Nimicul revelat. Da-sein înseamnă: stare-de-menținere (Hineingehaltenheit) în Nimic. Menți-nându-se în Nimic, Dasein-ul este de fiecare dată deja dincolo de ființarea în întregul ei. Numim această aflare dincolo de ființare – transcendență. Dacă prin chiar temeiul esenței lui, Dasein-ul nu ar transcende, adică dacă nu s-ar menține dinainte în Nimic, atunci el nu s-ar putea raporta nicicând la ceva de ordinul ființării, deci nici la el însuși.”

Însă orice aplecare asupra unei ființări sau alteia ar putea aduce cu sine căderea. Importantă e starea de menținere, suspendarea ca terț inclus între imanentă și transcendență și / sau între profan și sacru (între lumea în care Nimicul a căzut și cosmosul în care Nimic n-ar trebui să cadă). Dar și stelele cad, și copacii cad. Iar căderea poate să fie și spre nadir: „Din ceas, dedus adâncul acestei calme creste, / intrată prin oglindă în mântuit azur, / ... // Nadir latent / Poetul ridică însumarea / de harfe respirate ce-n zbor invers le pierzi /”⁴; și spre Zenit („căderea e o înălțare” – explică Magdalena Popescu în prefața la romanul „Căderea spre zenit” al lui Ilie Constantin⁵.)

Aceste două noțiuni – Nimicul și căderea – stau sub semnul condiționalului-optativ prezent, al verbului «a trebui» precedat de adverbul de negație «NU». Forma negativă „n-ar trebui” o presupune pe aceea afirmativă pe care o contrazice iluzoriu / utopic: „totul ar trebui să cadă.” Jocul semantic între cele două „diagonale” poetice pare „tema” cea mai „generală” a celor două masive volume de versuri care i-au fost tipărite „recent” (e vorba de o antologie integrală de 671 respectiv 599 pagini, editată de Mircea Petean la editura „Limes” poetului Gheorghe Grigurcu⁶).

Mărturisesc că, personal, sunt fascinat de orice lirică... intelectualistă. În ceea ce mă privește, agrez orfismul, narcisismul, dar și apelul la reflecție, la cultura europeană (incluzând-o pe cea română, firește), la o terminologie ermetizantă; practic depotrivă „deliriționismul” abstractizant / rece și / sau patetismul eruptiv / sentimentalismul... lirosific; entuziasmul ludic / lucid, riscându-mi deseori dicțiunea până la marginea ridicolului recte sublimului, și / sau redescoperirea rădăcinilor (arhetipurilor) versus semiotizarea discursului până la obscurizarea programatică a mesajului mereu discontinuizat în exoteric și continuu în ezoteric.

Gheorghe Grigurcu se comportă altfel. Poate să fi părut unora „încrămățat în proiect” dar, de fapt, evoluția i-a fost și pe deasupra și pe dedesubt, către o tot mai accentuată ontologie a valorilor în mișcarea fenomenologică. „Căldura geometriei” se va întoarce și ea la izvor (vezi „Un izvor bolborosind în lăuntru termometrului” pp. 401-436) iar „spațiul dintre corole” (unul postblagian) va deveni incandescent ca „detaliile flăcării”. Între „rigoarea văzduhului” și „văzduhul din oglindă” poetul „șterge soarele de praf ca pe-o mobilă” ori contemplă (vezi „Contemplații”) o „natură moartă (și) vie”. Hiperbola și litota îl angajează, oximoronic (vezi „Acul și steaua”) în descrierea „Portretului vântului”, ori a „unui trandafir care învață matematica”.

Din niște „însemnări de poet”, exegetul poate extrage câteva definiții ale poeziei glisate în meta-poeticul triadic (în tehnosferă, noosferă și poesferă). „Prin actul estetic, s-ar zice că poetul tinde la o îndumnezeire sui generis rece, tehnică (vezi „Tehnică”). O îndumnezeire de artizan care lucrează cu materiile sale sufletești, încercând a-și converti verbul în miracol. Derivând de la teh (a naște / a produce) arta aparține tehnosferei, ea se leagă de activitatea productivă a omului, ca produsul unei tehnici sigure. „Prin tēhne grecii vechi înțeleg artă manuală, meșteșug, meserie, îndeletnicire, știința meseriei (în sensul de cunoaștere și practică a ei), exercițiul acesteia, artă, abilitate, îndemânare de a face ceva, sau produs al unei arte, tēhne înseamnă, în concepția lor, în același timp, orice activitate tehnică productivă, inclusiv știința gândită, pragmatic, ca un sistem de reguli necesare producției.”⁷

Identificând-l pe poet cu un artizan, Gheorghe Grigurcu, ca și Al. Husar ori precum gruparea Bauhaus⁸, pledează pentru principiul desființării diferenței dintre artă și artizanat, pentru corelația dintre artă și construcție, pentru fabricarea misterului într-un „laborator intern”: „Când nu dispui de doza de mister necesar unei bune funcționări a spiritului, ți-l fabrici spontan în laboratorul intern.”⁹

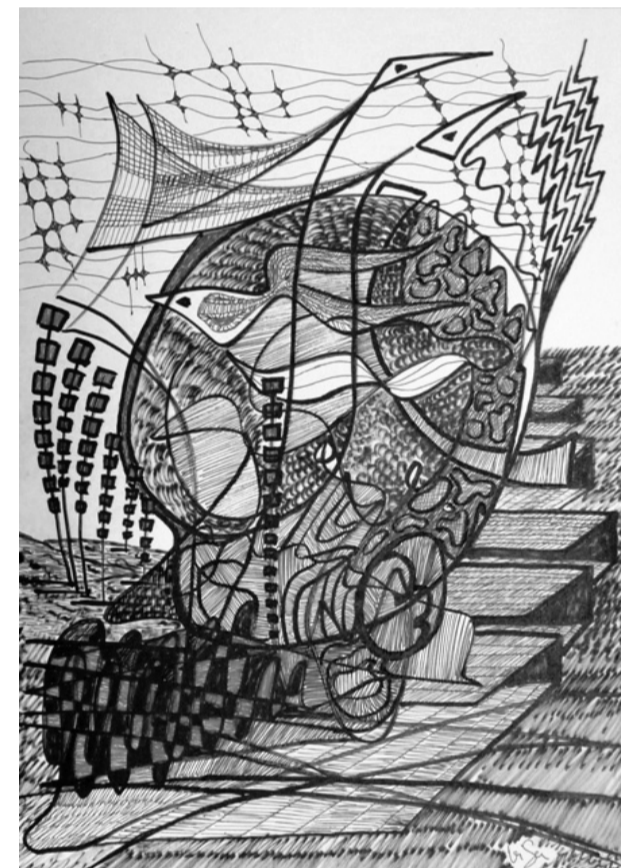
Dar tot incomodul critic „decretează” că „fiecare exercițiu poetic năzuiește spre Dumnezeu ca spre o formă de imaginar.” Poezia chiar posedă o funcție soteriologică „în măsura în care o percepem ca revelație specifică, distilare a trăirii în vederea obținerii unei transcendențe care n-ar putea fi decât de natură sacrală („transcendența goală” e un nonsens). Evadarea din lume în spațiul poeziei e o evadare în esența prin sine mântuitoare.”

Punând accentul axiologic pe spiritualitatea artei, Gheorghe Grigurcu se declară adeptul artei în noosferă. Finalitatea artei este de a transmite un sens, un conținut spiritual și sarcina ei veritabilă este de a înfățișa conștiinței cele mai înalte interese ale spiritului. „Pe lângă spiritualitatea actului creator, arta posedă spiritualitatea sa proprie. Operele ei, ca unele care au luat naștere din spirit fiind create de el, sunt ele însele de natură spirituală.”¹⁰

Poezia, arta în genere, au o dimensiune adâncă. Poezia – afirmă Gheorghe Grigurcu – este „o adâncime care ucide suprafața cu scopul de a-și

însuși pielea ei”. Este materia și spiritul, forma și conținutul: „Poetul acordă nefericirii o stranie nuanță de fericire, fericirea hieratică a Formei.” Caracterul ficțional al discursului liric rezidă în acea „ficțiune care nu abolește emoția, ci, prin meșteșugul său care ține de har, o supune unei misterioase transfigurări, o criptează spre a putea fi decriptată, o „ucide” spre a o putea învia.”

Poetica argheziană ni se înfățișează sub tripla ipostază a „transfigurării, revelării și întrupării”¹¹. Transfigurarea apare cel mai clar sub aspectul metamorfozei cuvântului. Prin transfigurarea sensibilului se revelează spiritualul. Ar putea fi Gheorghe Grigurcu considerat un trans-arghezian și un trans-realist? În măsura în care promovează „existența liberă, fără constrângere, marginală” – da. De vreme ce luptă pentru „ideea sacralității vieții, chiar dacă redusă, împiedicată să se manifeste” – iarăși da; „Pentru beatitudinea vieții trăite integral” – din nou da. Fiindcă scrisul său e o „formă de rebeliune, de manifestare nonconformistă” în social, iar în cultural „o experiență senzorială neobișnuită” și care conferă „un nou sens unei existențe cotidiene

uniformizate și absurde” – încă un da.¹²

Dar arta e o formă de existență a spiritului în materia sensibilă – cred și Nicolae Balotă și Al. Husar. Prin urmare arta înseamnă poezie, făurire, creare, clădire, compunere a unei opere (poetice în cazul de față). În poesferă, arta „e spiritul în afară de sine, spiritul care se obiectivează pe sine, spiritul care devine sensibil (deși filosofic vorbind – nu numai spiritul apare în artă sensibilizat, ci sensibilul însuși, redevine prin spirit – sensibil în ea). Artă – ca funcție spirituală – posedă o forță organică proprie, creatoare de forme (sau formativă), în măsura în care – în cuvânt, sunet, gest, culoare, etc. – gândirea artistică se „formifică” așa-zicând, se face formă. Astfel, forma stabilește în fond arta ca fenomen, ca expresie exterioară a unui câmp spiritual capabil să subscrie sau să se comunice și în afară de ea, în sfera diviziunii ei spirituale.”¹³

Specifică îi este lui Gheorghe Grigurcu comprehensiunea („Numim comprehensiune – scria Dilthey în 1900 – procesul prin care cunoaștem ceva despre natura psihică cu ajutorul unor semne sensibile prin care se manifestă”¹⁴). Poezia ca „expresie a ființei în viziune, Poezia în sensul strict (die Poesie) este de asemenea o expresie a ființei, dar o expresie prin cuvinte. Poezia se bazează – afirma

☑ același Al. Husar „pe puterea secretă a cuvântului de a crea lucrul”. Astfel poezia e „un corp organic al sensului, o construcție aproape biologică de semnificații noi, creată prin forța originară a unui spirit pe căi numeroase și diferite și se referă la toate artele”. Pornind de la faptul că e opera unui artist creator, orice operă plastică include în sine o semnificație poetică. Toate artele frumoase sunt diferite specii de poezie. În acest sens, poiesis e nu numai arta de a scrie versuri, ci arta în genere.

În cadrului cuplului comprehensiune-interpretare, cea dintâi oferă fundamentul, adică cunoașterea prin intermediul *semnelor* a psihismului străin, iar interpretarea aduce gradul de obiectivare, grație fixării și conservării pe care scrierea o conferă semnelor.¹⁵

Semnele deci sunt cheia poeziei lui Gheorghe Grigurcu? L-am putea aduce, ca și pe Ion Pop de altfel¹⁶, ori ca pe Nicolae Mocanu^{17,18} pe terenul poeziei semiotice? Nu, nu, nu. Poezia semiotică ar fi – demonstrează Emilia Parpală-Afana – o identitate a promoției '80¹⁹. Oare? Lazăr Popescu crede altfel: „fenomenul optzecist, departe de a fi unul uniformizat, a fost de o uluitoare diversitate.”²⁰

Mărcile poeziei lui Gheorghe Grigurcu „se zbat în memoria pajerei.” Iată ce indiciu la vedere! Mateiu I. Caragiale a scris niște „Pajere”²¹ (vezi „Mateină”) pe care Romulus Vulpescu le identifică drept schițe de atmosferă, eseuri de atelier (vezi „Atelier”), „laviuri de culoare”, cantonate într-un realism de primă instanță. Avem însă, totuși, „o răsfrângere a realului” prin oglinda esteticului aproape uscat, ascetic (vezi „Ascetice ramuri”), însă – nota bene – transdescriptiv și transfigurativ (vezi „Transfigurare”). Bogăția poemelor grigurciene constă în schimb în sobrietatea expresiei și în concepția despre geneză, despre cuvinte (cărora le dedică un imn / antiimn: „pe ziduri, unde sudoarea pictează atâtea lucruri urgente, spuma morții între secunde”).

De altfel, genurile literaturii, speciile, subspeciile, folosite de Gheorghe Grigurcu sunt: imnul, pastelul, ars poetica, semnul de carte, elegia, amintirea, recviemul, madrigalul, cântecul, nocturna, pledoaria, estivala, inscripția, autumnala, fabula, poemul, contemplația, mementoul, nodul (ca și Nichita Stănescu²²), scena (care ține de dramaturgie), visul, imaginea, inventarul, metamorfoza, instantaneul, comparația, citadina, proverbul, antropomorfismul, harta, tropismul, glosa, ipostaza, psalmul (în descendența lui Arghezi, Blaga și în consonanță cu Șt. Aug. Doinaș și Paul Aretzu), idila, cotidiană, mitul, rugăciunea (ca și Ion Horea), biblica, matinala, cantilena (termen împrumutat din muzică), vesperala, reveria, ghicitoarea, epitaful, balada, transcriptia (subspecie transmodernistă), povestea pentru copii, parafraza, definiția, meditația, stradala, adaptarea, speculara, constatarea simplă, scriptica, descripția, cronica, scrisoarea, urbana, lecția de poetică, dialectica, fiziologia, rustica, exegeza, domestica, jurnalul, carnavalesca, dezideratul, transformarea, basmul adaptat, revelația, întrebarea, oracolul, jocul, confesiunea, paradoxul, ironia, silvatica, genealogia, viziunea, agresta, teoria, reportajul, morala, mitologia sui generis, proza, lamentoul, insomnia, hibernala, conexiunea, pluviala, călătoria, istorioara paradoxul, construcția, mirajul, montana, erezia, eseul, ghicitoarea.

Obsesia picturalității poeziei îl determină pe poet să împrumute de la „regina artelor”, pictura, noțiuni estetice, genuri și specii plastice, termeni aferenți cu scopul diversificării propriei producții lirice, diferențierii necesare printre „artificiali”: pastelul, crochiul, interiorul, pictura, forma, peisajul, crepusculul, portretul, arta, filmul, nocturna, urâtul, natura moartă, expresionismul, gravura, nudul, culorile, studiul, programul (doctrinar), ipostaza, echivalența (vizuală), lectura (ostensio-tico-himeneutică), legile estetice, contrastul, con-

templația, cinematografia, compoziția, abstractul, imaginea, exprimarea gândului, gestul, inventarul, Renoir, metamorfoza, instantaneul, metoda, modelul, gramatica (vizuală), antropomorfismul, grafica, schița, caligrafia, decorul, anatomia, copia după natură, atelierul, magia, japoneza, perspectiva, postmodernismul, iconostasul, desenul, punctul (critic), reveria, tabloul, muzeul, execuția, tripticul, vederea (de pe pod), reducția, heraldica, semnul, locul, proporția, colțul, ordinea, totalitarismul, pictura naivă, amintirea, experimentalismul, toposul, ilustrata, vesperala, construcția, speculara, descripția, cronica, broderia, priveștiștea, marina, cinegetica, compunerea imaginii, creația, monumentul, selenara, rustica, panorama, visul, ridicolul, grațiosul, dedublarea, exagerarea, cuantificarea, discursul (plastic, frumos), transparența, armonia, invizibilul, miniaturala, pictorul pur, talentul, transformarea, revelația, spațiul, perfecțiunea, enorma formă, jocul (de cuburi colorate), comparația, metafora, capriciul, barocul, cromatic, brâncușiana, viziunea, cercul, saturația, marina, estetistul, irealul și realul, suprarealismul, întregul și detaliile, postromantismul, alchimia inversă, estivala, tehnica, montana, matinala, fotografia, expoziția de pictură.

Dar – se vede la relectura atentă, elementele teoriei și practicii literare sunt în parte, identice cu cele ale teoriei și practicii artelor vizuale (teatrul, filmul, pictura, sculptura, arhitectura, fotografia). Încât – și în lirica grigurciană – s-ar putea scrie despre poezură și pictrie.

Poezia lui Gheorghe Grigurcu tinde spre cât o mai severă sinteză, spre poemul într-un vers și spre modelele conspectării imagistice extrem orientale.

A crea înseamnă a oferi alternative, a căuta întunecimea catifelată a Nimicului, a lirismului concentrat, tipul de poezie filosofică și modelul de acuitate a percepției. Nicu Steinhardt îl identifică pe autorul „contemplațiilor” drept un „prudent practicant al abstractului primejdios”, ci nu numai „dușman al emfazei”, un autor nerăbdător cu „povești despre alte povești”, adică „partizan al perceptibilului, fie el plin de ambuscade kafkiene” și fidel realului ca poetul-copil al lui Péguy²³

Gheorghe Grigurcu nu se lasă atras de varietatea concretă a amănuntului, a fragmentului, ci iscodește minuțiozitatea afectuoasă care respiră în el, urmărind nu corporalitatea lumii, ci familiarizarea cu viața ei secretă, intimă. Totul stă în această poezie filosofică de mare autenticitate, în ineditul formulării. Și „în acuitatea percepției, – considera Șt. Aug. Doinaș –, în acea strălucire tăioasă, aproape nocivă a concretului”²⁴

Gheorghe Grigurcu excelează așadar în sentințe de o rară pregnanță metaforică, al căror înșolit e cu mare rigoare meditat, ceea ce le conferă noblețe, exemplaritate și nou statut de transmetafore.

Ca și Petru Creția, scriitorul de Ilustrate din Amarul Târg dă o extraordinară pregnanță problemelor facultății poetice ca modalitate gnoseologică, astfel că lectura lor implică perpetuu trăirea lor pe linia cognitivă a plăcerii. Se instalează în cuvinte, ca într-un spațiu privilegiat, transpunând acolo propensiunile-i senzual-afective și intelectuale, întrea-ga substanță a unei reflexivități bogate și agresive. „Moderna căutare a înseși normelor poeziei – se pronunță și Barbu Cioculescu – pe propriile schele ale acesteia tinde marcat către mecanismele creației, care fac din aed propriul zeu protector, dar și neînsemnatul fragment cosmic supus transformărilor, translațiilor, pe o scară asemănătoare a lucrurilor”²⁵

„Nimic n-ar trebui să cadă” este hotărât momentul de bilanț absolut și ultim, care (re)profilează un portret sustras conjuncturilor, care oferă ochiului lăuntric al lectorului negrăbit sculpturi de aer, un infinit spectacol de metamorfoze, (re)struc-

turate cu limpezime de lacrimă și concizie aforistică; realitatea se închide în cuvinte iar cuvintele sunt una cu lucrurile, ca adevărul să se deschidă dincolo de aceste nemărginiri, într-o vibrantă și scânteietoare varietate de reliefuri aparente, tributare, pe rând, suprarealismului, abstracționismului, dadaismului, adică, altfel exprimat, experimentalismului de compoziție.

Note bibliografice

1. Alexandru Boboc: Filosofi contemporani. Fenomenologie, hermeneutică și ontologie (De la Brentano și Nietzsche la Heidegger și Sartre); editura Grinta, Cluj-Napoca, 2006, pag. 92 (capitolul „Husserl – fenomenologia ca metodă și filosofie”).
2. Martin Heidegger: Repere pe drumul gândirii; traducere și note introductive de Thomas Kleininger, Gabriel Liiceanu; editura Politică, București, 1988, pp. 43-44.
3. Alexandru Boboc, op. cit., pp. 164-185.
4. Ion Barbu: Poezii; antologie, postfață și bibliografie de Dinu Flămând; editura Minerva, București, 1976, pag. 67.
5. Ilie Constantin: Căderea spre zenit urmată de Familia scrisă; editura Paralela 45, Pitești, 2008; introducere de Magdalena Popescu; prefață de Gheorghe Grigurcu; pag. 12.
6. Gheorghe Grigurcu: Nimic n-ar trebui să cadă, editura Limes, Cluj-Napoca, 2011, colecția Magister, coordonator Mircea Petean; prefață de Ion Pop.
7. Al. Husar: Metapoetica. Prolegomene; editura Univers, București, 1983; pp. 144-182.
8. Alain și Odette Virmaux: Dicționar de mișcări literare și artistice contemporane; trad. de Felix Oprescu; ed. Nemira, 2001, pp. 20-26: „Arhitecți, sculptori, pictori, cu toți trebuie să ne întoarcem la artizanat” (fragment dintr-un manifest al lui Walter Gropius).
9. Gheorghe Grigurcu: Fișele unui memorialist; edit. Timpul, Iași, 2006, pag. 61.
10. Al. Husar, op. cit., pag. 161.
11. Nicolae Balotă: Arte poetice ale secolului XX, ed. Minerva, București, 1976, pag. 10.
12. Andrea Fătu-Tutoveanu: Literatură și extaz artificial; Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2008, pp. 130-142.
13. Al. Husar, ibidem, p. 187.
14. W. Dilthey: Origine et développement de l'herméneutique (1990), în Le Monde de l'Esprit, I, Paris, 1947, p. 320.
15. Paul Ricoeur: Eseuri de hermeneutică, ed. Humanitas, 1995, trad. de Vasile Tonoiu, pag. 117.
16. Ion Pop: Litere și albine; ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010, 90 pagini.
17. Nicolae Mocanu: Amiază târzie; ed. Scriitor; Cluj-Napoca, 2009, 135 pagini.
18. Nicolae Mocanu: Alarhos și alte poeme, antologie, prefață și ecouri critice de Mircea Muthu; ed. Dacia, Cluj, 2009, 197 pagini.
19. Emilia Parpală-Afana: Poezia semiotică; ed. Sitech, Craiova, 1994, 116 pagini.
20. Lazăr Popescu: Cinci voci ale optzecismului; ed. Universitaria, Craiova, 2008, p. 10.
21. Mateiu I. Caragiale: Pajere; ed. Cartea Românească, 1983; postfață de Romulus Vulpescu.
22. Vezi „Noduri și semne” (1982), în „Ordinea cuvintelor. Versuri” (1957-1983), vol. II, cuvânt înainte de Nichita Stănescu; prefață, cronologie și ediție îngrijită de Alexandru Condescu; Ed. Cartea Românească, București, 1985., pp. 239-265.
23. Nicolae Steinhardt: Escale în timp și spațiu; Ed. Cartea Românească, București, 1987, p. 382.
24. Șt. Aug. Doinaș, pe coperta a IV-a a volumului „Contemplații”, Ed. Cartea Românească, București, 1984.
25. Barbu Cioculescu: La zenitul meditației lirice, în revista „România Literară”, nr. 33, 1998, p. 11.

Poeme

I.D. SICORE

Un rigă ferecat...

... Stăpânul vântului cine poate fi de-o veșnicie zborul tot încercă, pe fum și ceață cine le-ar clinti cutează cineva, cu vântul să se-ntreacă?...

Cum sufletul e vântul de ne-nvins zadarnic mintea se vrea a-i fi stăpân, transformă inima și realitatea-n vis – cu sufletu-mpăcarea nici eu nu o amân!...

... Suspinul îl alegi când ceva nu-i de spus în suflet te întorci de capu-l ții plecat, refugiul ăsta-mi place, de îi cu fruntea sus – de nu-i cu neputință și teamă dumicat,

... făcându-se din suflet un Rigă ferecat!...

Determinism

„Din timp în timp istoria umanității trebuie rescrisă” Goethe
Încep s-aud și ce n-aud... deschisul ochi din mine îl îndemn, poate că sunt cum mărul crud din pomul ispitei din Eden!...

Aștept imbolduri să se-adune – copii ștregari ai noastrei firi, o Evă aștept în Rai să nu amâne ispita marii pătimiri...

... Te înțeleg bine Prea Înalte de ce ne-ai scos din Paradis... ce-ar fi-nsemnat un om cuminte răpindu-i ochiul larg deschis, (spre tot ce-n viață-s suferințe) –

... ai fi murit și tu Părinte!...

Transcendențe

... Și pietrele au nevoie de odihnă nu doresc să mai fie călcate... s-audă fluierul roților destrăbălate, să nu li se mai reproșeze vină, că-și țin tainele ferecate!...

Oboseala și la pietre întrebă – desprinse din piscuri semețe... se rostogolesc și ele în bătrânețe, și-o fac de avalanșe cu grabă au pietrele cicatrice pe nevăzutele fețe!...

... Ooo! – și-și duc și dincolo de ele ieșirea mor și pietrele cum și oamenii prea neîmpăcate, rostogolirile și lor le-au fost multe păcate – peste tot Dumnezeu îi desăvârșirea... „dincolo” și pentru pietre-i taina, uimirea!...

„Cântecul bătrânesc”

Refren:
... Și de-i Ialta,
și de-i Malta,
România îi tot biata!...

... Mândră Țară Românească când vei fi și tu Crăiasă,
nu tot fată de prin casă!...

... Căci:
și de-i Ialta...
ori îi Malta...
te-mbrânțește la fel soarta!...

Stârcul

Țipătul stârcului se ascultă pe sine, știe că nu-i țipătul lui... că nimic după el vine, că-i hrană și el neantului!...

Orizontul nu poate fi întreat el întrebă ochiul deschis, glasul nu-i stârv de-ngropat... cine știe când moare un vis? – odată cu stârcul doar el e plecat!..

... Suntem tot timpul în zbor strigătul tău nu te urmează, își vrea sieși să-și fie ușor... viitorul doar el se visează – trecutu-i și el prezent călător!..

Rămâi cu tainicul să lupți...

„Adevărul este asemenea lui Dumnezeu; îl aflăm prin manifestările lui” – Goethe

... Nu vă gândiți la serile de vară – o, nici la diminețile de-april... nu-l tulburați pe cucul ce se-omoară, scuiându-și splinu-n cimitir!..

Lăsați-vă visele-n pace... și ele trec oricum gândiți, până la urmă și ce-ți place vor deveni simple dorinți!..

...Și ce-i săpat cu sărg în piatră timpul va șterge nemilos... de ce să crezi că timpul iartă, doar ce-ți e ție de folos?..

Da, cum bietul greieraș și tu rămâi cu tainicul să lupți... vei reuși sau poate nu? – ... miracolul, cum să-l asmuți?!..

Somnambulism

”Viața nu-i suportabilă fără o anumită doză de cinism” Emil Cioran

... Ți se-ndepartă grăbiți anii și-o fac discret să nu te sperii, ce-n tine-i trăinicia vrerii cu timpu-s numai gesturi stranii.

Deșertăciune știu, ne amăgești te simt și eu că-mi dai târcoale, precum hiena stai în așteptare până de șansă sigură ești!..

... Departe de clipă oftând mă plimb prin mine amețit, un somnambul de netrezit, ce-și caută visul cerșind;

Mă sprijin Doamne doar în gând n-aud, nu văd (sunt adormit!..) nu mă strigați de m-ați iubit... m-ați auzi în voi căzând!..

Hăbăucism

„Vai, vai! / Oamenii se nasc și mor / Și noi vom răposa tare curând / Hai de fi să fim ca și cum / A nu fi morți!?”

– Ezra Pound

Nu-ți prinde umbra-n ușă de te ceartă cu tine-i de cânt este sub soare... și tu o sâcâi când ea-i „mare”, sedusă, de-apusuri sfidătoare!..

... N-ajunge umbra soarele ce-apune zadarnic se lungește să-l apuce... cu ochiul strâns Apollo se tot duce, îndurerat de ce nu spune... și UMVREI tale hăbăuce!..

În cimitirele de vorbe...

Neumblate drumuri îmi rămân în urmă grăbit-am pe ele fără să le gust... să le mai reiau elanul mi-l curmă, teama că de-acuma, pasul mi-e îngust!..

Și cântecu-mi pare că nu-i tot al meu altfel în el tace ce nu pot să spun... chem în ajutor, chiar sensul cel bun, dar n-aflai spre mine, dâra mea de fum!!.

... Se sufoacă-n sensuri și claru-nțeleș – zice una gura, inima-i contrar... rămâne perfid și sensul din vers de timpul te fură veșnic la cântar;

Uf! grămezi de vorbe stau iar fără preț adunate-n cărți ca-ntr-un cimitir... titluri pe coperte ieri cu sens semeț, astăzi fără sens, sensul și-l deșir!..

Ferestre

„Tot ce este arbitrar și imaginar se prăbușește – aici e necesitatea, aici e Dumnezeu” – Goethe

Între aripi spune ceva sieși vântul pasărea-i și ea tot mai speriată... stăpân peste lume nu mai e cuvântul, cum sub vremi și omul își pleacă avântul aidoma cum face trestia înțeleaptă!..

Când pasărea doarme zboru-n ea bălțește inima de tace gându-i lunecos... mă întorc la suflet cumva părintește, rugându-l s-adaste că-i copilărește să înalți cuvântul, cu capul în jos!..

CUVÂNT fiind primul cum și începutul – deci un Dumnezeu viu și-nnoitor... înoși și-n mine ce uitase cântul... din elan scoseși ce nu-i crezământul, dând păsării dreptul s-acceadă la zbor,

... precum Cerul face, deschizând văzduhul!..

Constantin Brâncuși miză culturală ratată

Andrei Novac

Constantin Brâncuși- miză culturală ratată- I-

Constantin Brâncuși este, cu siguranță, cel mai important produs cultural pe care România l- a dat și, mai mult ca sigur, îl va da vreodată lumii. Din păcate, țara în care s- a născut a rămas singura de- a lungul anilor care nu a înțeles nimic din tot ce a însemnat sau o să însemne Constantin Brâncuși pentru lumea culturală mondială. De cele mai multe ori, România a bâjbâit printr- un întineric care pare să nu poată să fie distrus niciodată de lumină izbăvitoare. Printr- o conjunctură favorabilă, cele mai importante opere ale sculpturii moderne se află la Târgu- Jiu. Meritele României în evoluția lui Brâncuși sunt minime, singurul argument prin care poate fi revendicat este cel al originii lui, în rest țara sa l- a respins, cum îi stă în fire, de câte ori a putut. Puțină lume știe că artistul român și- a păstrat cetățenia până aproape de sfârșitul vieții, țara sa de origine fiind cea care l- a determinat să renunțe la ea și să ceară cetățenia franceză. La aproape șaiszeci de ani de la acest eveniment, România nu este preocupată de întreținerea și protejarea ansamblului de la Târgu- Jiu, ci de aducerea osemintei marelui sculptor, la Hobița. Cei care au demarat acest demers au mizat pe o informare deficitară a factorilor de decizie și au reușit să îi convingă că este absolut necesar acest demers. Într- o astfel de situație se naște o întrebare firească: de ce trebuie aduse osemintei lui Brâncuși în România? Răspunsul este simplu, osemintele sculptorului nu trebuie aduse în România, primul motiv este că odată ce a cerut cetățenia franceză în anii 50, Brâncuși a pierdut- o automat pe cea română, legislația românească nu permitea în acel moment ca o persoană să dețină cetățenie dublă, astfel că subiectul s- ar putea închide imediat. Cel mai puternic motiv pentru care osemintele marelui sculptor nu trebuie repatriate este că prezența sa într- un mare cimitir francez alături de alte mari personalități culturale ale lumii și, mai ales, în apropierea mormintelor a trei dintre marile valori românești care au creat și au locuit la Paris (Tristan Tzara, Emil Cioran, Eugen Ionescu) demonstrează apartenența României la marea cultură a omenirii. Alt argument ar putea să fie testamentul lui Brâncuși în care nu este trecut niciunde că artistul ar vrea să fie înmormântat în România, dacă este să ținem cont de evenimentele petrecute în ultimii ani de viață ai sculptorului, putem să înțelegem că, mai mult ca sigur, Brâncuși a murit supărat pe țara în care s- a născut, țara căreia a vrut să îi lase toate operele și toate lucrurile aflate în atelierul său în momentul morții sale, răspunsul României a fost un NU categoric dat chiar de Academia Română, însă gesturile de dispreț ale țării sale au continuat prin tentativa de doborâre a Coloanei Fără Sfârșit cu ajutorul a zece tractoare. Pot să spun foarte clar că România nu îl merită pe Brâncuși și nu doar pentru aceste evenimente care pot fi justificate prin motivația situației politice din România acelor vremuri, dar după 1989, situația ansamblului de la Târgu- Jiu nu s- a schimbat, mai mult decât atât, la jumătatea anilor 90, sub pretextul renovării ei, modulele Coloanei Fără Sfârșit sunt scoase și abia la sfârșitul anilor 2000, după tensiuni și presiuni de tot felul, Coloana este eliberată și modulele sunt renovate și puse la loc. A existat atunci riscul ca și axul Coloanei să fie scos pentru a fi înlocuit, de fapt se putea ca monumetala operă de artă să fie mutată definitiv din România pe motivul renovării ei în altă țară și înlocuirea definitivă a axului original. A existat atunci o succesiune de evenimente favorabile prin care modulele nu au fost niciodată mutate din Târgu- Jiu, ele fiind renovate chiar lângă Coloană, însă după renovarea ei a fost schimbată configurarea aleilor din parcul Coloanei (configurarea aleilor fusese avizată direct de Constantin Brâncuși). Evenimentele prin care România a continuat să îl disprețuiască pe Brâncuși au continuat și în anii care au urmat renovării coloanei fără sfârșit.

Constantin Brâncuși- miză culturală ratată- II-

La începutul anilor 2000, s- a trecut la renovarea Porții Sărutului și a Mesei Tăcerii, România își dă din nou măsura respectului față de Constantin Brâncuși și schimbarea pavajului dintre Poartă și Masa Tăcerii

culminează cu construirea unor trepte care să ajute ca materialul cu care a fost înlocuit pavajul să nu fugă la vale. Momentul este unul de referință în ce privește faptul că România nu l- a înțeles niciodată pe Constantin Brâncuși. Realizarea acestor trepte schimbă în mare măsură modul în care artistul a gândit ansamblul de la Târgu- Jiu, din păcate, nimeni nu a intervenit din societatea civilă pentru atragerea atenției asupra acestui lucru. Cred că, în mare parte, această lipsă de reacție a societății civile a produs răni culturale uriașe. Reflexele de acest fel sunt aproape inexistente, pentru că în cinzeci de ani de comunism prin care România a fost nevoită să treacă, astfel de poziții erau suprimate din fașă. În toată această perioadă, Constantin Brâncuși a devenit o povară din ce în ce mai grea, iar preocuparea aparentă pentru binele operelor lui a însemnat, de fapt, degradarea lor continuă, lipsa lor de protecție în fața unei incoștiențe aproape ereditare, asta fiind singura scuză vizavi de tot ce se întâmplă. În schimb, în străinătate, în jurul lui Constantin Brâncuși sunt milioane de oameni (atelierul lui Constantin Brâncuși din Paris este vizitat de aproape șase milioane de turiști), operele lui sunt răspândite pe cinci continente, iar prețurile la casele de licitații oferite pentru operele sale cresc de la o licitație la alta. Situația, de fapt, demonstrează că sculptorul, în Paris, este în, într- o lume care trăiește și respiră pentru și prin artă. Fluxul de turiști nu ar putea să fie același în România, indiferent de câte eforturi s- ar depune, însă România are obligația măcar să îngrijească și să protejeze o uriașă moșterie. Din păcate, dacă este să revenim la momentul în care Constantin Brâncuși a decis să realizeze ansamblul de la Târgu- Jiu, statul român nu a fost nici atunci foarte încântat și, probabil, dacă nu ar fi fost Aretia Tătărescu și Liga femeilor gorjene, ansamblul nu ar fi existat niciodată la Târgu- Jiu. Totul a culminat, însă, cu faptul că, în anul 1938, la inaugurarea ansamblului, artistul a refuzat să participe. Dar, revenind în prezent, ca și cum nu ar fi suficient tot ce s- a întâmplat, au început să apară tot felul de personaje care încearcă din răsuputeri să spună și să susțină faptul că, de fapt, Constantin Brâncuși nu este atât de important pentru arta mondială și că el nu este cunoscut de aproape nimeni în afara României. În acest context, în România (care își caută de ani de zile un brand de țară, în condițiile în care are cel mai puternic brand cultural) s- a lansat curentul prin care țara sa de origine trebuie să îl promoveze pe Constantin Brâncuși când, de fapt, este exact invers, vorbim, totuși, de un artist care este în plină ascensiune pe plan universal. Sunt nevoit să repet, România nu a făcut absolut nimic, așa că micile scene de gelozie nu prea își au rostul atunci când francezii îl consideră artist francez de origine română. Ce nu înțeleg foarte mulți dintre cei care găsesc din acest naționalism forțat este că Parisul, așa cum Matei Vișniec sublinia într- unul din romanele sale, *Sindromul de panică în orașul luminii*, a importat tot ce a fost valoros din întreaga lume, mulți nu au reușit și s- au ratat, dar o altă parte a strălucit, așa cum a fost și cazul lui Constantin Brâncuși și care, din păcate pentru România, a avut prima sa expoziție tot la Paris, în anul 1906. Cu toate acestea, Constantin Brâncuși își are seva creatoare în cultura și în folclorul românesc, iar asta se vede în multe dintre operele sale. Este evident că sistemul comunist și- a dat seama de valoarea lui Constantin Brâncuși, acesta este singurul motiv pentru care operele sale nu au fost distruse, însă mare parte din ele au suferit din cauza lipsei de pază, multe dintre mutilările pe care piatra le- a suferit fiind ireversibile, la toate acestea, administrarea lor la Târgu- Jiu de persoane iresponsabile (oameni care au condus Centrul Brâncuși) cu un acord tacit al conducătorilor de la nivel central bazat, de cele mai multe ori, pe o proastă informare oferită de directorii din teritoriu ai Ministerului Culturii a condus la lipsa toaletării anuale a operelor lui Brâncuși de la Târgu- Jiu.

Constantin Brâncuși miză culturală ratată- III-

Construirea unui muzeu Constantin Brâncuși, în România, ar fi părut o normalitate, un act firesc și de îndreptare a tuturor gesturilor iresponsabile pe care cei care au avut puterea de decizie le- au făcut la adre-

sa marelui artist. Singurul loc unde se află un muzeu Constantin Brâncuși este Hobița, locul unde s- a născut Constantin Brâncuși. Din păcate, casa care este vizitată de foarte puțini turiști nu a aparținut niciodată lui Constantin Brâncuși, din casa în care s- a născut sculptorul nu au mai rămas decât trei sau, în altă variantă, șapte bărne care zac într- o curte a unei rude a lui Brâncuși. Deși au fost nenumărate discuții, subiectul a fost prezentat în mai multe emisiuni televizate, situația a rămas aceeași. Până acum, există câteva momente în care problema construirii unui muzeu Constantin Brâncuși s- a pus mai serios, în anul 2011, primarul orașului Târgu- Jiu anunța public că a semnat un memorandum cu două fundații din America care vor construi în imediata apropiere a Coloanei Fără Sfârșit un centru de vizitare a operelor lui Constantin Brâncuși, centru pentru a cărui construcție ar fi plătit cele două fundații. Numai că primăria trebuia să cheltuiască și ea o sumă considerabilă pentru racordarea construcției la toate utilitățile, însă lucrurile nu se opreau aici, memorandumul susținea includerea centrului în cadrul ansamblului de la Târgu- Jiu, el fiind până la o anumită dată, poate pentru totdeauna, al celor două fundații. După o campanie foarte dură în presă, primarul a denunțat memorandumul și a renunțat la construirea centrului, primind, în același timp, mulțumiri din partea promotorilor campaniei pentru faptul că a reușit să înțeleagă că scopul celor două fundații era să devină administratorii direcți ai ansamblului de la Târgu- Jiu, lucru care reieșea foarte clar din conținutul memorandumului. Tot din acea perioadă, data o propunere legislativă a deputatului Mugurel Surupăceanu pentru realizarea la Târgu- Jiu a unui muzeu Constantin Brâncuși, inițiativă care, din fericire, a fost respinsă în acest an de către parlament. Și spun din fericire pentru că propunerea aducea foarte multe lucruri care nu aveau vreo legătură cu realitatea. Primul dintre ele era cel care aducea în discuție introducerea ansamblului de la Târgu- Jiu în patrimoniul UNESCO pe a cărui listă de așteptare se află deja de 22 de ani, valoarea operelor lui Constantin Brâncuși depășește multe dintre operele și monumentele aflate pe lista UNESCO. Este evident că UNESCO nu dorește introducerea ansamblului pe lista sa dintr- un motiv foarte simplu, neexistând bani pentru întreținerea monumentelor existente ar fi inutil să mărească numărul lor. Mai mult decât atât, adunarea într- un singur loc a operelor lui Constantin Brâncuși care se află în România (muzeul Constantin Brâncuși din Târgu- Jiu) ar reprezenta un act de reală incoștiență și o practică a regimului comunist prin care toate lucrurile erau centralizate și în al doilea rând, Târgu- Jiu nu are mai multe drepturi decât alte orașe din România unde Brâncuși a fost batjocorit constant, indiferent de perioada despre care discutăm. O să prezint aici un exemplu, după moartea lui Constantin Brâncuși, deși refuzase atelierul său atunci când sculptorul a vrut să îl doneze (atenție Constantin Brâncuși nu a vrut să doneze atelierul Târgu- Jiului, ci muzeului de Artă a României din București), primăria Parisului a considerat că măcar lemnăria din atelierului sculptorului trebuie să ajungă în România, așa că a trimis- o pe toată Muzeului de Artă din Craiova, rezultatul a fost unul revoltător, lemnăria a sfârșit în curtea muzeului unde a putrezit în ploaie. Mai mult decât atât, autorii proiectului se arată în motivație nemulțumiți de faptul că în Franța sculptorul este considerat francez, ceea ce am și demonstrat, sculptorul a murit cetățean francez, însă francezii au recunoscut mereu originea română a lui Constantin Brâncuși. Sculptorul și- a depășit de mult spațiul și timpul, scriind ireversibil istorie în sculptura universală. România are obligația de a îngriji și proteja ansamblul de la Târgu- Jiu și nu de a ținti spațiul care compune axa Brâncuși în tot felul de proiecte pompoase care nu au făcut altceva decât să degradeze atât moral, cât și fizic ansamblul de la Târgu- Jiu. Un viitor muzeu Constantin Brâncuși nu trebuie să conțină neapărat opere originale ale lui Constantin Brâncuși, el poate să fie un muzeu virtual cu spații de conferințe și locuri de cazare. O Academie Constantin Brâncuși la Târgu- Jiu (ideea a aparținut scriitorului Valentin Tașcu) reprezintă o soluție. Moștenirea lăsată de Constantin

Brâncuși este uriașă, legătura României cu marea artă plastică universală este dată de existența la Târgu- Jiu a celor mai importante opere ale sale.

Constantin Brâncuși miză culturală ratată- IV-

Anii care urmează devin foarte importanți pentru evoluția lucrurilor în ce privește ansamblul de la Târgu- Jiu, deocamdată, în România, se vorbește foarte mult, dar, în realitate, nu se face absolut nimic, starea operelor care compun ansamblul ar trebui să grăbească intervenția asupra lor. Doar că legislația este stufoasă și frica de a nu greși din nou îi face pe cei care trebuiau să intervină până acum să se ascundă în spatele unor neputințe aproape dureroase. Constantin Brâncuși a reușit să devină, plecând din România, unul din artiștii importanți ai perioadei sale și nu numai, am putea foarte ușor să sesizăm faptul că sculptorul român a reușit să domine lumea culturală din Paris prin atitudine și valoare. Poate că un episod care spune foarte multe despre atitudinea României față de Brâncuși este și prima comandă pe care a avut-o din partea țării sale. Episodul se referă la comanda bustului generalului Carol Davilla, sculptură care reprezintă acum singurul monument în aer liber realizat de Brâncuși în București. Bani surveniți în urma acestei comenzi trebuiau să îl ajute pe sculptor să ajungă la Paris, astfel că banii urmau să fie primiți în rate, prima tranșă înainte și cealaltă după. Din păcate, artistul nu a mai primit niciodată cea de-a doua tranșă de bani, pentru că atunci când a prezentat lucrarea comisiei care i-o atribuiseră, mare parte din ea s-a arătat nemulțumită de modul în care arată statuia, Brâncuși s-a supărat și a plecat, renunțând, astfel, la ultima jumătate de bani. Acesta este episodul care marchează plecarea lui Constantin Brâncuși către Paris, drum pe care artistul a trebuit să îl întrerupă de mai multe ori fiind nevoit să lucreze în diferite orașe pentru a reuși să ajungă în orașul luminilor. O dată ajuns în capitala Franței, Constantin Brâncuși a expus pentru prima dată la Société Nationale des Beaux-Arts și la Salon d'Automne din Paris, în 1906. Până în 1914, participă cu regularitate la expoziții colective din Paris și București, inaugurând ciclurile *Păsări Măiestre*, *Muza adormită*, *Domnișoara Pogony*. Din anul 1915, Constantin Brâncuși începe să expună și în America unde se bucură de un foarte mare succes, tot din această perioadă datează încă un refuz din partea României care contramandea o comandă care fusese făcută cu un an înainte. Constantin Brâncuși spunea despre propria sa operă: *Sunt imbecili cei care spun despre lucrările mele că ar fi abstracte; ceea ce ei numesc abstract este cel mai pur realism, deoarece realitatea nu este reprezentată de forma exterioară, ci de ideea din spatele ei, de esența lucrurilor*. Sunt convins de faptul că sculptorul și-a iubit țara în care s-a născut, însă, inevitabil, îmi vin în minte cuvintele unuia dintre cei mai mari dramaturgi ai lumii contemporane care s-a născut în România și care era nevoit să facă naveta cu șapte mijloace de transport pentru a ajunge la serviciu în anii 80, până la plecarea sa în Paris, așadar, în opinia lui, limba română i-a dat rădăcini și limba franceză aripi, cam același lucru cred că s-a întâmplat și cu Brâncuși. Totodată locul lui Constantin Brâncuși este clar în Paris, în cimitirul în care chiar el și-a cumpărat locul de veci, toate celelalte legende cu privire la dorința lui de a fi înmormântat în România sunt episoade menite să alimenteze imaginația unor oameni care nu înțeleg că sculptorul aparține României, lucru care nu poate să fie contestat de nimeni, cele mai importante opere ale sale sunt în România, în măsura în care este și francez. Cred că am arăta mult mai mult că ne interesează Constantin Brâncuși atunci când vom învăța să îl prețuim și să și facem ceva concret pentru el, în România există un festival grandios, George Enescu, care este închinat marelui compozitor român care a locuit, a creat și a murit fiind înmormântat tot în Paris, ceva asemănător, ar putea să existe și pentru Brâncuși. Contribuția acestuia la îmbogățirea artei este covârșitoare suavitățile operelor sale este un exercițiu și o sursă de înălțare, de echilibru și de libertate absolută în orice lume și orice spațiu, arta sa depășește atât limitele, cât și timpul în care există.

Desprinderea de mit. Ființa. Neființa. Consolidarea conceptului de transcendent până la filosofia lui Platon.

Dacă despre ființa unică zice că e „asemenea masei bine rotunjite a sferei” nu-i cazul să ne mirăm: forma poetică îl face să folosească și câte o imagine mitică. Simpliciter despre Parmenides (frg. 20)

(continuare din numărul 69)

Toate aceste probleme de început ale filosofiei sunt conținute în epoca pe care istoria filosofiei o va denumi ca perioada *filosofiei presocratice*, perioada în cauză fiind printre cele mai delicate zone supuse cercetării. Ea va trebui să ne rețină puțin atenția. A intrat în reflexul istoriei filosofiei cum că primele manifestări propriuzise ale ei au fost produse de spațiul ionian, mai precis de școala milesiană. Era firesc ca inițiatorii acestei mișcări, milesienii, să nu se poată rupe de elementele concrete ale lumii observabile și să producă în acel context o gândire oarecum fizicistă în care principiul căutat aflat la baza lumii să aibă o nuanță apropiată de ideea de substanță, spre care îi îndrepta atât simțul comun cât și experiența. Printre alte probleme pe care și le puneau, ei încercau degajarea succesivelor straturi ce umplu existența, sub o formă acceptată ca și complexitate a manifestării realității, până la un schelet de bază, simplu, un unic principiu care să stea la baza manifestării lumii. Astfel au gândit Thales (găsind ca prim principiu apa), Anaximandros (apeiron), Anaximenes (aerul). Actul lor poate fi interpretat și ca un act de curiozitate științifică ce exacerbează poate un instinct al omului spre simplu și unitar. Fiecare din ei ajung la concluzia că principiul primordial aflat la baza existenței ar fi un element care are explicite conotații profane, respectiv fizice, prezent într-o formă extrem de diluată dar totodată extrem de potentă în toate lucrurile. Totuși aceste elemente par a fi privite de către ei într-o lumină ce nu se depărtează de sacralitate⁶. Cel care se depărtează cel mai mult de un mod fizicist, substanțial, și abstractizează la un mod apropiat de filosofia ulterioară, deci produce un veritabil progres, este Anaximandros prin acel *apeiron* al său: indeterminatul, nelimitatul, nedefinitul⁷. Ceea ce este remarcabil este faptul că el vrea să precizeze lumea, realitatea, printr-un principiu de clară conotație negativă. A fi indeterminat, în mentalitatea de atunci, și în ceea ce urmează, era o lipsă, o negativitate. Numai lucrurile bine precizate, conturate, clare, sunt stabilite ca fiind sub semnul pozitivității. Poate că alegerea acestui element sugerează și conștiința gânditorului de neputința acesului la fundamentul existenței, al primului principiu, fiind chiar un prim germen al ideii de transcendență. Școala din Milet, cu tot izul ei “materialist”, rămâne ca un reper decisiv al irumperii filosofiei. Dacă ar fi să o luăm într-o ordine cronologică, în realitate greu de precizat cu certitudine și de luat ca un reper absolut, Parmenides este primul care se rupe în mod vizibil de fizicism creând astfel, într-un anume fel, bazele transcendenței odată cu postularea unui existent pe care-l dezbracă de toate caracteristicile cu excepția unicității. Acolo, în profunzime, Ființa are o singură calitate aceea de a fi. Ca de altfel toți filosofii începuturilor, Parmenide este un tip iscoditor, extrem de complex sub aspectul cercetării. El se introduce cu dezinvoltură în mai toate domeniile științelor partice ale acelor vremuri. Este în mod special interesat de astronomie și de geografie în egală măsură. De altfel astronomia incita la modele cosmogonice și acestea erau în mare măsură

de expresie filosofică fiindcă puneau în centrul problematicii lor ideea lumii și deci a existenței generale. Mai toate modelele cosmologice și cosmogonice se dezvoltă în vecinătatea unor idei metafizice, cum am spune noi astăzi. De asemenea nu i-au fost străine lui Parmenides nici anatomia și nici zoologia, ba și-a dat cu părerea cam în tot domeniul catalogat astăzi ca biologie. Ideile lui sunt stranii și evident departe de adevăr. Dar cutezanța sa merită salutată. Dar ceea ce ia adus faima de necontestat a fost în primul rând punerea la index a senzațiilor și deci a experienței în general. Parmenides nu dă științei o bază observațională, infectată, zice el, de erorile inerente simțului comun⁸, ci una în centrul căreia se află gândirea, o bază rațională. El va afirma că “este același lucru a gândi cu a exista”. Multele sale reflecții l-au îndreptat spre conceperea existentului ca o Ființă încremenită, unică în perfecțiunea ei. Ba a mers până acolo încât, mai mult sau mai puțin simbolic, a geometrizat-o dându-i forma perfectă, sub acest aspect, a sferei. Argumentele lui Zenon din Elea au putut întări destul de bine și argumentat această viziune. Școala eleată este într-un fel vioara primă în orientarea spre transcendență și evident spre metafizică a filosofiei grecești. Totodată cred că nici un studiu, fie cât de sumar, nu se poate despărți de presocratici fără a-l aduce în prim plan pe Heraclit din Efes, un gânditor solitar și excentric. Heraclit nu poate accepta lipsa mișcării, ba chiar o exacerbează, aproape că, tăindu-i caracterul de manifestare a Ființei, îi dă un statut ființial separat. Totul este mișcare⁹ va concluziona el autoritar. În general este îndeobște acceptat că evoluția ulterioară a filosofiei, atât a conceptelor de ființă cât și a celorlalte concepte pe baza cărora Platon și Aristotel își vor construi “sistemele” se datorează în mare măsură aspectului complementar, dialectic ar spune Hegel, dintre filosofia lui Parmenides și cea a lui Heraclit. În aparență incompatibile și advesare ele se vor oferi în mare măsură baza de la care va pleca atât filosofia lui Platon cât și a Stagiritului.

Ce ar trebui reținut din tot acest extrem de sumar crochiu al filosofiei presocratice? Că, departe de a fi coerente pe ansamblu, în maniera în care noi înțelegem sistemele filosofice de mai târziu, gândirea acestor primi filosofi a creat niște premise autentice și foarte solide pentru dezvoltarea amplelor viziuni generate mai târziu de Platon și, imediat după el, de Aristotel, viziuni ce vor deveni baza oricărei metafizici și etici viitoare justificând astfel butada lui Whitehead că toată filosofia europeană ulterioară reprezintă notele de subsol ale filosofiei lui Platon. De asemenea merită reținut că ei sunt cei care creează ansamblul discuțiilor în contradictoriu maturizând diversele problematice legate de cele mai abstracte concepte referitoare la existență ducând în mod eficient la precizarea acestora într-o manieră unitară care va rămâne de multe ori valabilă pe tot parcursul gândirii filosofice europene. Dintre acestea se vor remarca în mod special conceptele de Ființă, Neființă, Mișcare, Cauză, Substanță, Gândire, Ordine, etc. Totodată ei sunt precursorii și, într-un fel, creatorii unui mod de gândire extrem de subtil, predispus speculațiilor filosofice, gândirea dialectică, *dialektike*, care va debutata la eleați precum o simplă polemică verbală și va ajunge o înaltă metodă filosofică la Platon. Deși conceptul de transcendență, denumit cu termenul *hiperousia*, se va preciza în deplinătatea sa mult mai târziu, el apare în germen ca un concept necesar generând o rupere de planuri ce va duce speculația filosofică și teologică pe culmi nebănuite. Și nu în ultimul rând vor pune baza unui limbaj statornic ce va servi filosofia și multe alte discipline pe tot parcursul celor două milenii și jumătate.

Constantin Marafet Melancolia erotică și autenticitatea expresivă Sau Oglinda și trandafirul

AURELIU GOCI

Constantin Marafet, *Penumbra trandafirului*, Fundația „Scrisul românesc, Craiova, 2013

Autorul a căutat devreme, dar a descoperit târziu drumul său propriu în poezie, de aceea bibliografia sa pare foarte bogată când, de fapt, e concentrată. Poetul rămâne un vizionar care nu-și duce viziunile până la capăt, construiește fundații trainice, dar volatilizează construcția, lăsând proiectul deschis mai multor variante de finalizare. Surpriza rămâne în descoperirea unui autor delicat, cu predilecție pentru amănunt și miniatural, care scrie o poezie de dragoste nedisimulată, cu două teme recurente – trandafirul și oglinda.

Poetul deambulează într-un decor citadin erodat de un provincialism inertial, am zice chiar viguros și de aceea puțin tangențial cu universul bacovian exagerat de unii recenzenți. Între fizionomia, personalitatea omului pe de o parte, și specificul poetului, pe de alta, o contradicție între aparență și esență care se integrează și discursului scriptural.

Poezie exclusiv erotică, emisă delicat, cu o tandrețe implicată, creația lui Constantin Marafet își asumă un anume sentimentalism și o distinctă umilitate care îl apropie de bunăvoința cititorului, excedat de grandomania, retorismul și teribilismul altor confrăți de condei. Candoarea melancolică, autenticitatea trăirilor, concentrarea expresivă îl situează în rândul poezilor „sinceri”, care se exprimă cu sufletul pe masă.

Autorul păstrează un sentiment încă puternic al naturii și se racordează la ritmul anotimpurilor: *țin un discurs în fața unui izvor;/ poate m-o recunoaște umbra nașterii mele/ și deodată aud un zbor de păsări/ un fâlfâit de aripi amare care mă zboară/ cu câte o clipă/ peste lume, peste întâmplări/ peste case din omături eliptice/ vizitate de stele sonore.* („Iarnă timpurie”)

Ca și în cazul omului, și poetul este marcat de contradicția dintre aparență și esență, dintre dominantă tipologică și realitatea existențială, din care rezultă poezia erotică delicată, fragilă, adevărat „bibelou de porțelan”. Autorul evită abundența, ca și polivalența, oficiind grațios în universul său patriarhal care mai păstrează – pentru cine știe să asculte – ecouri din Paradisul pierdut.

Ceea ce este interesant în poezia lui Constantin Marafet s-ar putea numi transferul sau alchimia pornirilor erotice în sentiment religios, convertirea în credință a tuturor sentimentelor nobile, ca în excelentul poem „Vânt amar”: *lumina Lui, crede-mă, într-un apus de taină/ ar adânci iubirea, ca un ceas colorat, absent,/ unde o inimă cu sânge albastru mi se-alină/ la vecer-nie după cântatul cocoșului inocent.*

Contrar imaginii sale publice de puternic animator al scriiturii – Râmnicu Sărat se află pe harta literară datorită lui – Constantin Marafet se integrează tipologiei delicate a adepților filosofiei trandafirului, a luptătorilor angelici pentru dreptul la metaforă și la o existență scriitoricească adevărată. Cuplul adamic își ritualizează sentimentele în spații de anvergură, definitorii pentru aspirații la infinit: *se dilată spațiul, pleacă piața publică,/ parcurile devin șoaapte/ și se dau pe lozuri în plicuri imagine/ doar nemurirea mai este reală/ pentru trotuarele ațipite/ într-o zi viitoare* („Spații dilatate”).

Afirmându-se greu, în contexte ostile, incapabil de tranzacții ignobile și fără sentimente de parvenire, poetul a înființat și o editură de suc-

ces care promovează și afirmă categoria de poeți implicați, care însă vin din zone extra-centrale și nu găsesc susținere în Capitală.

Poezia sa are vigoare, autenticitate și amprenta personală a unei inflexibilități la tentațiile mediului literar gregar. Discret și izolat, Constantin Marafet face apologia provinciei creatoare cu orgoliul reușitei pe cont propriu și al disponibilității de a ajuta pe alții care nu și-au descoperit încă steaua norocului.

POEME

Constantin Marafet

Amiezi de vorbă

Amiezi de substantive, vă-ncredințez pe veci otrava din privirea acestei lumi de verde pe soclurile nalte bătrânii corbi zevzeci mătăanii bat din aripi. Chem vântul să-ți dezmiere

ca de leoaică părul în versurile mele o oră de tăcere. Secunda târătoare își împrumută suflul oceanului din stele, cumplita zi să-mi umple orfanele pahare.

Lamento

Doamne, căile sunt calpe, Clopotul globule albe turlei negre mai petrece beau confrății din pahare corbii mei de vânătoare după umbrele aztece.

Nu mai este lemn de cruci codrii s-au făcut haiduci și cu rădăcina-n funii s-au mutat în munții lunii.

Avem sfinți în stâlpii porții într-o altă răstignire, ochiul meu în zugrăvire schimbă crucea, drumul sorții...

Umblu în cămașa cu desene dalbe zdrențele din ceruri ning pierdute salbe.

Peste deal o crâșmă ușa își deschide în pahar se scaldă stelele silfide.

Marginea nu-mi lasă centrul către mâine dacă-l tai, apusul latră ca un câine.

Într-o carte veche intru ca hindusul.

Semn

Am fost atât de mort în șirul lung de morți la margine de cerc de nimeni tras la sorți— pustiul meu mi-l port și nopții mă converg.

Lasă-mi, Doamne, umbletul rătăcindu-l sufletul pașii-ncruciași cu lașii râmniceni

Constantin Marafet

caloeni
sus pe muntele-nverzit
din nadir până-n zenit

nu-mi svânta acea privire
—curcubeu în suvenire—
cât în arca lui îmi țin
drumul lung spre sfânt amin.

Valurile bat
malul matostat
tâmpla întristată,
joc decapitat
cântă în agată
noaptea scânteiată,
dimineața beată
alt destin arată
sus pe ararat.

Zilnic îmi furați din viață,
dragilor
moroilor,
câinilor mă dau,
gealați,
și la corbi,
pe vânt și ceață
la vătafi ologi și orbi

*La second-hand
La second-hand*

Hai, la joc de-a împărțitul
clipa, pâinea, luați cuțitul
pe deasupra, ca plocon,
crisalida și-un cocon:
teama
că vă-ncăierați
și cădeți în poligama
decadență fără saț

*La second-hand
La second-hand...*

Fiecare viață are
semne neparticulare
de la barbă pân-la gură.
mult nisip și multă zgură.

Câte linii de trăsură
în silabe vă despart?

Mă dau jos la o răscruce
și vă dau rimel și nard
sătura-voi (plini sunt sacii)
și bogații și săracii

și fac semnu-acela: cruce
și vă las
la parastas
să dansați în rând cu dracii...

Aripi de pământ de Viorel Surdoiu

Vasile Ponea

Cartea **Aripi de pământ** a poetului Viorel Surdoiu invocă multă metafizică-transcendență într-o bogată, suavă și inspirată mărturisire. Ea are ca pagină de început o grafică intitulată **Visul**, care se constituie de fapt drept/ca un poem. Acesta izbucnește din tine, din starea firească de tine creator, și cu multiple aripi și rădăcini se-nalță peste piscuri și ape într-o reușită nădejdi — chiar a celui din urmă din care/de unde, ai luat rădăcini cândva.

pag. 3

Omul se naște între viață și moarte între două lupte și este condamnat la viață mortal, spune poetul în poemul **Aripi de pământ**.

Poemul **La marginea lumii din mine** reprezintă o introspecție cu suspans:

Păsările durerii își fac în mine cuib / și-mi cresc aripi frânte / visând / zborul ce nu-l vor zbura niciodată / ...

Autorul spune: *Mă nasc centru de cerc / și mă înscriu cu timpul într-un perimetru vital / și aș adăuga eu, cu o trecere triumfală spre circumferința lui.*

Refrenul timpului în concepția autorului este vertijul mișcării, iar *Viața / moartea / Prima și ultima / aprindere stingere / arderea între ele / lăsând o dâră de cenușă / și de sine, aș zice eu.* În poemul **Foșnet putred** poetul își pune întrebarea fără răspuns: *Cine vrea să trăiască pentru totdeauna? și întrevede Moartea în culori / amintind de viață / viața-viață de după cortină.*

Poemul din grafica de la pag. 12 sugerează cum urcăm trepte o viață finită străjuită permanent și apoi trecem prin poarta de taină, spre o viață infinită.

pag. 12

Concepția autorului curată despre gândire și existență este redată specific astfel: *Gândesc la gândul care / în gând se îngână cu negândul / negându-l / Ființa mea / se înființează în neființă / fiind / (Spiral).*

Un pastel minunat — **Februarie** — *Albinele pufoase cărau din cer / cu osârdie / nectar alb / și înghețau în fagurele nesfârșirii / de / alb /*

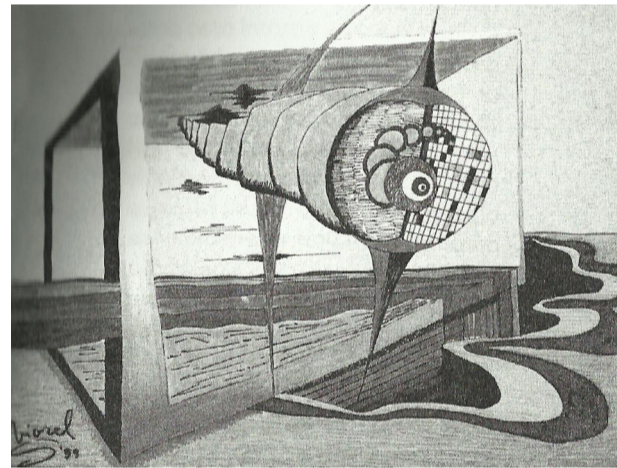
Creatorul își pune metaforic întrebări la fel ca oricine, știindu-se trecător pe aici: *... Mă întreb / fără să aștept dezghețul / unde este primăvara mea / unde este prima vară a mea / și toamna mea ultimă / din care mi-ai / plămădit / vestejirea cromatică a sângelui / peste care / sufletul ca o ceață / (Sufletul ca o ceață).* Face referire la transcendență, cu sfioșenie: *... Însămânțarea cu vină / am avut-o știută / de la primul apus / opusul trezirii în altă lume / ... (Cuietele înălțării).*

Poemul **Acasa infinitului** redă iubirea poetului față de Strabostele de la Hobița, fluenta lui prin timpul și spațiul infinit.

Grafica de la pag. 21, reliefează (probează) că în complexitate și lumea se bucură și cu toate descărcările/trăsnetele soartei, tinde spre înălțimi, precum smeele în diversitatea vânturilor.

În **Făclia** evidențiază mai întâi zilele nefaste de azi și dorința de a se întâlni cu semenii în spirit frumos. Sufletele pure nu se pierd, ci înverzesc spre înseninare, se curăță (**Suflet verde**): *Și vedem ce nu se vede / recitând încet din Vede / atmanul de suflet verde / irisul curbat în sine / înfrunzindu-se de tine / înspre zorile-ți senine /*

Poetul își caută mereu un tărâm liniștit pentru răgaz (**Ananda**) și un ghid Charon pentru siguranță (**Charon**). El vede creația/poezia ca pe o umbră lăsată prin puzderia de lume din urma unui far aplecat căutător spre lume. (**Către umbra ta**), iar multiple întrebări îi inundă gândurile învălmășindu-le (**Volatus II**) și conchide în grafica de la pag. 31 —

pag. 31

sunt cadrul ce poate înregistra și reda toate frământările și toată muzica pământului.

Gândul, timpul, visul și speranța finalului fericit, și arareori îndoiala sunt elemente ce abundă în volumul de față. Și toate merg firesc înainte, chiar dacă iarna întârzie să aducă frig — simbrie de nea. (**Frig**).

Din poezia **Stampă I** se desprinde un pesimism gradual: *La marginea lacului tău / o stâncă părăsită sunt / ascunsă în iarba deasă a timpului / așteptând / ...*

Viorel Surdoiu vede poezia ca pe o rană din care un univers devenea ființă / ,ca pe un vis neatens și un gând doar vaier / ... (**O rană**)

Răzbat gânduri conturate precis despre evoluția și enigmele vieții, care totuși ne duc în transcendental mângâindu-ne. (**Limite**).

În **Volatus 3** sunt prezentate cu dezinvoltură, dar și cu suavitate, stări de univers și le compară cu cele pământești. *Măine*, spune poetul, se pecetluiește Azi, înfulecând timpul și transformându-l în istorie, care nu este alceva decât *secunde mov / apetisante / glazurate cu viață*. (**Secunde mov**).

Poezia **Contur** pare o lecție nouă de interpretare a cunoașterii: *Forma pietrei nu este al*

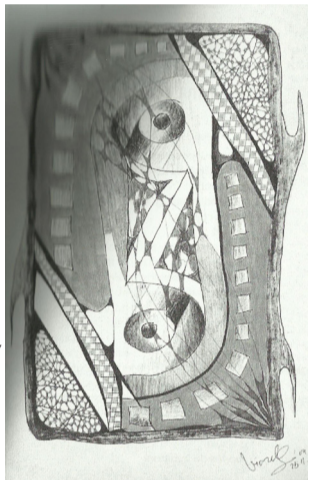
pag. 21

ei / ci al aerului, ci a apei care o cuprind și o ascund / în necuprinderea lor / ... Candid și destul de veridic răspunde autorul la întrebarea Unde se duc poezii?... În cuvânt / își înhamă caii de vânt / și pornesc pe drumul fără sfârșit / spre țărnul velin al cărților / în urma propriilor urme / ...

Ideea cu iz de fabulă pentru cuvintele negândite ale oamenilor transpare din poemul (**Fără**). Frumos este redat cum nu dorește noaptea în noi (**Afară**). Simultan crede, că se realizează îmbrățișarea ca o chemare și un răspuns *... / Eu / Și lumina /*

Viorel Surdoiu își dorește o nouă plămădă din pământ, apă, aer, foc și să răsară în lumina din cealaltă parte. (**Renaștere**).

Sunt ochi ce ne privesc de oriunde cu multe înțelesuri - ne spune graficianul versat la pag. 49. Plastic și delicat autorul quintesențializează: *... / aud culorile cum se zvântă / și devin forme / și le ating în mine / cu gândul / ... Într-un cuvânt.*

pag. 49

În poemul **Umbră de lumină** cu subtilitate, gingășie și reverență ni se prezintă îngerul: *... cu aripile atinse de valurile mării / cu pasul său încet / măsurând printre fluxuri / rătăcite / orizonturi / Se ascunde în faldurile zării întunecate / și-n urma lui / nisipuri nemișcate / rămân / ca o icoană / ca o iluzie / ...*

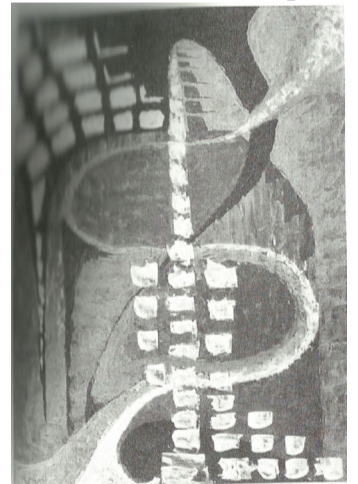
În grafica de la pag. 55, își imaginează destul de concret evoluția sinuoasă a vieții și cum aceasta începe de la pământ și se urcă la cer.

În **Zăpadă** târzie întâlnim o izbutită și frumoasă metaforă pentru toate vârstele: *Caldă înfrigurare.*

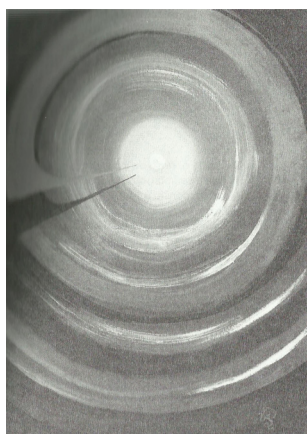
Imagini zglobii și sonore, ca la Topârceanu, despre greier, întâlnim în poemul **Et cetera: ...** și a început să-și scuture melodios picioarele / cri-criticând situația indecentă / a ieșirii timpurii din / cri-crupta în care-și odihnea portativul / și cetera / Sintagma ei de viață / ...

O antifază de situații și stări, care sporesc uimirea întâlnim în poemul **Innuendo**: *Sunt departe de tine / Aproape de tine sunt / ca un răsărit mă apun / înspre tine / ca un nor în privirea ta mă răsfir a senin / și mă prefac în rouă pe geana ta / ...*

Volumul respectiv are câteva poeme cu iz de pamflet: Șapte de zori, Tempus fugit, Însămânțare nouă demonstrând o sensibilitate sporită a creatorului față de existență și viere.

pag. 55

pag. 73

Grafica-poem de la pag. 73 reliefează teoria contrastelor, albul și negrul converg către lumina inefabilă cu un scop precis și unic, iar cea de la pag 76 precizează cum după și prin cuvânt a urmat geneza.

Poemul **Stampă**

III ne pune pe tapet o poezie încântătoare, cu un suflu de respirație accelerată, în care se încearcă să se spună totul, sau cât mai mult dintr-o suflare, nu mai are răbdare, iar poemul **O erzie** sublimul este redat cu destulă decență: ... *Era noapte afară / și liniștea fisurată / de zgomotul vântului / numărându-și zestrea de frunze căzute / și de grabnica revoluție / a galaxiilor / în jurul coloanei fără sfârșit / Estetic vorbind / dădeam valori arderii cenușii / Formele cu trup de o clipă / treceau / în istoria momentului sacru / în pripă / ca un dans îngândurat închinat zeului de eter / ...* Iată ce înseamnă trecerea ne sugerează în poezia **Amurg**: *Frunzele cad / Crengile plâng / Norii se strâng / Zilele scad / Visele curg / Chiar din amurg /*

Și-un dor de dragoste năluca spune poetul că-l apucă de un trecut și-un viitor.

În poemul **Un roman fluviu** cu o figură de stil remarcabilă, autorul spune că nu e bine să

pag. 93

scrii despre ploaie, toamnă, despre nori, ci mai bine să te lași tu scris și înscris de picăturile de ploaie și vei deveni un roman fluviu între cer și pământ, așa cum prezintă și grafica de la pag. 93 din carte.

Un pastel deosebit: *Mi-a fost dat să văd timpul / trecând monoton de-a dreapta mea / peste dealuri / cu umbra alungită / înspre negura compactă a pădurii. / Se întorceau vacile sătule către ulițele satului / se opreau la izvor / și sorbeau ritmic norii / care plateau printre pietre și*

pag. 106

ierburi. / Mai apoi lângă troiță își întindeau gâturile / zbieau anunțându-și stăpânul / și porneau mai departe. / Să aud timpul mi-a fost sorocit / dimineața / în vibrațiile sirenei alungindu-se peste oraș / ...

Ruleta vieții între cer și pământ, între tine și crez, pe varii orbite ca un titirez o întrezezi în grafica de la pag. 106. Toți avem un suflăt de neînțeles, sau mai bine zis suntem refractari în a-l înțelege. **(Suflete)**

Precum în viață e și la teatru și invers. **(grafica de la pag. 110)**, dar fiecare, cu certitudine, în final este menit zborului fără întoarcere **(Volutus VII)**, când pleoapele vor închide cortina dinspre o lume spre alta deschizând-o....

Întrebările firești din poemul **Cum?** ce hălăduiesc ca imaginile d i n t r - u n fractal (grafica de la pag. 121), sunt î n t r e b ă r i firești despre viața trăită și iubită concluzionând: *... / Cum să plec de vreau să viu / Cum să uit ce vreau să știu. /*

Micropovestea pseudoromantică **Pelerinul** începe cu un motto de o densitate ideatică copleșitoare și, precum o poveste sintetizatoare, reia întregul cuprins al cărții urmărind: *creaturi grăbite, zgomotoase, supuse dorințelor fără leac ale celor ce se visau ființe atotstăpânitoare; ... care în falsa sărbătoare a pragului dintre ani își trăia ultimile amintiri 2006, 3006, 4006... Există o intrare către aceeași ireală pre-destinație. Un teatru scufundat în neant, în care culisele sunt importante, deoarece sunt locul de unde actorii își fac vânt către jocul de-a viața; cu mereu alți căutători de sensuri neștiute ale drumului și cu dialoguri care aveau darul, întotdeauna de a isca întrebări nerostite, precum și așteptarea, tăcere mascând ipotezele și ipostazele rezultate din simbolurile pline de energie și că respectivul concurs la care participă, trup și suflet ființa, e o permanentă o l i m p i a d ă , î n c u n u n a t ă de victoria participării.*

Cartea se încheie cu grafica unui vis obosit de sine, la pag. 131.

pag. 110

pag. 121

pag. 131

Poliedrism și inauguralism în opera lui Ion Popescu-Brădiceni

Din seria ultimelor remarcabile scrieri, toate de excepție, prin spiritul novator- vizionar asupra actului creației literare, prin asumarea cu o vervă unică, holistică, atât a unei poezii post- avangardiste, cât și prin originalitatea “școlii de la Brădiceni”, veritabil forum al noului curent propus de el, “transmodernismul”, (conexionat între literatură și arte plastice) – universitarul Ion Popescu Brădiceni este pentru mine o “descoperire” dintre cele mai incitante. L-am avut ca invitat într-un periplu boematic, atât în Valea Jiului post-moderniștilor de la Boema și Abataj, – (opera lui Marian Boboc și convivilor săi) – apoi în arealul cultural actual al Hunedoarei...

Așa cum l-am postfațat în cartea sus amintită, ori i-am savurat uluitoarea ingeniozitate într-ale hermeneuticii și semioticii, practicicianismul de “catedră în mișcare”, arta cercetării și decantărilor novatoare pentru teoria literară, reafirm că este un om al scrutării înalte, panoramice, al emulației metafizice în “tranzit” filosofic- teosofic, sincron, pe care l-am numit generic **poliedrism**. Desigur, în sensul cristalogiei trans-ferabile în text, ca hologramă.

Inteligența, despre care Biblia afirma undeva că va fi considerată de unii “nebulie”, este de fapt revelație în substratele textualismului, dincolo de disputele pro și contra, care, de fapt, vor renova mereu ceea ce arde și alege lumina de cenușă.

Poemele sale sunt tot atâtea eșantioane- probe ale daimonului său inspirator, în grila plurisemantismului ce știe a extrage mereu alte sensuri, noime, ale straniului “orgoliu” de a re- scrie ... lumea. «A face» este verbul sacrosanct și pentru scriitor, și pentru muzician, și pentru plastician, căci pentru a re- face e nevoie de a des- face, a restructura, a rezidi.

Ion Popescu-Brădiceni o face cu ardoare, o face redescoperindu-se pe sine și manevrând ludic, evasitudin, resursele limbii. Știința jăruie pe vatra- nadir a discursului. Incintele cărții sunt ale labirintului, reprezentarea cea mai fascinantă a cerebralității omului cogitans. Oglindariu, ar fi un termen mai potrivit al acestei cărți- iar intuiția este “principiul dinamic ordonator”, nota bene. Nicio inhibiție, nimic sentențios, ci numai și numai foame de esențializare, de comunicare *semnificată*. (și transsemnificată – n.n. E.Evu)

Textele sunt Facere, se auto-reproduc, primesc CORP, scriitorul este demiurg. O paradigmă recuperatorie a Ființei mereu devenitoare conformă Verbului divin. Cioranianul I. P. B. colocviază cu Ioan Petru Culianu, via Mircea Eliade. Există un soi de “feminitate sferică” a scrierii, există un astral ... nonfigurativ, care suspendă și dă inefabil, zburare, levitație, prin însăși încropirile sale... alchimice.

IPB este familiar cu Heidegger și Carl Gustav Jung. Un eseist clarvizionist, un poet între onirism și post- modernism, cu “îmbrobodiri” soresciene, dar mai ales un el însuși cu harul empatiei absolut magnetice. Cartea e un tratat ce inaugurează “era” transmodernistă, fenomen deja țâșnit din consumatele “sume ale eșecurilor” ce devoră, reciproc energofage, genialitatea. O carte ce poate fi curs la oricare catedră universitară în pragul mileniului doi. Ion Popescu Brădiceni este unul dintre cei mai importanți “viitorologi” ai marelui ornic care ne mișcă invers marele Sens al Timpului, fractalic, în misterul Cuvântului, ca grafem și Cod. Ținta scrierilor sale este neo- catarisul imperativ necesar în fața mașinizării, cibernetizării și golemizării, a dez- creierării – mai franc zis, a primejdiei aplatizării și “reptilizării” dinspre toate cele șapte Frici al omului, splendid definite de Popper și Lorenz, bunăoară.

Malițiosul titrat “pseudo-jurnal de spital și covalescență”, al “dramaticii surdități”, este o radiogramă a reconsiderării “alienării” în asalt, în precipitata paradigmă a noilor valori toffleriene; cartea premerge o altă carte de acest gen, a lui Ștefan Doru Dăncuș, “Eliberarea”... Scepticismul... devine imunitar față de eternul cinic Diogene, numai că în locul lumânării iute- de- sine- mănătoare, I.P.B. este dotat cu o lanternă inclusiv pentru submersiuni în “peșterile scufundate” ale ... lui Platon., mult- dincoace de claustrul patologic -apocaliptic al lui Ioan Teleologul.

Eugen Evu

RONDELURI

Nelu Vasile

Rondelul autorului**vol. „Ce mi-ai pus fă nebuno în cafea?”**

Numele NICOMAH e sfânt
 In epigrama românească,
 Chiar PATRIARH să se numească
 Oltenii au un legământ.
 La Romanați e-al său pământ,
 Acolo a-nceput, firească,
 Emanciparea sa ca sfânt
 Mărit de lumea românească.
 Iubita sa, cu mult avânt,
 Har Domnului, i-a pus în ceașcă
 Aghiasma cea duhovnicească
 Iar de atunci pe drept cuvânt
 L-ating confracții ca pe-un SFÂNT.

Rondelul autorului**volumului „Pilule ila(u)riante”**

L-apreciez ca om cu carte,
 A fost de mic copil isteț,
 Un tip activ, abil, glumeț,
 Râvnind s-ajungă hăt departe.
 I-a apărut pe mulți de moarte
 Asistent fi'nd, descurecăt,
 Nu-i altul precum el cu carte
 I-a fost ursit a fi isteț.
 Ofertele nu-i sunt deșarte
 Ne dă „Pilule...” fără bani,
 I-admir ambiția-i aparte
 Când azi, la șapte ș'trei de ani,
 Amicul meu e om cu carte.

Rondel net**(monorimă)**

Nu-i altul precum Janet
 Impecabil în sonet!...
 Cu cămașă de finet,
 Admirat de cuconet,
 June prim pe internet,
 Are, ca prof, cabinet,
 Nu-i altul cum e Janet
 Elocvent cu-al său sonet!...
 Trece note în carnet,
 Nu bea vin de cabernet,
 Ia-nghețată la cornet,
 Cecuri n-are, cu bănet,
 Țsta e... N(e)ICĂ, Janet!

Rondel gentil**jurnalist și filolog,**

Are aer de poet,
 Ne-ntâlnim ades pe NET,
 Educați de-al glumei drog.
 Tumultos în dialog,
 De-l analizez concret,
 Impecabil filolog,
 Ne încântă ca poet.
 Zurbagiu la scris, subtil,
 Țl mai mare pisălog...
 Vrând să scrie analog,
 Alți amici, dar mici în stil,
 L-ar dori... doar filolog!
 Notă: Janet NICĂ – scriitor și epigramist (DJ)

Rondelul vămuiei

La vamă nu e lăcomie,
 Acolo nu se cer cadouri,
 Cămăși, șosete, bibelouri,
 Oroare au de-așa prostie.
 Mai nou, doar pentru visterie
 Iau verzi bancnote cu zerouri;
 E clar că nu e lăcomie,
 La vamă nu se cer cadouri.
 Au fost descinderi prin birouri,
 Vameși închiși, dar cum se știe,

Acuma-s simple apopouri,

Mulți întrebând, în bășcălie:

„A fost la vamă lăcomie?”

Notă: „Lăcomie la vamă” a fost una
 dintre teme festivalului de la Vama.

Rondel bucovinean

Vuiește-ntreaga Bucovina:
 Acoale-n Vama și-n Horodnic,
 Scriu mulți umor – și scrisu-i rodnic –
 Iar cărți au scos câte-o duzină.
 Le este scrierea divină,
 E fiecare un narodnic,
 Vuiește-ntreaga Bucovina
 Oriunde-n Vama și-n Horodnic.
 Râvnind, la Ipotești, deplină
 Onoare-n spațiul mioritic,
 Bucovineanu-acesta mitic
 E prea convins că poanta-i fină
 Țintește-ntreaga Bucovina.

Notă: Ipotești (SV) este satul de domiciliu
 al lui V. Vorobeț.

Rondelul**„Antologiei de umor rural”**

Ianuș Emil a proclamat:
 „Antologie-n doi vom face!”
 Nelu Vasile-a zis: „Îmi place!
 Umor rural, scris chiar la sat”.
 Și-apoi s-au tot documentat,
 Și-n câmpuri și prin iarmaroace,
 Ianuș Emil a proclamat,
 Vasile Nelu-a zis: „Vom face!”
 Acum volumu-i terminat,
 Să-l degustați cu calm, în pace,
 Iar vrun produs de vă displace
 La UE(R) fi-va reclamat,
 Emil așa a proclamat!...

Rondel la mila 80

Gălățenii sunt în VERVĂ,
 Hazul umple BUZUNARUL!...
 Etalându-și astfel harul,
 Odihnă nu-și mai prezervă.
 Răi nu sunt, cum se observă,
 Glumesc fin, nu dau cu parul,
 Hai că-s gălățenii-n VERVĂ,
 Este prea plin BUZUNARUL!...
 Grijile li se observă,
 Unii având, iată, darul
 Râsul să le fie-amarul!...
 Alții-n schimb, au o rezervă:
 Umoru-n Galați e-n VERVĂ?

Notă: Cenaclul „Verva”, revista „Buzunarul”.

Rondelul unei reviste**cu o sută de apariții**

Când George a pornit la drum –
 Era acum vreo șapte ani –
 Avea idei, dar n-avea bani
 Și... totul e poveste-acum:
 Cu mulți prieteni, cum-necum,
 Ajutorat de câțiva fani,
 Drăghescu a pornit la drum –
 Era acum vreo șapte ani.
 Ceștile lui sunt mici, oricum,
 Aromele sunt însă fine,
 Fiind în ele fierte bine
 Esențe de poeți, precum,
 Acest Drăghescu cu-al său drum.

Rondelul**gorjeanului invincibil**

Gorjeanu-i asul din Carpați,
 Rarisim e-n înțelepciune

Izvor de duh - Arghezi spune -
 Grăbit spre frunți de-aristocrați!”

Mirați, chiar aprigii confracți
 Dovezi aduc, spunând pe bune:
 O, as gorjeanu-i în Carpați,
 Bizar e cel ce se opune.
 Recent, un ins din cei „titrați”,
 Emul malign și gol ca nume,
 Ajunse răs de proaste glume,
 Negând un as! Dar, nu uitați:
 Un Grig e asul din Carpați!

Rondel**la trei sferturi de veac**

Nu-i scriitor mai consacrat,
 Inegalabil autor!...
 Ca el a scrie nu-i ușor,
 Oricât ai fi de înzestrat!
 L-am tot citit și-am constatat:
 A scris de toate (uimitor!),
 E scriitorul consacrat,
 Dublat c-o doză de umor!
 Romancier și fabulist,
 Abil poet, traducător,
 Galant prieten, jurnalist,
 Oricum, un mare creator...
 Șarmantu-i stil l-a consacrat!

Rondelul**unui preot rebusist**

Deunăzi, un amic mi-a spus
 Un lucru minunat (mă rog!):
 „Milică și-a deschis un blog,
 Iubește rebusul, nespus!”
 Tentat de un careu în plus,
 Revigorat de-alesul drog,
 Uimit, amicu-așa mi-a spus:
 „Grozavă-i fapta lui!” (mă rog!).
 Ulterior, pe blog ajuns,
 Indubitabil am dedus:
 Nimbat cu har, de ceruri uns,
 El e trimisul lui Iisus!
 Amicul meu la fel mi-a spus!

Rondelul**tenacității rebusiste**

Muncesc enorm să mă impun,
 Aș vrea în rebus as să fiu!
 Niciunul dintre-acei ce-i știu
 Dovezi să n-aibă că-i mai bun.
 Invăț mereu și-n gând îmi spun:
 Timp ar mai fi, nu e târziu!
 Am să muncesc să mă impun
 S-ajung în rebus as să fiu!
 E la Oituz concurs acum,
 Rebus la Hârja-ntr-un cătun
 (Gazdele-n acrostih le pun),
 Iar eu, neavând bani de drum,
 Uimind, prin lipsă mă impun.
 Notă: Mândița și Sergiu Coloșenco.

Rondel comemorativ

De la Carpați, pe Jiu, la vale,
 Olteanul e un tip faimos,
 Român decis, ambițios,
 Urmându-și rosturile sale.
 Din vremuri imemorabile
 El e juvetele spumos,
 Pe Jiu, de la Carpați, la vale,
 Românul e... oltean faimos.
 Era un ban viteaz, Mihai,
 Au fost un Tudor, cu-a sa cale,
 Jieni, Magheri, în vremi de jale,
 Brâncuși, Sorescu, Pellea... Rai,
 Au fost, de la Carpați, la vale...

Mihail Sadoveanu

Aurel Antonie

Referitor la originea lui Mihail Sadoveanu avem chiar mărturisirea sa pe care o găsim în **Ani de ucenicie**: „Părinții tatălui meu au fost pribegi olteni, veniți la Iași îndată după zăvără din 1821. Bunicul, Mihail Sadoveanu, era gorjean, dintr-un neam care, după cât sunt informat, trăiește și azi în acea parte de țară. Bunica mea, moșneancă de la Lăcusteni, județul

Dolj. Numele ei de botez era Sterica, iar al neamului, Băzuianu. În diata ei se vorbește despre părțile moșnenești de la Fântâna-lui-Asan, la care știa că are drept și pe care le părăsise în tinerețe. E adevărat că acești venetici pribegi s-au opoșit la curtea Bălșeștilor din Iași, după cum arată paharnicul Costache Sion în „Arhondologia”. Celelalte informații pe care le găsim acolo, însă, nu sunt exacte. Perechea aceasta de olteni a avut patru fii și câteva fiice. Tatăl meu, Alexandru Sadoveanu, s-a născut la Iași în 1834. A învățat acolo la Academia Mihăileană...”

O rudă de-a lui Sadoveanu, Bubi Ștefan Sadoveanu, de la Săcelu, a fost în perioada 1931-1934 – Președintele Consiliului Județean Gorj, apoi Președintele Camerei Agricole Gorj, care își avea sediul în casa în care se află acum redacția ziarului Gorjeanul. Se cunoaște portretul acestui Bubi Sadoveanu, care a făcut localul nou al școlii din Săcelu, fiind și unul dintre ctitorii bisericii de acolo.

Mihai Ralea face o frumoasă descriere a spiritului gojenesc transmis scriitorului: „Dintre toate componentele sufletului românesc, *spiritul oltean* manifestă un puternic gust pentru epopee. Acolo s-a desfășurat viața minunată a haiducilor romantici. Povestea legendarului Iancu Jianu de acolo ne vine. În ținutul Gorjului a apărut Tudor Vladimirescu cu pandurii săi (...). Strămoșii au trecut această pasiune strănepotului. Acțiunea bunicului a trecut în urmași ca o nostalgie vagă, ca o chemare misterioasă către această viață plină de culoare, de bărbăție și de iubire. Sub această formă o găsim, ca o răzbunare târzie a unui inexplicabil inconștient, în opera lui Mihail Sadoveanu. Ceea ce aș numi *spiritul pandur* al marelui scriitor Mihail Sadoveanu îi vine fără îndoială de la bunicul său gorjean.”

În anul 1880 la Pașcani s-a născut un copil căruia părinții i-au spus Mihail. Pe tatăl lui îl chema Alexandru și era avocat iar pe mama sa, care era răzeșe din satul Verșeni, o chema Profira Ursachi. Am pomenit și numele mamei întrucât până la vârsta de 11 ani copilul a purtat numele acesteia, îl chema Mihail Ursachi. Elev de liceu fiind, întemeiază societatea „Frăția” care promova nonviolenta. Se înscrie la două facultăți în București, și nu termină nici una. La 21 de ani se căsătorește cu Ecaterina Bălu cu care are 11 copii.

La 28 ianuarie 1928, a scris în Cartea de Onoare a Marii Loji Naționale din România: „În amintirea celei dintâi seri pe care am petrecut-o între frații mei cei noi cu sufletul plin de lumină și mulțămire.” Mihail Sadoveanu avea peste 40 de ani când a fost inițiat în Francmasonerie. Din acest moment prozatorul participă deosebit de activ la o istorie foarte încurcată și frământată a Francmasoneriei, afectată de numeroase dispute interne, fracțiuni și tendințe de federalizare. Naș i-a fost Grigore Ghica, coborât din principii fanarioți, cu care era bun prieten. La 23 ianuarie 1927 s-a constituit la Iași loja *Dimitrie Cantemir*. Printre inițiatori erau Mihail Sadoveanu și Grigore Ghica. Primul Maestru Venerabil al acestei loji a fost Mihail Sadoveanu. Ceilalți Frați din Lojă erau: poetul Mihai Codreanu, avocatul Petre Pogonat, actorul Vlad Cuzinski, scriitorul Păstorul Teodoreanu, profesorul Costică Botez și Basile Chefneux. La acea vreme Mihail Sadoveanu era un scriitor recunoscut, membru al Academiei Române și deputat în Parlamentul țării. A doua lojă înființată la Iași fost *Vasile Alecsandri* condusă de Maestru Venerabil Nicolae Gheorghide.

În 1928 Mihail Sadoveanu este Deputat Mare Maestru al Marii Loji Naționale din România și Președinte al Comisiei de propagandă și publicații. Din februarie până în mai 1929 Sadoveanu trece de la gradul 18 la gradul 33.

Devine membru fondator al capitolului de Roza Cruce *Sf. Andrei* din București, apoi membru activ al Supremului Consiliu de Grad 33 și Ultim al Ritului Scoțian Antic și Acceptat din România. În 1930 este prezent la inaugurarea Templului Masonic din București, precum și la semi-centenarul fondării Marii Loji Naționale din România.

După Marea Unire din 1918, lojile din Transilvania, care fuseseră până atunci în obediența Marii Loji Simbolice din Ungaria, trebuiau să intre într-o obediență din România. Tratatul s-a dus inițial cu Marele Orient al României, dar nu au fost finalizate. În 1930, Marea Lojă Simbolică din România, cu Sediul la Brașov, se federalizează cu Marea Lojă Națională din România iar Mihail Sadoveanu devine Pro Mare Maestru al Marii Loji Naționale din România și Președinte al Federației Lojilor Simbolice Scoțiene. Cealaltă componentă a Federației era reprezentată de Lojile Simbolice de Rit Ioanit (fosta Mare Lojă Simbolică din România). În același an, Marea Lojă Națională din România este recunoscută de către Marea Lojă Unită a Angliei – Marea Lojă Mamă a Lumii.

Scriitorul se află la începutul unei politici de unificare a Francmasoneriei din România, proces complicat în care se cheltuiesc multe energii și se nasc adversități. În 1932 se planuiește federalizarea celor două mari loji tradiționale din România: Marea Lojă Națională din România și Marele Orient al României. În acest scop se pregătește Conventul Marii Loji Naționale din România care urma să dezbată proiectul de Constituție ce trebuia să fie în concordanță cu situația creată prin federalizarea celor două Mari Loji. Marele Maestru al Marii Loji Naționale din România, principele George Valentin Bibescu decide amânarea lucrărilor Conventului cu două săptămâni deoarece el nu se afla în țară. La protestele Pro Marelui Maestru Mihail Sadoveanu, el revine asupra deciziei și delegă atributul său de a prezida Conventul Pro Marelui Maestru Ludwig Servatius (Marele Maestru al Marii Loji Simbolice din România). Dar la data deschiderii Conventului (2 decembrie 1932), Servatius anunță că are probleme de sănătate și nu poate prezida Conventul. În aceste condiții, în conformitate cu tradițiile Masonice, el este înlocuit cu celălalt Pro Mare Maestru, Mihail Sadoveanu.

După Convent, Pro Marele Maestru Mihail Sadoveanu, prin Decretul nr. 26 a promulgat noua Constituție. Prin ea se statuează că Marea Lojă Națională din România „este o putere masonică suverană, independentă, autonomă și singura în drept a conduce și a administra Lojile cuprinzând cele trei grade simbolice”. Marile Loji care s-au federalizat anterior primesc denumirea de „rituri”, ceea ce va crea nemulțumiri.

La 15 decembrie 1932 are loc ceremonia de instalare a Marilor Demnitari aleși de Convent. Mare Maestru este confirmat principele George Valentin Bibescu. Acesta convoacă pentru 22 decembrie 1932 Consiliul Ritului. Mihail Sadoveanu, care era Președintele Federației Lojilor de Rit Scoțian Antic și Acceptat din cadrul Marii Loji Naționale din România, consideră că această convocare încalcă Constituția, deoarece, potrivit acesteia, numai el, în calitate de Președinte, avea dreptul să convoace Consiliul Ritului. Ca răspuns, Marele Maestru, principele George Valentin Bibescu, emite la 24 decembrie 1932 un decret de suspendare a conducerii Federației Ritului. Mihail Sadoveanu face contestație la acest decret și îl atacă pe vicii de procedură. Iar pentru emiterea acestui decret neconstituțional, îl declară pe George Valentin Bibescu „decăzut” din „demnitatea cu care l-am investit în mod liber”. Practic ruptura dintre cei doi s-a materializat în divizarea Marii Loji Naționale din România.

Conflictul care a generat diviziunea era mai vechi și data din 1923 când influența supremului Consiliu al Ritului Scoțian Antic și Acceptat se manifesta prin Suveranul Mare Comandor, Jean Pangal. Conventul din 1932 a încercat să delimiteze clar Ordinul de Rit și în acest scop a numit o comisie ce urma să negocieze un nou tratat între Marea Lojă și Supremul Consiliu, dar acest lucru nu s-a întâmplat. La 3 ianuarie 1933 Consiliul Federal al Marii Loji Naționale din România întreruie tratativele și declară că acestea nu vor mai fi reluate atâta vreme cât la conducerea Supremului Consiliu se va afla Jean Pangal. În fața acestei situații conflictuale, principele George Valentin Bibescu demisionează. Mare Maestru este ales Mihail Sadoveanu. Ca urmare, o serie de loji aflate sub influența unor Mari Demnitari ai Supremului Consiliu (*România Unită, Steaua Polară, Steaua Dunării, Fraternitatea, Osi-ris*, toate din București) sunt trecute în adormire.

La 15 aprilie 1934, cele două corpuri masonice, în Convente separate, au ratificat fondarea federației dintre Marea Lojă și Marele Orient, sub titlul distinctiv Francmasoneria Română Unită. Mare Maestru Federal este ales Mihail Sadoveanu, care deținea în continuare și demnitatea de Mare Maestru al Marii Loji Naționale din România. El este secondat, ca Mare Secretar, de Emil I. Papiniu, Marele Maestru al Marelui Orient al României. Mihail Sadoveanu a fost urmat de 26 de loji. Constituția federală este votată și promulgată la 23 iunie 1935. Tot în același an, Mihail Sadoveanu participă în calitate de Mare Maestru al federației Francmasoneria Română Unită la Conventul Masonic internațional de la Paris.

În paralel cu această entitate masonică, Marea Lojă Națională continuă să existe avându-l ca Mare Maestru pe principele George Valentin Bibescu. Are loc „arderea în efigie” a lui Mihail Sadoveanu pentru acțiunile sale din 1932-1933 și dezintegrarea Marii Loji Naționale din 1934.

Atât Francmasoneria Română Unită cât și Marea Lojă Națională au un puternic caracter național mergând până la neprimirea și chiar excluderea străinilor (de fapt a evreilor) din loji.

Francmasoneria Română Unită este recunoscută de mai multe Mari Loji din America și Europa. Londra, care avea și are un cuvânt greu de spus, considera, dimpotrivă, că doar principele George Valentin Bibescu este cel mai „calificat pentru a vorbi în numele obedienței sale”.

Efortul de armonizare a părților, făcut de Mihail Sadoveanu, nu are efectul scontat. Intenția lui de a da „o îndrumare națională” unitară tuturor variantelor de francmasonerie se lovește de orgolii, provoacă sciziuni și regrupări, până în februarie 1937, când toate organizațiile politice, masonice sau de orice fel sunt suspendate de către guvern, pregătind dictatura regală. Cu toată filosofia păcii universale, a interesului abstract și a nonviolentei pe care o propagă, viața masonică la care Sadoveanu participă cu atâta ardoare este departe de a fi pașnică și lipsită de pațimi personale.

Pe fundalul ascensiunii forțelor de dreapta din deceniul 4, atât Francmasoneria Unită cât și Marea Lojă Națională au avut de suferit: persecutarea masonilor, devastarea templelor. Lui Mihail Sadoveanu i se ard cărțile în piața publică. În 1937 Masoneria de Rit Scoțian este pusă în adormire de către Jean Pangal iar în 1938 Francmasoneria Română Unită este interzisă de către regele Carol al II-lea.

Dincolo de aceste ciocniri nu o dată violente între liderii masoneriei românești, încercând să se anuleze reciproc sau să se (in)subordoneze unii altora, Mihail Sadoveanu a încercat să promoveze public principiile adevărate, curate, idealiste, ale masoneriei. Ziarul „Adevărul” din 9 iulie 1933 reproduce opinia lui Mihail Sadoveanu despre „purificarea masoneriei”, atât pe cale individuală, cât și la nivel de grup și ceremonial: „Datoria Maeștrilor conștiinței este să ridice instituția către noblețea ei firească, nu s-o adapteze la practicile locale și s-o ofilească, făcând din ea o parodie. Masoneria ar avea, prin urmare, în primul plan rolul de disciplinare și de înfrânare a individului, de înnobilitare, de sfințire a inteligențelor.” Crezul masonic sadovenian și-a rezumat esența în patru principii inalienabile: credința în Dumnezeu, devotament față de Patrie și Rege, respectul familiei și al legilor țării, preocupări de ordin național.

Pe lângă acestea există nuanțe și variabilități în jurul idealului de emancipare a inteligenței și de construcție a unei personalități libere. Alte valori masonice adesea invocate sunt spiritualismul, munca, toleranța, onoarea, disciplina, legalitatea, științele și artele, pacea, tradiția națională. Sunt valori generale, colective, universale, dar dincolo de ele există o accepție strict individuală a masoneriei. Într-un interviu publicat în „Adevărul” din 16 iulie 1933, scriitorul dezvăluia faptul că îi este ușor să răspundă la întrebări „cu caracter exterior și practic”, dar dincolo de ele există o trăire intimă a masoneriei: „Nu se poate răspunde la întrebările cu caracter personal și inițiativ. Cum înțeleg eu Dumnezeu și nemurirea sufletului, problemele vieții și morții, destinul meu, scopul vieții, noblețea progresivă a speciei, toate acestea alcătuiesc acel domeniu al esoterismului în care fiecare individ, cu sufletul și conștiința sa, alcătuiește o lume aparte și o problemă.”

După venirea comuniștilor la putere, activitatea masonică a lui Mihail Sadoveanu încetează. Nu însă și impresiunea sa carieră literară și socială.

Rondeluri și autoparodii

Ca glonțul

Nu mai putem iubi decât vreo doi-trei ani
Și-apoi ne plictisim sau devenim dușmani.
Putem visa cât încă mai visăm
Că ne putem schimba dacă schimbăm.

Ceva la noi, ceva la celălalt,
Ne raportăm la ceva mai înalt,
Schimbând perechi, rămânem nepereche,
Ne trece viața-n zbor pe la ureche.

Marian Dobreanu

Nu mai ia pistolul foc...

Îmi trece viața-n zbor pe la ureche,
Și patu-mi pare, zilnic, mai înalt,
Mă-nghesui cu iubita mea „pereche”,
Și ne-ncălzim unul pe celălalt.

Iubito, hai să nu ne fim dușmani
E timpul s-o mai facem înc-odată.
Te-oi mai iubi, așa zice, doi-trei ani
Apoi, senin, dau vina pe prostată.

Marian Dobreanu

**Dragostea bărbatului
pe-nțeleșul oarecui**

Te mint că te iubesc, din răzbunare;
Vreau să mă simt iubit, nu să iubesc,
În vorba-mi să te crezi mereu mai mare,
În suflet niciun loc să nu-ți gădesc!

Să nu te pierd și nici să nu te am,
E tot ce pot din tot ce mai voiesc;
Să mă iubești la fel cum te iubeam
Când mă iubeai la fel cum te iubesc!

Marius Robu

**Dragostea bărbatului
pe-nțeleșul orișicui**

Te mint că te iubesc de la-nceput,
Eu, de nu mint, nici nu pot să iubesc,
La vorbe mari nu prea m-am priceput
Și-ți murmur la ureche... ce gădesc.

Mari sentimente-n suflet nu au loc,
Nu că n-ar fi, dar n-au mai încăput.
La început, nu te iubeam deloc
Azi te iubesc, la fel ca la-nceput!

Marian Liberu

**Ce instrument imit
când sunt rănit**

Sunt cobză. Poți cânta la mine.
Strănut dezacordat. Se pare
Că merit o verificare
La corzile subțiri și fine!
Sunt răgușit precum un bas,
Tușesc precum o tobă mare,
Scârțâi ca o vioară care
Fără sacăzuri a rămas!
Mă trombonesc medicamente
Și medicii mi-s toți afoni,
Am lipsuri mari la baritoni
Și mult prea multe instrumente!
Mă simt orchestra de la Scala,
Rămasă fără interpreți,
Acustica de la pereți,
Fără ecou. Ghiciți-mi boala!

Marius Robu

Ce instrument imiți când te-aliniți

Ești cobză spartă și îmi vine
Să te-acordez, fi'ncă se pare
Că nu mai ai calificare
Să cânti pe tonurile fine!

Din trilul tău a mai rămas,
Orăcăitul oarecare,
Al unei broaște în formare,
Ce-ar vrea să fie...contrabas.

Dai vina pe medicamente
Și pe spițeri ce-ar fi afoni,
Dar saxofoane și tromboni,
Sunt mult prea fine instrumente!

Ca Scala fără de plafon,
Fără podele și pereți,
Auzi ecou de interpreți:
Renunță nene... ești afon!

Marinică Pannduru

Predestinare

La sfat c-un mare fabulist,
Gândea un răcănel micuț:
*Degeaba sunt eu hărnicuț,
Că nu am stofă de solist.*

Poate c-o să mă fac stilist,
Ori critic mai obrăznicuț,
Poet sau mare fabulist,
Gândea un răcănel micuț.

S-a-mprietenit, ca jurnalist,
Cu animale fel de fel,
Chiar și c-un greieruș cam trist;
Astfel, micuțul răcănel,

Ajunse mare... fabulist!

Pannduru'

POEME: Vară cu mere dulci

Ion Căpruciu

Șatra

Ton-tic, ton-tic
țiganul cel mic
Grigore cu ciocanul tronc, tronc
până seara nu stau deloc
țigăncile dansau din buric
trei puradei cântau din scripcă
o cioară mare făcea mămăligă
și-un berbec într-o căldare
pe foc
toată câmpia era numai soare
striga-n gura mare
că n-are noroc
altfel așa fi fost la frigare
cu doar usturoi poate și sare

Sus într-un plop la o adică
râdea o știrică.

Cu corabia pe ape

Era luni, duminica
zilele fiind toate ca
cele de Santa Maria
eu citeam Alexandria
și ea avea ochi de rouă
luna sta să nu ne plouă

Aveam sau n-aveam papuci
tot ne spuneam vorbe dulci
și-uneori fără perdea
ce frumoasă era ea
când umblam după urzici
prin prisloape
să tot urci să te tot duci
cu corabia pe ape

Urcarea în Eden

Cocoșatul (de la Gureni)
trecea cu varul
de prea plin carul
da peste loitre
venea spre sine
ca nimeni către
Așa era de greu amarul
că la mijloc de drum
sări buceaua
de la osia din față
roata din stânga
balânga, balalânga
drumul se apleca peste dimineață
să se răstoarne
și muntele-și pierdu luleaua
dintre crasne
ieșea fum

O bufniță arunca nuci
dintr-un salcâm
pe caldarâm
ploua cu bulbuci.

De aceea

Sunt sau nu sunt
cum să nu fiu dacă e absurd
să nu fiu
într-o realitate care nu e
mai reală decât nimic
să mă pun dar cui
conform principiului
cel mai mare pitic
este piticul cel mai mic
dintre peltici cel mai peltic
vântul îi lua vorba

De aceea nu sunt
acolo unde cred că sunt.

Noapte la Milano

Marius Iorga

Polițistul nu-i reținuse decât un moment cartea de identitate, cât să-și arunce privirea la fața lui și s-o confrunte cu poza, apoi îi făcuse semn să treacă mai departe. Avusese ceva emoții, așteptându-și rândul la li-

nia portocalie, nu numai pentru că bărbatul în uniformă părea suspicios pe fiecare pasager ce i se apropia de ghișeu, ci și datorită faptului că, pentru prima dată, nu-l întâmpina nimeni – mai ieșise din țară, însă totdeauna se găsisse cineva care să aibă grijă de el - și se simțea puțin nesigur. Cedase primului impuls, acceptând invitația firmei partenere, fără să stea prea mult pe gânduri, și plecase de unul singur într-un oraș străin. Abia apucase să consulte câteva hărți ca să-și poată face o idee despre ceea ce ar putea vedea în acel oraș și hotărâse să folosească metroul în toate deplasările. Doar drumul până la hotel i se părea dificil, fiindcă trebuia să ia un tramvai a cărui stație nu o avea prea bine stabilită, întrucât nu avusese timp să examineze în detaliu și un traseu al mijloacelor de transport de la suprafață.

Își aștepta geanta, posomorât, gândindu-se cu părere de rău că primul lucru pe care și-l dorește, odată ajuns în Milano, este doar o baie fierbinte și un pat pe care să se întindă, când o mână i s-a pus pe umăr. S-a întors, mirat. Scuzați-mă, domnule, i s-a adresat în românește femeia, sunteți sigur că aici vor fi aduse bagajele noastre? Mi-e teamă întotdeauna să nu mi se rătăcească. Cei de la companiile aeriene sunt destul de neatente. Chiar aici vor fi aduse, doamnă, i-a răspuns, studiind-o cu atenție, am văzut câțiva pasageri care au venit cu același avion și care le-au preluat deja. Și-apoi, sunt încredințat că nu o să vi se întâmple tocmai dumneavoastră așa o bucurie.

Nu o recunoștea, nu o remarcase la plecare, deși urmărise atent grupul de turiști ce se aduna la poarta de îmbarcare. Era îmbrăcată lejer, cu pantaloni strâmți și cizme înalte, o bluză lila, peste care aruncase o eșarfă mov ce-i scotea în evidență ochii albaștri. La mâna dreaptă, pe degetul inelar, trona o piatră albastră, ovală, prinsă în montură de argint. Eu sunt Eleonora, a zis, întinzându-i mâna. Dan Ionescu, un inginer ce vă va ține companie cel puțin până când vă veți avea gențile la picioare. Femeia a râs și a spus că, dacă ar fi după ea, l-ar păstra și-n continuare.

Aveți un program, domnule Ionescu? a întrebat apoi. Nu, a răspuns acesta, mirându-se cât de ușor fusese agățat, într-un oraș străin. Totul se legase firesc, simplu, și nu se putea abține să nu se gândească la o cină în doi la restaurantul hotelului. Zâmbise, iar femeia i-a atras atenția. Domnule Ionescu, vă zboară mintea poate prea departe. Haideti să ne concentrăm la drumul pe care-l avem de parcurs și apoi mai discutăm. A tăcut, surprins, apoi au ieșit împreună. Mergea la un pas în spatele ei, iar, în autobuz, Eleonora i-a făcut semn să se așeze alături.

Domnule Ionescu, s-a întors către el, știți care sunt cele mai interesante locuri de vizitat aici? Eu am mai fost o dată, acum doi ani, împreună cu o trupă de actori și aș putea avea pretenția de a spune că mai cunosc cât de cât împrejur-

mile. Dacă doriți, aș putea să vă conduc într-un tur scurt al principalelor atracții, începând, evident, cu Domul. Nu știu, a încercat el să spună ceva, încă nu știu... Femeia l-a privit câteva clipe, apoi a spus că e în regulă. E posibil ca drumul nostru împreună să se termine aici, la Stația Centrală, a mai spus, și vă mulțumesc. Pentru puțin, a răspuns el, dar apoi s-a simțit ciudat. Îi părea rău că, într-un fel, o refuzase destul de nepoliticos. V-am spus mai devreme că nu am un program stabilit, însă adevărul este că nu sunt foarte sigur dacă am un program. Am venit aici într-o călătorie de semi-afaceri și colegii mei nu au avut destul timp la dispoziție să-mi comunice toate detaliile. Practic, a mai spus, mi-au pus în mână biletul de avion și m-au trimis la aeroport. Aștept din moment în moment să-și amintească și de mine și să-mi transmită eventualul orar ce l-aș avea de urmărit. Înclin însă să cred că am totală libertate. Eleonora a zâmbit. Atunci, domnule Ionescu, nu ne rămâne decât să stabilim noi un program. Eu voi sta la hotelul Italia – Abbiategrasso și asta e destul de departe de Milano, într-o localitate la douăzeci de kilometri. El și-a amintit numele hotelului – Raffaello, dar nu l-a rostit. A propus însă să se revadă în piața Domului. Cred că este cea mai bună alegere, a zis, ținând cont de faptul că este locul cel mai căutat din oraș și oricine te poate îndruma acolo. Femeia a dat din cap: de acord, domnule Ionescu.

Când au coborât din autobuz, el i-a sărutat mâna, lângă inel, iar ea i-a dat o carte de vizită. Mă puteți suna oricând în cursul zilei de azi pentru a pune la punct detaliile. S-a înclinat și a zis că va face întocmai, imediat ce se va instala, apoi a pornit către stația de metrou. Oricât de interesantă i se părea femeia și promisiunea nerostită, s-a grăbit să-și cumpere un abonament și să ia primul tren. Încă nu găsisse hotelul și nu-și luase camera, iar bagajul devenea tot mai dificil de transportat.

A ieșit la suprafață strecurându-se cu greutate printre călători. Atent la trepte, trăgând cu disperare de troler, doar când a ridicat privirea a văzut că, fără să știe, sosise exact în punctul de atracție al orașului: Piața Domului. Clădirea i se arăta în toată splendoarea – măreață, tăcută, implacabilă. Ocupa toată imaginea, dar nu te mai săturai privind-o. Și totuși, s-a smuls ispitei și a trecut mai departe, pe sub Galeriile Vittorio Emanuele, către Scala, căutând din privire stația de tramvai. Mergea tot mai greu, ciocnindu-se de vizitatorii cu hărți în mână, de pe un trotuar pe altul, urmând șinele de tramvai. Cărând, s-a instalat în tramvaiul paisprezece și a numărat cu atenție stațiile către hotel. La a patra oprire de pe Via Certosa și-a făcut loc și a coborât. Nerăbdarea ajunsese la limită, iar camera i s-a părut prima abatere de la zgomotul orașului și de la programul impus. În sfârșit, putea face doar ce dorește.

A aruncat hainele de pe el și a făcut un duș, apoi, învelit în prosop, s-a întins pe pat. Era liniște. Liniște și cald într-o cameră de hotel. Afară nu se vedea nimic – erau coborâte jaluzelele groase, de lemn. S-a ridicat și a deschis geamul. Aerul rece l-a făcut să se zgribulească, dar l-a și înviorat. Chiar prinsese gustul plimbării.

Și-a luat telefonul și cartea de vizită. Doamna Eleonora... Da, domnule Ionescu, v-ați adus aminte de mine?

Tonul era jucăuș. Știusese că o va suna?

Doamnă, sunt pregătit pentru inițiere, i s-a adresat și i-a remarcat râsul sincer. Ei, domnule Ionescu, mă împovărați cu o misiune pe care nu am certitudinea că o voi putea duce la bun sfârșit.

De ce nu, doamnă? a întrebat. Învăț repede. Ea iarăși a râs. Credeți că eu aș avea ce să vă învăț?! Dar, doamnă Eleonora, chiar dumneavoastră v-ați oferit mai devreme. Acum dați înapoi? A, nu, a răspuns repede, pentru nimic în lume. Mergeți împreună să descoperim frumusețile acestui oraș. Așa vă vreau, a spus el și s-au înțeles să se vadă în piața Domului.

Ca să ajungă mai simplu și-a căutat cea mai apropiată stație de metrou. S-a uitat pe harta găsită pe masa din cameră. Nu avea prea mult de mers până acolo și, oricum, voia să vadă cât mai mult din oraș – o plimbare pe stradă era numai bună. I se oferea deja ocazia să umble printre trecători, să se amestece printre ei, ceea ce i se părea grozav. Singur, ca și cum aparținea locului – un oarecare milanez pornit la promenadă.

Pentru a doua oară ieșea pe aceleași trepte către Dom, dar impactul a fost identic. De oricâte ori îl vedeai, de fiecare dată îți aminteai câtă istorie era cuprinsă în el. Nu puteai da la o parte nimic din tot ceea ce reprezenta ca simbol. Ușile sculptate, ferestrele imense, turlele minuțios dantelate îi tăiau răsuflarea. Era ca și cum un munte îl întâmpina și-l lovea în moalele capului, pentru ca apoi să-l ia de mână și să-i arate câteva secole de istorie. Ce să privești mai întâi? Ce să simți mai întâi? Să intri pe o ușă ca și cum ai pătrunde într-un tunel al timpului sau să te pui pe o bancă și să tragi cu urechea la șușoteliile tuturor ce trecuseră pe-acolo? Să le ascuți bătăile inimilor sau să le cauți urmele palmelor sprijinite pe coloanele cât casa?

Doamna Eleonora i-a întins mâna, zâmbind, și i-a spus că pășește pe urmele lui Napoleon. Știați că aici s-a încoronat rege al Italiei? Aici? s-a mirat el. Probabil avea nevoie de legitimitatea veacurilor înscrise în monument, a spus doamna, râzând. Da, a mai spus și el, dându-i dreptate, voia să arate că are spate.

Au râs amândoi. Domnule Ionescu, mi se pare mie sau vă priește aerul italian? Deja păreți alt om. Se poate, doamnă, să fie urmare a schimbării fusului orar sau faptului că sunt aici, în atmosfera aceasta romantică, alături de un ghid atât de fermecător. Femeia s-a oprit și l-a atins. Domnule Ionescu, mă măguliți. N-ar mai rămâne decât să-mi oferiți o cafea sub bolta Galeriilor. Posibil, doamnă! Totul e posibil aici, la Milano, a spus și a condus-o să se așeze amândoi pe o bancă, chiar în fața corului. Da, este posibil, a mai șoptit doamna Eleonora, apoi s-a adâncit în liniște, iar el s-a văzut, pur și simplu, nevoit să tacă. A privit în jur, la coloane și picturi, la oamenii care se plimbau prin sala enormă, la cei care aprindeau câte o lumânare și se rugau. Fiecare trecea pe sub bolți, lăsând o urmă prin aer, o urmă care se adăuga urmelor celorlalți, din secole adunate. Poate că de aceea nu mai zicea nimic nici doamna Eleonora. Poate o prinsese și pe ea acest vârtej al timpului și, într-un final, fusese redusă la tăcere. O privea cu coada ochiului cum stătea, liniștită, cu mâinile în poală, privind în gol. Chiar era o femeie frumoasă, acel gen de femeie căreia nu-i poți ghici prea ușor vârsta, o femeie hotărâtă, care-și cunoaște foarte bine locul și care este oricând capabilă să ți-l arate pe al tău dacă asta-și dorește – să te pună la punct. Se îmbrăcase într-o rochie neagră, scurtă, peste care pusese o pelerină ciclam cu guler de blană neagră, iar pe mâna dreaptă purta același inel.

După un timp, el s-a ridicat. Era ca și cum nu veniseră împreună – doi străini ce nimeriseră din întâmplare acolo, pe aceeași bancă. Legătura ce părusese să se lege între ei dispăruse. Ea privea în

continuare în față, fără să-l vadă. Arăta aproape ca o statuie – încremenită. Chiar nu mai respira. Nimic nu i se clintea pe față, iar el nu știa ce să facă. I-ar fi vorbit, dar, în același timp, ar fi vrut să nu o deranjeze.

Prin dreapta a trecut un grup de excursioniști. Între ei, ghidul, o femeie scundă, îmbrăcată cu o scurtă portocalie, le vorbea în engleză, arătându-le cu degetul în sus. S-a grăbit să-i ajungă din urmă și, urmărindu-i degetul, a descoperit subiectul discuției: vitraliile. Seducătoare. Mustind de culoare. Lăsând lumina să intre atât cât să le facă să fie pline de viață. Lumina le dădea viață. Urmărindu-le, înțelegeai povestea și, dacă chiar nu o știai, ți-o spuneau ele. Personajele erau acolo, le recunoșteai, în culori vii. Iisus, Fecioara, Crucea, apostolii, roșu, albastru, verde, ciclam, figuri cunoscute, femei, bărbați, din nou ciclam...

S-a oprit din plimbare. Îl durea ceafa de cât stătuse cu capul pe spate, dar tot nu a renunțat. Ceva era ciudat. S-a întors câțiva pași. Un gând... Într-un vitraliu... da, era o haină ciclam. În grupul din dreapta... parcă era ea. Și totuși, nu se mișcase. Tot statuie. S-a uitat din nou la vitralii, iar în grupul următor... imposibil! Într-un alt vitraliu i-a văzut, iarăși, pelerina. Ciclam. Cine mai putea să fie îmbrăcată așa? Era, cu siguranță, o femeie îmbrăcată cu o pelerină ciclam! Dar... cum?! Bucata de sticlă era departe, dar ar fi putut jura că... acolo, deasupra, era ea, zâmbind. Îi zâmbea chiar lui. Printre cei ce-l aclamau pe Iisus era ea! Bănuitor, s-a dus mai departe. Acolo nu era, dar între cei ce plângeau pe dealul Golgotei, sigur vedea, din nou, haina ei. Cum era cu puțință?! În fiecare vitraliu o vedea... peste puteri!

A dat ocol unei coloane și s-a uitat în sală. Pe un rând de bănci, acolo unde o lăsase, era doamna Eleonora: nemișcată, privind undeva, în față. Nici nu-i remarcase plecarea.

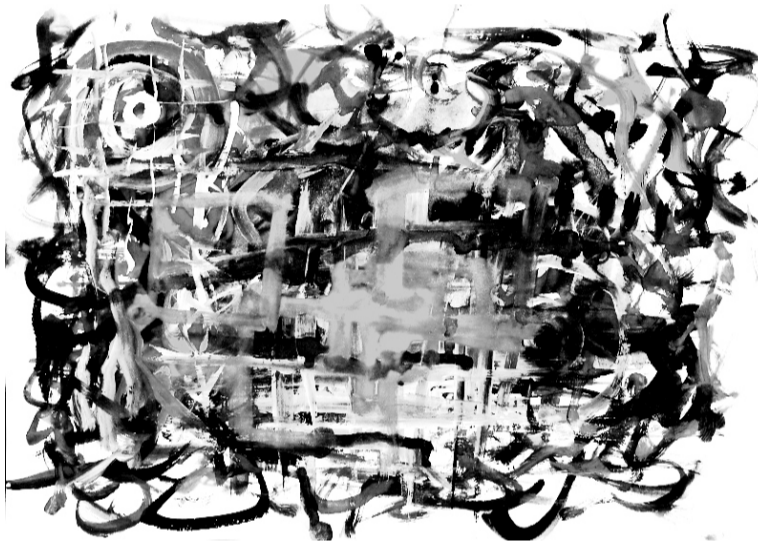
S-a uitat încă o dată la ultimul vitraliu și s-a dus lângă doamna Eleonora. Tot nu-i venea să creadă și-ar fi dorit să afle, să o întrebe. Ea nu a schițat nici un gest, deși el s-a așezat cu zgomot. Sunt atâtea lucruri extraordinare pe-aici, a zis, și nu-i nimeni să le explice. Nu a primit nici un răspuns. A continuat să stea și el, nemișcat, un timp.

Brusc, doamna Eleonora a spus că trecutul s-a dus. Se întorsese spre el și zâmbea din nou, la fel de incert. Nu cred că-i foarte sănătos să ne lăsăm furați de amintiri. Vorbeați mai devreme, domnule Ionescu, despre posibilități și șansa lor de-a se împlini. Întocmai, doamnă. Ei, bine, după răcoarea acestor ziduri ar fi binevenită o ceașcă de cafea fierbinte. Da, doamna Eleonora, eu am promis... O, nu, domnule Ionescu, nu aici vom savura un espresso. Pot să vă conduc eu? Cu cea mai mare plăcere, doamnă! Atunci mă veți lăsa să vă prind brațul, iar apoi vom fi Dan și Eleonora. De acord.

Au coborât în stația de metrou, iar Eleonora l-a purtat prin pasaje pline de lumină și reclame, dintr-un tren în altul. Habar nu avea unde îl duce, nu putea să se dezmeticească, să fie atent pe unde merge, la numele stațiilor. Nu erau foarte mulți călători în trenuri și nimeni nu-i privea, ca și cum nici nu ar fi existat, ca și cum nu erau și ei pe acolo. Se țineau de aceeași bară sau se așezau pe scaune alăturate, și au remarcat că se atingeau, că degetele li se atingeau, să palmele li se atingeau, genunchii se atingeau. Eleonora nu părea să fie conștientă de intimitatea ce se năștea între ei, iar el nu știa ce să facă. De câteva ori a vrut să-și tragă mâna, dar i s-a părut o impolitețe, apoi a început să-i placă. Când au

ieșit la suprafață, Eleonora și-a pus brațul după al lui și l-a condus către o vitrină luminată. Aici, a spus, e un loc în care se poate evada oricând.

Era o cafea mai mult decât mică. Patru măsuțe negre, rotunde, pe lângă care erau așezate câte patru fotolii. Pe fiecare masă – o crizantemă albă într-o vază albă. Lumina difuză deconspira pereții albi și lungile draperii negre ce ascundeau colțurile încăperii. Eleonora s-a așezat și i-a făcut semn către fotoliul alăturat, apoi a cerut, în italiană, două cafele espresso băiatului ivit de nicăieri. De cum a plecat acesta a pornit muzica. Fusesse liniște când intraseră, iar acum se auzea un cântec. *Ciao, ciao*. Cuvintele unei femei în prag de plecare. Eleonora a spus ceva, dar nu a înțeles. S-a aplecat, sprijinindu-se de fotoliul ei. Și-au amintit, a spus ea. Cine? a întrebat-o. Nimeni, a spus și l-a privit în ochi. Dane, cum îți place seara în Milano? E interesantă, a răspuns cu primul cuvânt ce i-a venit în minte. Numai atât?! s-a mirat ea. Doar interesantă? Da, dar numai pentru că abia a început. Eleonora a zâmbit. Aha, e un punct de vedere, a zis și a ridicat ceașca. Dacă ar fi să fim corecți, a mai spus, acum ar trebui să toastăm, deși nu

știi dacă e în regulă cu aceste cești. Când vrem și dacă vrem, a spus Dan, orice poate fi pahar cu șampanie. Așa e, i-a dat ea dreptate. Atunci, îți zic eu bun venit la Milano. Iar eu spun bun găsit. Au ciocnit ceștile, râzând. Până acum, e frumos, a mai spus Dan. Atunci trebuie s-o facem mai frumoasă, a spus Eleonora și s-a ridicat. Mergem mai departe. Unde? a întrebat-o, însă ea nu a răspuns. A lăsat o hârtie pe masă și a ieșit în stradă. *Vino*, Dane, îți arăt acum orașul noaptea. L-a prins de mână. Degetele ei erau subțiri și moi.

Există o viață a zilei și o viață a nopții, a spus Eleonora, în timp ce mergeau pe străzi. Ziua este a exteriorului, a exuberanței, pe când noaptea este specifică adâncimilor, trupului sau sufletului. Fiecare e frumoasă în felul ei și-i bine să nu le amesteci, să le cunoști puterea pentru a le folosi în interesul tău. Și-i indicat să nu fii singur. L-a strâns de mână când a spus asta. Da, domnule Ionescu, niciodată lucrurile nu sunt la locul lor când ești singur. Și toate se pun în ordine când ai pe cineva, a continuat Dan. Exact, cineva care e cu tine sau cineva care te așteaptă acasă. E bună orice variantă, i-a dat încă o dată dreptate, apoi a vrut s-o întrebe dacă pe ea o așteaptă cineva. S-a răzgândit, pentru că palma ei îl strângea prea tare.

Nu știa pe unde merg, încotro se îndreaptă. Privea doar străzile și luminile vitrinelor, oamenii care treceau pe lângă ei, ignorându-i, mașinile, tramvaiele gonind cu scrâșnete pe linie. Eleonora se apropiase, uneori chiar pune capul pe umărul lui și se lipea de el. Degetele li se împletiseră de mult. Într-o intersecție, la colțul străzii, l-a întors către ea. Privindu-l în ochi, și-a apropiat fața și i-a atins buzele. Lumina roșie a semaforului i-a făcut ochii să-i strălu-

cească. Albaștri sau, deja, violeti. Și buzele moi. Du-mă, a șoptit. Unde? a întrebat-o. La hotel... la hotelul tău. Vreau să fim numai noi.

Au coborât în grabă la metrou. Luminile îi deranjau. Ea stătea numai cu capul pe umărul lui și-n cea mai mare parte a timpului cu ochii închiși. El tăcea, nu numai pentru că nu știa ce ar fi putut spune, ci și de teamă că ar putea distruge tot. Avea impresia că între ei a apărut ceva, un mediu propice comunicării fără vorbe, parcă se înțelegeau la alte niveluri, nu mai aveau nevoie de sunete articulate, mințile, gândurile, comunicau direct, fără mijlocitori, iar el era obligat să se poarte cu grijă, să nu strice nimic, să nu întrerupă mesajele. Îi sprijinea capul cât au stat în metrou, pe urmă a luat-o, protector, de umeri în drumul spre hotel.

Au intrat, iar ea i-a zis să nu aprindă lumina. E mai bine așa, a spus și s-a așezat pe un fotoliu. El a intrat în baie și a deschis robinetul de apă caldă. Liniștea din cameră striga. Câteva clipe a înțepenit în mijlocul holului, privind-o pe Eleonora, indecis, pe urmă s-a dus la frigider și a scos o sticlă. A pus-o jos, lângă cada plină pe jumătate. Din cameră a început să se audă muzică.

Același cântec. *Ciao, ciao*. Aceași femeie care-și lua rămas bun, cu tot atâta încredere în ceea ce va urma. Când s-a întors, două brațe l-au prins de mijloc. Să nu vorbești, i-a șoptit Eleonora. *Vino* cu mine. Așa i-a spus, *vino* cu mine, și l-a tras după ea. Când l-a îmbrățișat, a simțit-o goală.

Au intrat amândoi în apa caldă, iar Eleonora a spus că e momentul să deschidă sticla. Nu ai pus-o acolo de decor, a zis, nu? Au râs, apoi, când au ciocnit, ea l-a privit insistent în ochi. Cineva trebuia să-ți ureze bun venit, a spus. Faptul că sunt eu aceea poate fi, foarte ușor, considerată o întâmplare. El nu a știut ce ar putea spune. Semiîntunericul ștergea culorile, dar aproape i-a simțit buzele roșii

umezindu-se din băutura gustată și-atunci a dorit-o. A întins mâna și a pus paharul pe gresie, șoptind, în gând, bun găsit. Ea nu l-a auzit, nu-i putea auzi gândurile, numai pe unele le putea ghici, așa că s-a lăsat furată și purtată de tocmai acela gânduri. Le-a acceptat nu numai cu liniște, ci chiar cu o urmă de bucurie, iar gândurile au dus-o, despletită, pe pernă și, goală, pe pat. Acolo a fost cotropită de bărbat, de săruturile lui, de buzele lui, ca, până la urmă, să se uite de tot, să-și uite propriile gânduri, să le accepte numai pe-ale lui, într-un abandon extrem, finalizat în bucurie cu capul pe umărul lui și mâna pe piept. Dormind așa, au neglijat timpul și trecerea lui, dar el, într-un moment i-a dat drumul de mână Eleonorei. S-a răsucit în somn, poate o visa tocmai pe ea, nici chiar el nu ar mai fi știut, și i-a lăsat palma liberă. Și nici nu a văzut-o cum ea s-a ridicat și l-a privit.

Trupul lui era relaxat, pe cearșaful alb, cu mâna stângă întinsă pe locul unde stătuse ea. În cameră era liniște, iar prin geamuri pătrundea zgomotul orașului devenind tot mai puternic. Bărbatul a clipit de câteva ori și a mișcat degetele, pe urmă a ridicat capul, dar nu a văzut pe nimeni. A sărit din pat. Pe jos, erau împrăștiute, hainele lui și un prosop mare, alb. Eleonora?

Nu i-a răspuns nimeni. A deschis larg geamul, apoi s-a dus în baie. Lumina albă, de neon, i-a arătat o baie impecabilă. Nici urmă de sticlă, pahare, spumă. Prosoapele erau împăturite, la locul lor. În telefon, ultimul apel era către țară, iar agenda nu avea nici un contact cu numele Eleonora. Și-a căutat în toate buzunarele, dar nu a reușit să-i găsească acea carte de vizită ce i-o dăduse la sosire. Numele hotelului pe care ea i-l spusese îi era imposibil să și-l amintească. Ce știa mai mult?!

POEME

Fractali

căzuserăm în același vis. clipa se făcuse de carne, câte-un rid șic se unduia discret în coada ochiului. pe geamuri imaginare lăsam amprente adânci, le spărgem cu câte-o clipire neatentă în nenumărate cioburi lichide, membrana placentară a imaginației făcând pânză de păianjen. ni se părea frig în lumea asta, haite nocturne refuzau să ne mai lingă rănilor, rănilor surădeau în picături de năvalnic sânge. spirite străine acopereau jugulara, țineam armele albe ascunse ca pe niște eșarfe rafinate, oricând pregătite să frângă pulsul.// străzi pustii, străzi aglomerate, nu mai conta, călcăm apăsat orbitele și ochii își căutau polii magnetici să plângă corect. încălcăm coduri, inventam alte și alte temeuri ale clipei, buza de ciment a orașului ne ardea și din tălpi cenușa patimii înmugurea neașteptat.// nu ne era teamă de suferință, ci de interpretarea ei. așa cum pleacă toate femeile din literatură, urmându-le pașii, puneam des puncte de suspensie ca și cum am fi vorbit despre morți pe care am fi vrut să îi uităm.// sibile timide șopteau aleatoriu un verset neînțeles, aranjau pietre în geometrii bizare și se rugau fulgerului să le lase să zboare. pasărea apărea din oul piciorului și ne înălța până în cerul unui suspin definitiv. nu mai voiam să dăm timpul înapoi, trăiam subit, ne îndrăgosteam pe îndelete așa cum se îmbulzesc literele în cuvinte să le facă un rost, acum când aceleași cuvinte rămân fără corp și oamenii plâng.

Descărnarea iluziei

teoria fructului oprit halucina. ca două culturi
căutându-și cultul
tarkovski și brassai se băteau pe surprinderea nervului
în întineric ne descărnau medicinal dorințele și mă visam
mesia, mascul alfa sau alt rătăcitor
în iluzie.

iubirea e mare lucru, bate inima în puiă sorții.
fardurile clovnilor sunt indiscrete pete solare,
ca niște nervuri irigate în nebunii monocrome
fășii din priviri se împletesc androgen în zile fără memorie
și înfășurat în teamă și în celule de sticlă
te aștept cu inima gripată
la un ceai *malentendu*

ploile n-au nici o vină. ne facem în suferință datoria.
cad clipele în speranță fracturând plânsul
și noi, abstracții ale durerii, convenim că
viața asta trebuie luată
de la capăt

Simia dei

luam lucrurile personal. o dureau pleoapele,
somnia nu se rănea în cârligul visului,
credeam că e vina mea,
a privirilor.

între atunci și acum se autoproclamau teorii naive
oamenii se prindeau ca o epidermă de conținutul străin
al nopții
fălcile lui kandinsky în geometrii policrome se făceau
peșteră
în ritm de jazz, revocat de țării, sfântul augustin dădea
din cap
mai scria câte ceva și se făcea imediat
că uită.

uneori am senzația că totul devine alunecos
celule se scurg ștergându-și memoria în râuri subterane
aud bătăile inimii ca un lătrat de câine
în urmă drapând o linie, un capăt,
ceva neînțeles.

din haita privirilor spre tine șarpele soarelui unduind lumina
și mușcând din călcăiul abstract de femeie
adâncea ca o ispită
riduri.

dorul e la timpul prezent, conjugări atente îl țin ca o țară
corpul ascunzând sublimat calul troian și-n suflet nimic să
il mai doboare
intru în tangaj când de-a dreapta, când de-a stânga
tatălui.

în carnea mea articulai freamătul, osul s-ar fi fracturat
de emoție
și știi, cuvintele au mirosul tău, miros de fruct
te caut și din mâna desenată las să cadă piatra
ca o convenție.

Vulgata

raiul e o maternitate, o cameră albă în care culorile,
în așteptări prelungite, trebuie născute cumva.
noi nu aveam mamă, înfrânții nu au inimă, nici zbatere
alienată.
ghemul de închipuiri încălcit viermuia sacadat în cernerea
sângelui.
noi nu am fost zeii capricioși ai clipei, umbra orgoliului
nemăsurat,
tăcerile noastre s-au scăzut între ele, lăsându-ne verba
neîncheiată,
iubiri contondente, frici line și îngăduite vor reveni.

așteptând,
îi făceam nod aripilor, pipăiam, la sânul stâng un nodul
îi părea,
e inima ta îmi spuneam, nu o extirpa, fascinațiile luminii
se vor elibera.

apoi acopeream cu rogojini roase ferestrele, aziluri creșteau
în noi,
în noi se macerau vinovății. spoiam lucrurile cu trăirea
interioară și

când nu ne mai conveneau le numeam gri.
nu, noncolorile nu există, materia are un soi de memorie,
irizație a ce va fi fost cenușul. e numai o aparență ce
își târăște
dărele prin iluzie și iluzia e rece, haita viselor mușcă,
pe rănilor deschise lăsând doar sare grunjoasă
și în frig cultivată cu patimă panica.

în boemii de bivouac, va veni și moartea și va da bună ziua
clipind.
vom ști, la salut nu vom răspunde oricum, ne vom preface
ocupați.
retălmăcind noroiul vom înălța, precum un zmeu,
un *mare zid* din chirpici, să ne apere, să ne apropie
de pământ.
peste rotunjimea anodină a unei seri, peste nervurile
fragile ale unei stări,
când tragi abătut la limanul somnului, *celălalt* nu contează,
completul de judecată e capul plecat, gândul cu plumbii
agățați de undița nopții, norii de sânge, greoi.

și trebuia să plec, grăbit, beat, animal căzut pradă,
cum neclintit năravul, cum neclintită pofta
livide cearcăne înmugurind duos întregesc portretul.
aproapele și departele meu, sinele meu parazit, traficant
de oglinzi
într-o metafizică a neșansei mă făcea să cred în ea
și pe dumnezeu îl înjugam la toate speranțele și îl mințeam
că
la capăt împărțim visul.

Ceasurile unui dor rectiliniu

aștept noaptea ca un copac mugurii pe crengi, ca pe-o cale
lactee adăpată
ce linge tălpile sărate ale fugarilor. poate un râu care doar me
eram,
visând mori, copiii jucându-se ascunselea, poate lumea
revărsând cu
oameni eram,
golul cu gelatina lui înecăcioasă, infinit ca marginea
geometrică
a unui sicriu,
bărbat iubind femeia, cer aglomerat de nimbuși, și-n loc de

DANIEL MURĂRIȚA

mâini, lumânări
se topeau ca o idee fixă pe epiderma din felii străvezii și
furnicări feroce.

avea privirea grea, însărcinată cu toate căutările mele.
uimiri lehuze mă agățau în vertij apropiindu-mă,
îndepărtându-mă,
decojindu-mă de un presupus suflet cum șarpele de
rândurile
de piele ale minciunii,
la marginea apei pipăiam starea de lucruri dintre lumi,
arheologie imprecisă în lacrimă, cântec mut,
cântec de leagăn.

amator, la porțile zilei de mâine ca un indice calendaristic
fixat într-o joi,
mă dezosam imperfect, curgeam supurat într-un fel
de neîmpăcare.
întorcându-mi privirea, venindu-mi la mal, m-aș fi dat
pe bucăți.
nu mai ploua, pe ape nu mai mergea nimeni, se surpa
uimirea și durea.
de la ea așteptam un ceas, timpul, ca o umbră hialină
cu nume clar,
să-l dezbrace în toate clipele când mi se face dor,
dar ea vorbea de dali, eu, năuc, îl confundam cu picasso
și parcă nu mai conta deformarea realității din mințile altora,
pentru a muri se făcuse prea târziu, târziu pentru orice altă
fericire.

Despre sfinți cubiști

povesteam despre sfinți cubiști, cu mușchi de sticlă.

descărnat, sfântul anton evada neispitit
din pictura lui dali să îl salveze pe nietzsche
de un amor fati redundant.

în gândul meu, treceri de pietoni goale.
linii întrerupte, dureri mașinale în slow motion.
ne dor lucrurile evidente, capetele de drum marcate,
de celelalte nu ne pasă.

balansam un ceas în fața clipei să o hipnotizez.
timpul se dezbrăca, se întorcea pe dos
fără alegere, fără pudori programate
și clipa, în văzul lumii, îmi arunca lucrurile pe fereastră.
atunci profetul, plecând abătut pe tărâmul fertil
al singurății,

își luă cuvintele și le dădu corbilor.
saltimbanci, oamenii se gândiseră imediat la
allan poe și totul a fost luat în glumă.

până la urmă, timpul ne omoară pe toți.

Addenda corrigee
(tăceri compromise)

Cum imperfecte zmeiele de hârtie cucerind țăriile,
năvalnic, între noi se înălțau albe zidurile din senzații
placebo.
Smulgeam cuvintelor îndrăzneala dezbrăcării și mă temeam
de diminețile interioare, anonime când gândul m-ar fi sedus
experimental. Și mă temeam.

Dejucând mitologii cu miză parentală, abstracte, din vis
cununiile se lepădau a treia oară de incubus și succubus,
aripile de pluș ale patimii se deslușeau vinovat, haotic,
a nedumerire scrâșneau niște pleoape mecanice,
când yin, când yang, când ding, când dang.

Tăceam... și teama se dilua într-un punct.
Vinovăția își măcina nisipul, carne fragedă clepsidra tristeții.
Plânsul, în cadențe cuprinse de frig, nevăzut se făcea,
inima, gândul, lup-dup, lup-dup, tăceri compromise.
Aerul rarefiat, distant, îmi priise – copilul din mine murise.

Pictura lui Armand Landh, între sex și genialitate

Silviu D. Popescu

01 August 2011

„Arta este minciuna care ne ajută să vedem adevărul”, spunea Pablo Picasso. Filozofia de viață a lui Armand Landh, pictor și artist târgujan, împrumută din mentalitățile europene, oferind picturilor sale o deschidere către multiculturalitate.

Arta sa glisează din figurativ în non-figurativ și plutește undeva deasupra expresionismului abstract. „Sex Tips”(Sfaturi sexuale), „Consence”(Consens), acestea sunt doar două din tablourile artistului cu trimiteri către sexualitate și spiritualitate. Cine suntem noi să negăm strânsa legătură dintre aceste două lumi? Mircea Eliade a tras concluzia clară ca sexul și spiritualitatea sunt interdependente. Convergența lor se face într-un punct de maximă densitate și talent. De cele mai multe ori, acest conglomerat se manifestă prin artele vizuale.

Always and Forever

„Aceste picturi sunt povestea mea și a soției mele”, se destăinuie Armand, protagonistul vernisajului de pictură „Always and Forever” (n.r. Întotdeauna pentru totdeauna) care a avut loc joi, 28 iulie, la Fondul Plastic. Expoziția este povestea de iubire a artistului simțită în culori, gândită în mișcări geniale ale pensulei peste pânza albă. În deschidere au vorbit Ion Popescu-Brădiceni, Marin Colțan, Ion Mocioi. Mesajul lor a fost clar. Arta contemporană nu așteaptă pe nimeni. Este neiertătoare cu prețioșii și intangibilă obtuzilor. Pictura lui Armand încântă retina. Excită creierul! Îți atacă nervii optici și îi educă. Nu încearcă să rezolve misterele universului, nu este inspirată nici din X, nici din Y, nici din Z, nu este o metaforă a haosului. Fiecare pictură este un alt episod, o altă stare. Fiecare dâră lăsată de pensulă este genială pentru că este sinceră. Interpretarea cea mai bună a unei picturi, cărți, poezii vine întotdeauna din partea celui care a scris-o. Să dăm așadar Cezarului ce e al Cezarului! Pictura ia naștere în sufletul artistului și este creată pentru artist și nu pentru a fi descompusă, analizată, reanalizată. Pictura rămâne ceea ce artistul a vrut ca ea să fie. E foarte simplu până aici! Nu este o ecuație matematică, este o frântură din sufletul artistului și a vieții sale alături de aleasa inimii. „Lucrările trebuie să fie rupte din inima artistului” a confirmat Marin Colțan.

Portretul artistului modern

Artistul modern este suprasaturat cu informație, nu mai are timp pentru a face istoria artei și pe bună dreptate. La ce bun? Pictura, ca orice formă de manifestare a sufletului, este impulsivă, originară, voluptuoasă, colorată. Erupe ca un vulcan. Este suficientă sieși. Armand nu pictează cu ochii minții. Ar greși să facă ast-

fel. „Aceste picturi sunt pline de sentimente și trăiri personale. Dacă nu voi descoperi un stil anume pe care să mă concentrez, voi rămâne un avangardist în căutare” spune artistul. Armand se inspiră din arta europeană. În ultimii doi ani a beneficiat de foarte multe expoziții și a reușit să asimileze foarte multe stiluri prin voință și disciplină. Tehnica „dripping-ului” este des folosită în picturile sale. Culorile închise, în principal albastrul închis, gri închis sunt acolo pentru contrast. Este un artificiu pe care Armand îl face pentru a scoate în evidență mesajul picturii. „Armand dialoghează cu istoria artei. El împrumută limbajul general al istoriei artei pentru a-și exprima propriile idei. Privind operele, suntem acaparați de culori, unele estompate, cele mai multe contrastante”, s-a pronunțat Ion Mocioi.

Ce-i place.

Muzica rock, punk, pop-rock, blues și soul. Lui Armand îi place să călătorească și este îndrăgostit de viață. Este un hedonist convins în acest sens.

Ce nu-i place.

Nu-i place să i se înșele încrederea, urăște inactivitatea și oamenii nesinceri.

Cum ți-ai petrece o vară ideală?

Vom merge, eu și viitoarea soție, într-o excursie prin țară. Ținta este Transfăgărășeanul. Vrem să-l vedem și să vizităm și alte orașe de pe această rută. Sibiul și Curtea de Argeș sunt doar două exemple.

Ce planuri de viitor ai?

După ce ne vom căsători, vrem să petrecem luna de miere în Spania. După, nu mai știu. E posibil să planuim o carieră în altă țară.

De unde îți vine inspirația?

Picturile pe care le vezi spun povestea mea și a viitoarei mele soții. Fiecare pictură are un titlu sugestiv care trimite într-o oarecare măsură la episoade din viața mea. Pot spune așadar că pictez din experiență.

Cum îți caracterizezi pictura?

Sunt un pictor optimist, căruia îi place viața. Sunt în căutarea propriei identități în pictură. Dacă nu voi descoperi un stil anume pe care să mă concentrez, voi rămâne un avangardist în căutare.

din expoziție

Tranșee de cristal

Petru Ilie Birău

Remarcam, cu ani în urmă, că Picasso în căutările sale de a reprezenta cât mai sugestiv decadența unor femei de la un bordel din Avignon, a descoperit cubismul, apoi de-a lungul carierei sale îndelungate a experimentat mai multe stiluri de lucru, de la clasicism la realism, suprarealism sau simbolism, însă periodic se întorcea la cubism. Această manieră era prima sa dragoste și din când în când simțea nevoia să o regăsească, să retrăiască marea sa izbândă creatoare.

Mai târziu am aflat că același lucru se întâmplă cu poezii, cu cei de vocație, cei autentici, pentru care poezia înseamnă, dincolo de artă, pasiune, și care, chiar dacă abordează alte genuri literare, sau găsesc alte preocupări, simt nevoia să revină, la lirism, la versuri, uneori sub forme și viziuni schimbate poate de parcursul literar sau existențial.

Este și cazul teoreticianului literar, profesor universitar, doctor în filologie Ion Popescu Brădiceni, care deși a pornit de peste 10 ani pe

calea hermeneuticii, unde a edificat curentul transmodernist, ca paradigmă și metodă de cercetare a literaturii, aplicând-o de la scrierile lui Ienăchiță Văcărescu, până în contemporaneitate și în legătură cu care a publicat peste 20 de volume, se reîntoarce deseori la Poezie ca la întâia sa dragoste, la brațul căreia a pășit prima oară pe tărâmul literaturii.

A făcut-o și în anul 2012, când a publicat la Editura „Scrișul românesc” din Craiova cartea de poeme intitulată „Tranșee de cristal”. Este vorba despre un volum eterogen, în care se împletesc științele cu artele, de la filozofie, la mitologie, istorie sau psihologie, toate într-un conglomerat de cultură, coagulat de același curent definit de autor și intitulat: Transmodernism.

Volumul este structurat în 12 părți, dintre care citez câteva titluri sugestive: „Noi meditații în imponderabil”, „Cuaternarul ideii poetice”, „Intrarea în templu”, „Cartea

circulară”. În debutul cărții avem, ca punct de plecare într-un amplu periplu liric, o viziune onirică, în care spiritul poetului transcende fa-liile timpului prin reverie către înaintași, către întemeietorii rostirilor metaforice, între care întâiul îl regăsește, firesc, pe Eminescu: „Ceas de seară:/ zeu cu gheară/ În grădină/ el suspina.// Vine-n taină/ cu sub haină/ foi transcrie/ pare-mi-se// de pe-o Poartă/ care-și poartă/ textul sacru:/ simulacru// de corp greu/ cu un arheu;/ da-i idee/ eteree// și concept/ vibrând în piept,/ frumuseți/ la mare preț,/ ritmuri, rime/ ca la nimeni./ Ceas de seară:/ zeu de ceară.” („Ceas de seară cu Eminescu”, p. 7)

Călătoria poetului continuă aparent aprioric într-un spațiu spiritual vast de unde sunt decupate în cuvinte imagini totuși atât de clare: „Asemenea lui Marsyas, zeul apelor,/ fost-a Socrate. Ieșea din cetate mereu/ mai însineat, mai învăluit în misterioase/ idei că-rora, vrăjit, le căuta, corăbii/ purtătoare de no-ile tâlcuri, pe mările/ filosofiei. Flaut n-avea, precum protectoru-i/ celest, se purta în schimb doar cu puțin/ peste un corybant./ Ascultându-l pe atunci/ fermecat, inima mea vibra precum o liră...” („Ieșirea din cetate”, p. 64)

Paradoxal este faptul că deși avem în față o poezie cu certitudine cerebrală, bazată pe intelect și cunoaștere, ea vine în apărarea unui univers aparent empiric, spațiul rural, satul românesc viu încă, păstrător al unei culturi ancestrale. Legătura dintre poezia lui Ion Popescu Brădiceni și sat, pe lângă faptul că scriitorul s-a născut și a crescut în acest mediu, stă mai ales într-o formă comună a chintesenței revelatoare, înțelepciunea pură, neperversitate de viclenie, pe care în sat o întâlnim într-o formă populară, înveșmântată în snoave, proverbe sau zicători, iar la poet o găsim disimulată în metaforele complexe, ce transgresează lumile, secționând transversalii în universul spiritului și relevând tainice imagini ale cugetului: „...Înlăuntru din rostirea pură/ Eul își închipuie migrații/ ca de păsări și apoi îndur-ă/ ale vieții vechi semnificații.// M-am retras definitiv, prieteni,/ între rădăcini de stele reci/ să-mi iubesc Memoria sub cetini/ ce-nverzi-vor caste veci de veci.” („Un fel de retragere”, p. 90, 91)

Rareori răzbate în versurile poetului substratul consistent de cultură și doar atunci când uneori se confesează, așa cum o face la finalul acestui volum, înțelegem că autorul construiește pe temelia solidă a cunoașterii, a inițierii în misterele facerii și vieții de după moarte: „Eu cred în mântuire. Europa în eurolire. Nu sunt ironic, ci doar dizarmonic cu marea ei năvălire peste satul acesta de munte neînfricat și decis s-o înfrunte.” („În loc de postfață, În căutarea templului pierdut”, p. 113, 114)

Cu siguranță poezia lui Ion Popescu Brădiceni este una intelectuală, dar nu una intelectualizată, ci una de care se poate bucura atât lectorul avizat, familiarizat cu disciplina literară, cât și simplul cititor neinițiat, care, într-un răgaz dintre două campanii de prășit, întâmplător ar găsi cartea și ar citi-o.

POEME

Mircea Arjuna

Cu voi de gât ...

Cu șerpilor m-am născut prin bălegare ,
Am șușotit cu ei, clocindu-ne veninul
Și ne-am mușcat aprig în lupte, fiecare
Cu mii de răni ne însutirăm chinul .
Sub arșițe de soare și sub bici de ger ,
Ne-am dat șerpește drumul către țel .
Curea de piele-am fost și cnut de fier ...
Și-n iarba de sub coasă am devenit mișel .
De-atâta rău ce ne-a căzut din zare ,
De-otrăvuri, de cianură și sarin ,
De pietre ne-am frecat cu-nverșunare
Și ne-am umplut în gușă cu mai mult venin .
Am fost călcați pe trupuri și pe cap și coadă ,
Cu sapa ne-ați lovit , cu băta noduroasă ,
Și v-ați mirat ca tonții că n-am stat la sfadă ... ,
Că ne-am făcut culcușul chiar la voi sub casă ,
Acolo am puiat, sub piatra de la temelie ,
Mai mulți ca vorbele șoptite fără cuget ... ,
Și v-am crescut în cultul pentru mișelie ,
Iar în urechi, drept cântec v-am înfipt un muget .
V-am învățat să vă târâți ca noi ,
Să nu mai mergeți drept nicidecum sub soare ,
Să vă hrăniți cu sânge negru și puroi,
Să vă mușcați hoțește și furiș cu fiecare .
De la-nceput, de când se știe raiul ,
Noi v-am chemat cu mărunții arătoși din pom ... ,
Și v-am făcut să vă uitați pe îndelete graiul .
Să sâsâiți ca noi, și să uitați conceptul om .
Ispite, noi v-am dat, să fie, cu duimul,
Le-am presărat în cale , când ne-am lepădat
de piei
Și le-ați găsit ... de-atunci vă-ngrunară drumul
Și v-ați făcut din oameni , tot mai mulți mișei .
Avizi de sânge, lacomi de plăceri deșarte ,
De avantaje pentru gestul vostru cât de mic ,
Pentru un dans erotic, morții să îi faceți parte ,
Vă împroșcați cu bale frații pentru un firfirc .
În apa din fântână, din venin am pus un strop ,
Încet să vi se scurgă-n vine, ca o înfiorare ...
Și-n pâinea ce o mâncați,
veninul fu-n uncrop,
Mâncând cu saț, să îl gustați cu repetare .
De-o vreme însă , v-ați prostit în toate ,
Vi-e gândul rătăcit, nici mersul nu mai e șerpesc ,
Privirea e sașie , dați prea mult din coate ... ,
Ș-am început, privindu-vă, să vă iubesc ... ,
Nici mersul nu mai are țintă de, o vreme
V-a prins veninul înghițit , dați semne
de-nghetare ,
O țineți drept spre moarte , iar aveți probleme ...
Cu voi de gât, aș vrea, să mor, cu fiecare .

La mine lacrimile ...

La mine lacrimile curg direct în sânge ,
Secretul mod de-a râde când îți este a plângere .
Deci lacrima nu-mi curge pe obraz șiroi ,
Se scurge-n mine când m-ascund de voi .
Mă arde-n sarea sângelui precum o lavă ... ,
Ades mă face ca întrebat să dovedesc zăbavă .
Eu nu mă plâng că mă apasă-n suflet dorul ,
Dar urlu-n mine , când înșir prea des mosorul .

De-aceea , când mă-ntreabă viața cum mi-o duc
Un prieten curios din fire, geana o usuc .

Și râd sardonice, vorbeii întorcându-i tâlcul ,
Să creadă lumea că-s voios, să nu mă știe târgul .

Copiii mei când vin, se-ntâmplă asta tot mai rar ,
C-un zâmbet îi primesc, cu pâine și un plin
pahar .

Și râd cu ei, durerea ascunzând cu mare artă ... ,
Și râd cu ei când îi conduc la poartă .

Sunt zile multe ce sfârșesc în nesfârșite nopți ,
Când slab de-aș f, m-aș furișă rănit spre
alte porți .

Și plâng în mine, fără lacrimi scurse pe obraz ,
Să-i fac în ciudă vieții, să vă fac la toți necaz .

La mine lacrimile curg direct în sânge ,
Secretul mod de-a plânge, când îți vine a plânge.

Ca să mă zbat prin ceruri stavilă uitării ...

Cu șerpilor m-am trezit de la-nceput în viață ,
Prin bălării și printre înalte cucuruze .
Doar de la ei adesea primit-am sâsâind povață
Să mă încred în zborul frânt de buburuze ,
În zborul lor planat către ursită .
M-am bizuit ca-n scrisa pe-nvechit răboj ,
Să nu mă zbat tehui spre orișice ispită ,
Să lupt mereu , că n-am nimica pe daiboj .
Copil fiind , eu m-am luptat cu șarpele de mic
Și-n lupte l-am învins , o , ce ispravă .
Am câștigat ca drept răsplată câte un firfirc ,
Și șușoteli și multe cupe cu otravă .
De-a bușilea , șerpește-am învățat să mă strecor .
Prin bolovani m-am furișat cu unduire lină ... ,
Din sâsâitul lor am învățat ce-i dor ... ,
Să-mi fie frică de-adevăr și de lumină .
Pe lujeri de porumbi am fost ca o liană ,
Suind încolăcit , spirală către spic și moț ... ,
Și nimenea nu-mi dete stramă de pomană .
De-aceea m-am făcut cu solzii lunecoși de hoț .
Pe pietre m-am sorit să am multă căldură ... ,
Și unduind ascuns prin macii înfloriți în grâu ,
Mi-am lepădat cu pieile și-nveninata ură ,
Iar fetele m-au luat ,punându-mă la brâu .
Am fost ispita lor venită chiar din paradis ,
Când le-am mușcat adânc sub sânul stâng ... ,
Și le-am făcut să cadă toate într-un vis ,
Ca un iubit ce îl așteaptă... m-am învățat să plâng
.
De mărunții sânului eu am mușcat întâiul ,
Chiar înaintea pomenitului din rai ,
Adam cu pomul ...
Și domnul l-a învățat să mă strivească cu călcă-
iul...
De-atunci , încrâncenat în luptă sunt cu omul .
Am fost frumos , făcut fără consemnul de tipar ,
Mai înaintea lui , divinul rod al imitării...
Și aripi am avut crescute-n umăr , ca un har ,
Ca să mă zbat prin ceruri stavilă uitării .
La început eu fost-am un dragon cuminte ... ,
Prin aripi s-a zbatut dintre spirale vântul prim ,
Ș-am vrut să-nvăț pe om secretul celor sfinte ,
Iar Domnul , ca pedeapsă târâitul mi l-a dat
drept chin .

PAGINĂ LIRICĂ

Nicolae Brelea

Rondelul speranțelor

Din lunga timpului cărare
Ce a marcat al vieții drum,
Tot mai păstrăm câte o floare
Pierdută-n file de album.

Înviorată de o boare –
Ca un fior de viers postum
Din lunga timpului cărare
Ce a marcat al vieții drum

SPERANȚA-I cultul ce nu moare!
Născând ca PASAREA din fum,
Neîncetând să dea salvare
Eternul ei suav parfum –
DIN LUNGA TIMPULUI CĂRARE!

Rondelul sincerității

Să fii tot sincer - chiar cu tine,
Preceptul e de bun augur,
Imbold la tot ce-i împrejur
În sfânta facere de bine.

Sinceritatea-i aur pur
Salvat din vanități cretine;
Să fii tot sincer, chiar cu tine
Preceptul e de bun augur.

Minciuna-n viață e-un cusur
Al celui ce lovind destine
Un loc își are-ntre bovine
Neștiind că-n viață-i un recul
De nu ești sincer, chiar cu tine!
19.03.2008

Rondel pentru mai târziu

„Ascultă-ți inima când bate”
Pentru, un dor, pentru-o amintire,
Pentru un cântec de iubire
Ce inimi dragi nu mai desparte.

Și-atunci când vremea, în neștire,
Și de speranțe ne desparte,
„Ascultă inima când bate”
Pentru un dor, pentr-o amintire!

Într-un târziu, fără ieșire,
De pe traseu ești dat de-o parte
Spre alte lumi cu vieți aparte
Ca pustnicu-ntro mănăstire,
SE-NCHIDE INIMA CE BATE!

Rondelul crezului de țară

Sfânta dragoste de GLIE,
Trup din trupul strămoșesc
E un crez de veșnicie
Ca un fruct de Rai Ceresc.

Pogorâtă din Tărie
Ca un sol nepământesc,
Sfânta dragoste de Glie
Duh din trupul strămoșesc.

Neclintți de vreo stihie
Din noianul mâl lumesc,
Nici vreo crudă tiranie
De pe soclu n-o clintesc,
SFÂNTA DRAGOSTE DE GLIE!

Gând testamentar

VIRTUTEA se proclamă a sta curat în viață
Neîdoit de vânturi, neșifonat de plai,
Spinarea aplecată să nu devină ață
Când la mărimi devii ori slugă ori gunoi.

Nicicând, supus la dogme, n-ascunde
ADEVĂRUL
Și neumbrit proclamă-l
MĂRITUL ÎMPĂRAT,
Pe crestele măririi să-și ia în lume zborul
Precum dintr-un Olimp Pegasus-naripat.

În crez pentru dreptate lovește dur minciuna
Păcatul nenăscut dintru-nceput de Fire;
Crucificată las-o să crape precum spuma
Topindu-se ca umbra în scurta-i nălucire!

Rostogolit vremelnic cu schela șubreziță,
Înaripat renaște decis „TOT ÎNAINTE”,
Încrezător în lauri ca murgul de elită
Ce-nvinge inerția urcușului spre ținte.

Iubește temerar și fulgul alb de nea
Curat când își așterne cearceaful peste GLIE,
Frumoasă fiind și iarna oricât ar fi de grea,
Spre fericirea sacră dând suflu și tărie.

În nimb de nemurire te-nalți mereu și crești
Iubind NATURA MAMĂ, mai scumpă
decât toate,
La sânul ei curat mereu întinerești
Unindu-te cu TATĂL - stăpân
pe-ETERNINATE!

Să ne iubim săracii cei obidiți de soartă
Ajută-i să răzbată printre pardoși și lei;
În ei se mai găsește onoare fără pată
De care au uitat escroci și farisei.

Să ridicăm statui pe-al PATRIEI PĂMÂNT
Strămoșilor-eroi din glia aburită,
E crezul cel mai nobil lăsat cu legământ
Urmașilor ce vin în lumea strepezită.

Ca PORT-DRAPEL mesianic mereu
vom apăra
CREDINȚA strămoșească de rătăcirii
păgâne,
Precum meteoritul ce lasă-n urma sa
O dâră de LUMINĂ ce noaptea n-o răpune!

RUBAIATURI

Șansă porsumă

Pe cărarea strămt-a vieții trecem zilnic zi de zi
Fără-a pune întrebarea „A fi sau A nu fi”;
Când destinul ne coboară fără grai în altă lume,
Vom percepe prea târziu șansa de-a ne lămuri.

Pas greșit

Ne-am tâlhărit conștiința și simțul de onoare
Tot închistați în schisme și fără lipsă de pudoare,
Simțim că răul doare, dar lașitatea tâmpă
Ne-mpinge spre-ntunerice vârtejul din vârtoare!

Blasfemie

E păcat că uneori dăm cu barda-n Dumnezeu
Când o simplă rugăciune poți prin ea să treci de
greu;
Blasfemia este arma omului fără morală
Ce îl face să devină TOP din lumea animală!

Visuri de copil

Trăim zilnic amintirea unor ani de bucurii
Când în zorii scurți ai vieții eram fără griji,
copii;
Toți visam un pisc de munte c-o mulțime de
himere,
Fără-a ști că viitorul încărcat e de stihii!

Creația

Caut în zadar cuvântul care nu e de găsit
Când în noaptea înstelată e de nori acoperit
Mai cinstit să îl aștepti când el vine de la sine
Cunoscându-și mereu locul unde simte că-i
e bine.

Nevăzut, necunoscut

Niciodată omu-n viață – un creștin sau păcătos
Să nu uite că Destinul pentru toți e un colos
El Destinul e puterea nevăzută, neștiută
Doar odată dă cu lancea, ca un fulger nemilos

Rara-avis

Acel har de nemurire nu-i monedă de doi bani
S-o păstreze-orice ființe trăitoare peste ani,
E o floare ce, perenă, dăinuiește peste veacuri
Un parfum ce-ncântă omul prin noianul de
dușmani

Deteriorări

E săracă omenirea în onoare și bun simț
Calități ce ea le are moștenire din părinți
Toate sunt degringoladă pentru bani,
pentru putere
Ce se cumpără și vinde ca trădarea în arginți

PAGINĂ UMORISTICĂ

Nicolae Brelea

**Rondelul saturației
politice inefaste**

De neam tribal ne-am săturat
Cu traiul dus tot sub papuc,
La mila celor ce conduc,
C-un „tată” dur, denaturat.

Se dă și-acum mare haiduc
Când limba-și pune la lătrat;
De neam tribal ne-am săturat
Cu traiul dus tot sub papuc.

Se știe, și nu e un truc,
LUP – prădător, nesăturat,
Oriunde este avansat,
Ce intră-n colții lui... se ducl
DE PRĂDĂTORI NE-AM SĂTURAT!

**Rondelul candidaților din preajma
alegerilor guvernamentale**

Vin mulți „eroi” de promenadă
În viața noastră ceas de ceas;
Promit și locuri din Parnas
Naivilor, în ei să creadă.

Un nou mandat să le mai cadă,
Chiar ȘPAGA-n cursă au atras;
Acei „eroi” de promenadă
Lătrând din gură ceas de ceas.

Se dau cu toți un nou Atlas
Și pentru om pilon de zadă
Dar, animalul crud, de pradă,
Tot colți de lup are sub nas
RĂMAS „EROU” DE PROMENADĂ!

**Rondelul unor personaje cu
doctorate de duzină, multe plagate...**

Doctori azi – ciupercărie!
Cât e lungul, cât e latul
Emblematici ca prelatul
Stăpânind vreo parohie.

Ca berbecii din câmpie,
Îngâmfați precum aluatul,
Doctori azi – ciupercărie!
Cât e lungul, cât e latul...

Sinecuri, bani, ierarhie,
Legi (?) ce le doresc păcatul
Folosind vreo cumetrie,
Reușesc să facă saltul...
Doctori din... ciupercărie!

Rondelul renunțării fortuite

IUBIRII nu-i mai dau tribut –
E prea târziu să-i mai țin pasul,
Redus e-n clipe și popasul
Impulsului ce l-am avut.

Când azi conduc domol Pegasul
Pe drumul arhicunoscut,
IUBIRII nu-i mai dau tribut,
E prea târziu să-i mai țin pasul.

Cu muzele am un statut;
Mai este timp să-mi umplu vasul
În zbor peren s-ating Parnasul
Cu un final ca la-nceput...
IUBIRII NU-I MAI DAU TRIBUT!

Nedreptăți

Greu găsi-vom azi ONOAREA să exprime
ADEVĂRUL,
Când din vârful aroganței suflă în rafale gerul
Poleind c un strat de ură generat de un satrap,
Găsind cazuri inventate c-un dosar să-ți dea
în cap.

Iar în sprijin – toți dulăii bucuroși de vreun
ciolan,

Hămăie de se aude ... și la PAPA-n Vatican...
Astfel mândrul ADEVĂR se îngroapă în tăcere,
Neputându-se lupta c-un humoi de la putere!
Vrând, nevrând te resemnezi cu asemeni
căpăuni,

Mulți tocându-ți „argumente” încărcate de
minciuni...

Azi și LEGEA, bunăoară, e complice tot cu ei,
Răspunzând la „îndrumări” precum neamul de
căței...

Unde poți să apelezi, găsești porțile închise,
Doar cu ȘPAGA să răzbești, sau cumetria
din culise;

(Rar găsești un ins integru, la dulăi să-ți ție parte
Să nu cazi în derizoriu copleșit de nedreptate)...

.....
În concluzie DREPTATEA n-o spera de la
bogat –

El ți-o dă cu lingurița bucuros că a scăpat
Din aceasta nesimțire încărcată de tupeu,
Doar aștepți o alinare că-l va bate
DUMNEZEU!

EPIGRAME**Perfidie gen românia**

Azi românul e perfid,
Fără jenă face saltul:
Părăsește un partid
Pentru un... ciolan la altul!

Bună de plată

Plătim taxe pe prostie
Dăm și șpagă pe hoție;
Cu un cap tot adormit,
Vom da taxe pe... cerșit!

**Apropos de creșterea nivelului de
traie în românia**

Vom avea nivel de trai
Curgător ca apa-n vad,
Când vor crește sus, pe plai,
Mure-n cetine de brad.

După alegerile guvernamentale din 2012

Cu regrete-am constatat
Ample adevăruri crude:
După votul ce l-am dat,
Cu PĂCALĂ suntem... rude!

din instanțele de judecată

Azi dreptatea în balanță
E-o fereastră cu perdea,
Câștigată în instanță
Cine dă mai mult pe ea!

Unui amic necinstit

I-am dat bani cu împrumut
Cunoscând că-l fidel
Și-am rămas necunoscut
Când dau nas în nas cu el!

Circumstanțe atenuante

Nu e lumea vinovată
C-a intrat în preț de cost
Și minciuna gogonată...
Nu știi ce-i în cap de... prost!

„Homo, homisi lupus”

ONOAREA nu mai e virtute
Nici CINSTEA nu mai înflorește,
Comori ce le avem pierdute...
Doar ȘPAGA azi ne definește!

Farmacia

TOP cu arsenal de hapuri
Ce le cumperi ani în șir,
Multe-ajung să fie leacuri,
Cu efect de... cimitir!

Birtul

Mic local plin de savoare –
Lume, băuturi alese
Unde, tot sugând pahare
Poți dormi și pe sub... mese!

Îndreptar sufletesc de Daniel Murărița

Vasile Ponea

Știm că nimic nu-i nou sub soare, dar modalitatea de a îmbrăca ideile ce ne urmăresc de milenii, în viziunea ce parcă depășește posmodernismul, a poetului Daniel Murărița este nouă și fructuoasă, dar nu pentru toți cititorii exprimările din unele pasaje vor părea elocinte. Autorul nu doar „bate câmpii” are atâtea de semănat!... și aceasta rezultă din volumul Îndreptar sufletesc împărțit în două capitole: **gânduri suspendate și punctele de suspensie ale îndoielii.**

Dacă simți neliniști, înseamnă că te frământă esențe, autorule! Îndoiala despre care spui că există din plin, e tocmai ceea ce te obligă la îndrăzneală, la cercetare, la căutarea adevărului. Vorbești de hazard ca despre o libertate a jocului neînțeleș spânzurat de libertatea de a-ți fi teamă. N-aș zice că timpul nu ia în considerație istoria; el este indiferent de toți și de toate.

Moda nu ne face mai simțitori, mai plini, ba din contra, și sășietatea față de societate, o exprimă plastic: *sunt trist întocmai ca un pescăruș fără mare.* La un moment dat replică: *sunt un ateu, mi se spune, dar mai târziu nu acoperă în totalitate acest verdict ci îl împletește cu da și nu; nu știu dacă nu pentru a epata?!... Ne sugerează, (și pe bună dreptate), că toate clipele/secundele noastre sunt ca nisipul mișcător. Îl preocupă deasemeni paradoxul rostului, dar nu-i că nu avem nici un rost, chiar dacă *mentalitatea omului e o întregă arheologie, chiar dacă tăcerea a devenit zgomotoasă.* De când ne știm rătăcim spre noi înșine, *prea am devenit profesioniști de ridicat falsul la rang de ultimatum estetic.* Ne face atenți că *în lume există un bruiaj de când e ea – bruiajul morții.**

Într'adevăr suntem sau trebuie să fim patrioți cu măsură, dar *să ne mișcăm totuși,* ne sugerează autorul și că misterele lumii sunt neastâmpărate însă trebuincioase *Misterul este... ezitarea universului de a ne strivi, neastâmpăr, verbul uimirii.*

În context am întâlnit și metafore, asocieri de cuvinte, care nu îmi par bine venite, sunt forțate la maximum: *parte din încălzirea geometrică a fugii de sine și altele.*

Încriptarea nefastă socio-politică este redată plauzibil astfel: *Libertatea e privilegiul aleșilor, precum alegerea e privilegiu celor liberi, un joc fatidic, anapoda perpetuum mobile alchimic...*

Sinele se muncește dar de cele mai multe ori nu are pentru cine - Între principiul și prejudecată doar o membrană de orgoliu, spațiul în care se consumă *muncile grele ale sinelui;* societatea o vede, pe bună dreptate, *un spital de netratați anonimi,* la care predomină *greă și mistuitoare sarcina profetică a prostiei* și remarcă în același timp că *poporul nostru are o râvnă neînțeleasă*

pentru suferință și ca un făcut, se găsesc destui care să-i aplice *nevoi epidemice,* dar să nu dez-nădăjduiască și să ia viața în serios jucându-se: *jocul nu înseamnă a nu lua viața în serios.*

Îndoiala despre desfătarea cuvintelor așternute pe hârtie mi se pare îndreptățită.

La un moment dat cu gingășie dă următoarea definiție: *dragostea – ghilimelele unei suferințe.*

Zicerile domnului Murărița din prezentul volum sunt destul de întortochiate, folosind din abundență paradoxul și trebuie să-ți ascuți atenția pentru a decipta toate esențele, chiar și atunci când crezi că acestea nu există, aglomerază la extremis bagajul său de cuvinte, voind să ascundă sensurile în cotloane ermetice de gând. Pentru domnia sa totul se reduce la statistici: *normalitatea e statistică, medie aberantă între aici și acolo, acum și atunci, eu și tu,* precum pentru Stalin milioanele de morți înseamnă statistici. Suferim și avem *o durere culturală, suntem într-un vertij identitar* datorită ratingului aparaturii digitale cibernetizate.

Zădărnicia noastră e o pledoarie decisivă împotriva singurătății, a singurătății plurale. În mine timpul se împarte în veșnicii și pierderi. Că omul are mai multe veșnicii sunt de acord, umplute cu ce?!... doar ultima e plină cu moarte.

Cu noblețe remarcă: *când ești copil e atât de ușor să fii părinte... Când ai ajuns părinte, ai uitat cât de greu ți-a fost să fii copil - două ipostaze trăite și care se vor trăi mereu, iată că trăirea are axiomele ei.*

Autorul ne prezintă o definiție originală: *poezia este luatul peste picior al îngerilor;* iar apoi decretează că *viața este un credit care trebuie să-l dau înapoi și că ar fi bine să mă învăț odată să mă cunosc: trăiesc viața întreagă în datorie, oamenii fac credite...; mă repet până mă învăț pe de rost. Mă învăț în cerc. În goana dinspre mine spre mine mă lovesc de lucruri...*

Scriitorul se destăinuiește că e confortabil *să fi confiscat de cuvinte,* să trăiești în esența lor *și să plângi odată cu ele.*

Da, *viața ca și crtea de față, are succesiuni arbitrare de erori acceptate,* altele devorate de *pasul înainte al inimilor care încă mai bat.* Există *o spuză a gândurilor* în care *s-au copt*

idei despre scurgerea clepsidrei vieții, în timpul care sugrumă totul. De multe ori în spectacolele clipei *ne închipuim și alte lumi* în care vom trăi cu precădere veșnicii, *dar moartea intră pe pilot automat* și ne taie închipuirile.

Iată cu substrat asocieri de cuvinte în răspăr, în contrafază: *la capătul unei îmbrățișări, dizolvate toate constrângerile. Niciodată nu am știut cum sunt aripile...* Iată și un îndemn pentru lupta cu greutățile vieții: *Sunt soldatul nerfericirii. Nu voi ceda!*

Având în vedere ce spune Daniel Murărița, conchidem că e îndrăgostit permanent: *Dumnezeu trebuie să fi avut talent, femeia este un poem perfect sau Femeia – metaforă și evanghelie a metaforei* (cam exagerat zic eu – tot om e).

Sugerează că din biblioteca Universului ne extragem visele: *Făcem o copcă în tâmpla /pântecul nopții și pescuim câte un vis momit.*

Observă cu lejeritate cum prostia proliferază și va fi veșnică: *pe cele mai cumplite secete, moara proștilor va avea continuu apă,* înțelege cum clipele trăiesc numai apocalipse: *Fiecare clipă e un sfârșit al lumii. Apocalipsele se repetă până la depreciere, până la uzaj* și ca o întregire a celor menționate decretează/conchide: *Ca răspuns la atâtea întrebări, Dumnezeu e un drum înfundat.*

Își pune întrebări retorice, fără răspuns bineînțeles: *Ce fac îngerii păzitori când oamenii fac dragoste? Probabil abia atunci zăbovesc, respiră, își spun povești, aranjează puncte de suspensie pentru ce va să fie...*

Remarcă metaforic și sugestiv singurul adevăr al omenirii: *Omenirea nu a reținut decât un singur adevăr: Și ăla bătut în cuie;* deasemeni prezintă cel puțin la fel de plastic, dualitatea vieții omului: *Trăim sau murim într-o continuă rătăcire oximoronică în viața de aici și în cele ce vor urma...*

Știe că libertatea e mult mai solicitantă decât prizonieratul, pentru ea îți trebuie imaginație, tenacitate, putere, răbdare, curaj, trebuie să-ți evaluezi corect resursele, să lucrezi cu sinele tău să lupți cu nelibertățile din lăuntru tău.

Daniel Murărița filosofeză poemizând, prefigurând un om profund înzestrat, cu multiple calități.

VIBRAȚII COLATERALE

Mihaela Sanda Marinescu

... *noli me tangere*

Ucise cercuri se topesc în rouă,
Cohorte se preling în ceața deasă
E orb de tot poetul care cântă
Și rătăcit în drumul către casă...

O lună-nfinge cornul în rărunchi,
Se scurge seva pe sub coaja seacă,
E orb de tot poetul care cântă
Că a sorbit azur în loc de apă...

Despre însemnul nou din lumea nouă...
Stă scris pe cornu- nfipt în coaja seacă,
Un alt poet își risipește ochii,
Un alt azur sorbit în loc de apă...

*
* * *

- Am sosit odată cu timpul:
- Ce matinală ești, ești foarte matinală !
- Așa îmi place să-ncep ! Așa nu greșesc,
pentru că am visat mai devreme...

*
* * *

... asfaltu-i senin...
Prin iedera crudă,
pașii rămân lumini ascunse,

În brațe sărace
Oftatul desface
O rugă la rugul mocnit,

Târziu, geana picură picură, picură...
E dorul luminii de umbre...

Iar noi ne desprindem de ramura goală
În gestul uscat al tăcerii...

*
* * *

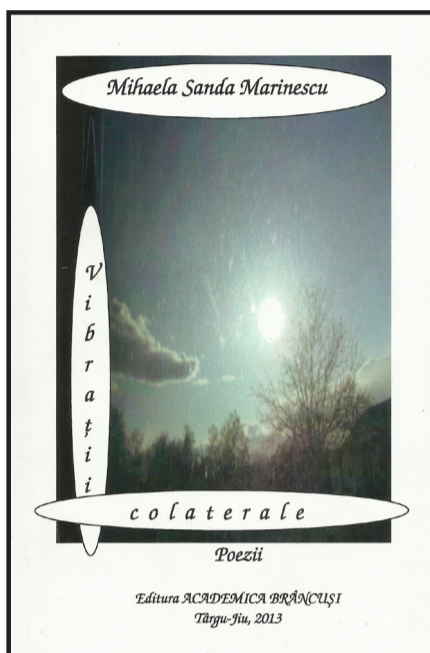
Acum, portretul iubirii are niște ochelari rotunzi,
cu rame goale.
Poezia ta venea de departe... ai așteptat
atât ca să poți vorbi despre verticalitatea arborilor,
despre timpul oprit de brațele crengilor.
Scriu greu, din ce în ce mai greu,
că plumbul norilor îmi mușcă soarele și mă îmbolnăvi de somn.

*
* * *

Cuvântul zis e cerul tot,
în strop
de suflet și răcoare,
E prins în sticla de azur,
curat
cântat
e ochi ascuns
sub vălul pur...
Scăpat acum,
din gheara lacomă de lut,
în sănii albe a-nceput...

Cu lama-n piatră adâncit,
cuvântul scris, căzut, rănit,
e greu de tot,
de zbor tăiat.
Rămas stingher...

...și sănii vin să care-n cer
Tot greu strâns,
în sticle spart,
dintr-un ungher...

*
* * *

Astă-seara am vorbit despre limita dintre text și meta-text, despre ritmul agonic în care schimbăm

o condamnare cu alta, pentru că doar atât suntem liberi, despre fractali, despre prozaismul cotidian ca suport permanent al creației.

Îl priveam pe autor:

- „Ești inginer ?” I-am întrebat.
- „Nu, sunt doar singur!” mi-a răspuns.

*
* * *

Purtam cândva șuvițele aduse către gânduri,
Suiam, ușor, pe luciul din albastru,
Am adăstat într-o alcătuire
În care noi eram la ceas de astru...

Ferestre deschideam să iasă fumul
din dorul vorbelor arzând...

Printre șuvițe-aduse către gând...

Răzbate-n copaci un cer zgâriat
și-un nor flămând...

Iubire căutam în chipuri,
păcat păcătuind peste nimicuri,
săruți icoana, sărutând săruturi,

printre șuvițe-aduse către gând...

*
* * *

**Phileo-sophia e iubire de înțelepciune,
sau iubire și înțelepciune ?**

**Semnul de întrebare e vertical
și mă gonește sub umbra arborilor rotunzi de lumină.**

*
* * *

În mintea mea adusu-s-a adusă
Adusă de cu seară și apusă,
Într-un molcom pahar de lună plină,
Cântarea ta haină, iar haină...
Când totul începea sub o lumină,
Sau sub o roată mare, de fântână...

Cuvinte n-am mai spus de-acum o lună
Că cineva cu o privire seacă,
Mi le-a sorbit hain, în loc de apă,
Într-un molcom pahar de lună plină...

Cântarea ta haină, iar haină,
Adusă de cu seară și apusă
Când totul începea sub o lumină...

- Ce faci?
- Bine!
- De ce?
- Sunt liber!
- Păi cum?
- Am fost grațiat cu toate grațiile!

- Ce faci?
- Rău!
- De ce?
- Sunt încarcerat!
- Păi cum?
- M-am prăbușit în mine și vreau grațierea
că mi-e tare greață!

*
* * *

Rostirea mulțumită și săracă
Așteaptă vremea să-și găsească rostul...
Scânteii aruncă dinților de lup
... ca să-i adune-n luminișul nostru.

Sărac erai încă din vremea veche
Când îpleteai hotarele în luturi...
te cheamă noima altor începuturi...
...e-aceiași Lorelei, în altă barcă?

Din frumusețea cântecelor toate,
trăiești amar, alături de icoane,
povestea ta așteaptă pe la scorburi,
...desculță urcă seva în coroane...

Pe drumuri te ascunzi de drumul tău,
În brațele cu ghețuri de idei,
Ferestrele pătrate se deschid
...spre-același zid cu umbre de femei...

Rostirea mulțumită și săracă,
Așteaptă vremea să-și găsească rostul...
Scânteii aruncă dinților de lup
... ca să-i adune-n luminișul nostru.

Suflarea-ncet alunecă la colțuri
... și apele au spart în zare peștii
Din buzele cuvintelor subțiri,

... auzi cântarea-n scorbura poveștii?

Paradigme transmoderniste

„Dicționarul cărților cu autograf primite de I.P.B.”

Orbitorul Mircea Cărtărescu

un eseu de Ion Popescu-Brădiceni

1. Lipsa de imaginație lingvistică

Nu mai țin cont de părerea nici unui critic. Să mă ierte, dar mă simt înșelat sau violentat în sfera propriului «bon-sens».

Citesc „Orbitor. Aripa stângă” bazându-mă pe mine însumi și încerc inițial o cruntă dezamăgire. Ce pot să fac, iritat de cât de prost poate fi scris acest roman, dezabuzat stilistic pentru că are un aer general de déjà-vu (Le Clézio: Căutătorul de aur, de exemplu).

Teza că literatura română n-a ieșit din marasmul „recuperărilor” îi aparține lui Eugen Negrici care denunță / demască / deplânge „splendoarea și nocivitatea involuntară a producției literaturii optzeciste.”

Le Clézio e lizibil, dar Mircea Cărtărescu cu greutate. Nicolae Manolescu și alții ca dânsul, comozi sau prefăcuți, fiindcă bănuie că nu i-au citit monstruoasa trilogie, decât pe sărite, fără să zăbovească asupra texturii-în-sine, s-au grăbit, neînțelegând mare lucru, să scape de el, lăsându-l deșănțat și fără argumente cât de cât plauzibile, tehnosferic, noosferic și poesferic.

Luat la bani mărunți de un specialist reductabil, monumentalul „Orbitor” pică chiar din primele trei pagini, căci „marele”, „gloriosul”, „nobelianul” autor nu sparge carapacea (meta) limbajului folosit, e strâmtorat, se împiedică precum plugul lui T.Arghezi într-un pământ pietros, suferă la tot pasul de lipsa de imaginație lingvistică, nu stăpânește sinonimia verbului, a substantivului, a adjectivului ș.a.m.d. iar dacă dovedește că are un substrat cultural onorabil, în care colcăie arhetipurile, fenomenologia scriiturii e scandalos de deficientă, cu deranjante repetiții, cu o năucitoare incapacitate de a ieși lucid din păienjenșul propriului narcisism bolnav, bântuit de fantasmă deloc hamletiene, dimpotrivă, cantonate, vai, într-un lirism oniric, transbiologic și prea mozaicat, amestecând livrescul și funambulescul fără efectele scontate ori serii întregi de contrarii.

2. O măciucă la un car de oale

Să trec la exemple de gravă inabilitate poetică. În pagina întâi găsim: „totul să devină ecranat și irespirabil”. Exact peste cinci rânduri, pre cuvânt de onoare, „spațiul galben al camerei devenea”; în josul aceleiași pagini: „deodată deveneam conștient...”; dar să trecem pagina; în capul ei, sus, la loc de perfectă vizibilitate „odăia devenea un acvariu livid”; imaginea n-ar fi rea, dar verbul o desfigurează ce-i drept „involuntar”, dar nu în paradigmă negreciană ci într-una strict penuriantă lexicală.

Să mai continuu cu demonstrația? Nu ajunge o măciucă la un car de oale? „Orbitor. Corpul” debutează tot fastidios, narațiunea aspirând la dicteul filosofic, dar numai mimând teoreticul prin formule neintegrate, parazitare, doar filozofarde. Citez: „O gândire care gândește (meta-gândire – n.m.), dar nu în termenii gândirii (măi, că adevăr grăiești, dragă Mircea Cărtărescu – n.m.), ci ai nimicului abisal (sic!)”. Eu ce naiba să cred! Din nimic nimic răzare?

Voit laitmotiv, termenul simț apare obsedant în doar două pagini de opt ori, dar nedezlănțuind decât un delir semantic scăpat din frâiele „strategiei” diegetice.

Conchid: nici prin „Orbitor” saltul calitativ transnațional nu s-a întâmplat; noutățile tehnice și de viziune sunt ca și... absente, iar unde

se observă ele nu suplinesc tenacitatea și chinul construcției; ficționalismul nu-și instaurează cu vigurozitate statutul, iar fantasticul nu se delimitează de vis / visare.

3. Un rechizitoriu demistificator

Autocontrazicându-mă, însă, iată, la mijlocul acestui eseu sarcastic și demistificator subscriu rechizitoriului efectuat de același brav Eugen Negrici, dezvoltându-mi fondul aperceptiv.

Și Mircea Cărtărescu poate fi identificat printre acei optzeciști pentru care o literatură abia întremată și tânără în esența ei ca a noastră le-a puțit a ofilire și a apă stătută, în cel mai cabotin spirit, fals crepuscular. După Revoluția din 1989, acest „nou” chip (am pus calificativul între ghilimele pentru că eu îl dezavuez ca forțat, măsluit) al literaturii române a devenit masca ei mortuară (și profitoare ordinar).

Tragic este că acești autoprocamați postmoderniști mimau, conformiști și în plin regim ceaușist, normalitatea, socotindu-se cetățeni planetari, practicând evazionismul cel mai ab-

ject. Căci nu era vorba de un curaj politic, ci de o îndrăzneală estetică; ba mai jalnic, practicând proza „mizerabilistă” și adjudecarea lumii intimității sexuale, prizonieri fatalmente ai realului minor, ci nu major, nu civic, nu revoluționar, nu distrugător, al dictaturii și autoritarismului halucinant și dement al slugoilor sovietici și chinofili, ce-ar fi trebuit exportați în Coreea de Nord.

Ca atare această generație optzecistă (de care nu mă leagă fire sesizabile, căci Constantin Dumitrache și Anghel Dumbrăveanu m-au definit un structural, un elegiac, dar de expresie modernistă, adept al fragmentarismului discursului liric și al muzicalității interioare a versurilor, incantatorii în consecință) a beneficiat de sprijinul criticii, dar în exces și exclusivist, fiind chiar canonizați prea rapid și fără metodă (cui prodest?!).

Mă întreb, antiretoric, deci măhnit, revoltat dimpreună cu maestrul meu Eugen Negrici: chiar nu le-a putut trece prin cap acestor scriitori că lucrarea lor literară e perimată / vetustă, căci „starea însăși a societății ceaușiste nu făcea decât să amplifice senzația de stagnare, de saturație, de învechire”?

4. Un experiment eșuat?

Reducția orizontului de așteptare și al receptării sociologico-axiologice la cele două tipuri de scriitori [producătorii de șopârle, de literatură aluzivă, esopică și cei de literatură parodică și autoreflexivă (tot aluzivă, în fond)] a fost dăunător, ostracizant, confiscator, asfixiant.

La bucată – sau la grup – optzeciștii lundiniști au smuls admirația unora sau altora, dar nu trebuie să fie uitat aspectul că prin fulgerătoarea lor ascensiune și prin prestigiul uluitor pe care l-au dobândit sau și l-au dăltuit șmecherește, în haită, au dezvoltat o nocivitate, involuntară (?), tăind cursul ascendent al literaturii române de după 1964.

Experimentul optzecist bucureștean dâmbovițenizat a eșuat. Va trebui să-l survolăm cu un avion cu reacție, ca miasmele-i putride să nu ne stoarcă de vlagă. Iar vocea mea nu se vrea minimalizatoare, ci doar exactă. Un postmodernism autohton legitimat în contextul infernal al național-comunismului a fost și este imoral și absurd, necredibil, opiumul emanat de el otrăvind resursele României profunde...

Sărindu-l deci din istorie, ca fiind contraevolutiv, stagnant și totalmente impropriu importat ca factură și model, e rândul meu să afirm, imperturbabil, că, da, după neomodernism urmează, juxtapozitiv, contrastiv, antitetic, dezlinitativ, constructiv, revizionist, salvator câteodată, reinstituitor al criteriilor reorganizate în triade tipologice de continuitate și discontinuitate, simbolic-semiotice, TRANSMODERNISMUL ROMÂNESC. Cât voi reuși, oare, a reconverti artistic / estetic din operele pleiadei lunedìștilor, în plus, firește, față de domnul Nicolae Manolescu? Neliniștitoare întrebare, zău! În „Dicționarul cărților cu autograf primite de I.P.B.” și în „Reinventarea capodoperei”, întreprinderi la care trudes actualmente, atent, interrogativ, intransigent, autocritic mi-am propus un asemenea hugolian demers (sau hasdeian).

5. Supra(solic)ități găunoase

Și totuși, a doua oară răzgândindu-mă, voi apela și la „Istoria critică...” a lui Nicolae Manolescu, care se crede triumfător în postura-i de șef de școală. E-o iluzie care-i e dragă – deși, nesituată în sinceritate; una categoric mitizantă și mitogenetică. Eugen Negrici îl contrazice, oportun și dezinhbat de clișee patriotarde și false concepte, neintimidat de „sentimentul difuz al primejdiei”, de „nevoia de repere stabile”, de „pioșenia globală”, de „postura statornic admirativă” a paradigmelor și capodoperelor Occidentului și Orientului, de „cultul capodoperelor și al clasicilor”, care, perimat, nu trebuie să și moară, de „mistica definitivului”, de „reprimairea atitudinilor”, critice și, mai ales, metacritice, deși cele transcrite, doar ele, mai corespund mileniului al III-lea în care am renăscut (ca într-un marsupiu pinguinic deocamdată); eliberat, de supra(solic)ități găunoase, de fabricări de sfinți, de canonizări gratuite (e cazul lui Mircea Cărtărescu), de eroizarea apărătorilor Cetății, civilizatorilor, călăuzelor, legiuitorilor, părinților întemeietori (cum se autoînchipuie, în secret și Nicolae Manolescu), de indivizi providențiali, de directori de conștiință, de prinți geniali, pur-

tători de torțe, făclii naționale, stăpâni de clan și protectori, zeificări primejdioase (căci li s-a aplicat grila inversării valorice), de idealizarea unor perioade literare, de supralicitarea unor generații de creație (precum a celei optzeciste dar pe sărite), de sentimentul vacuității și al frustrării, scârbit de ignorarea obstinată a disfuncțiilor disturbative ale factorilor extrinseci, a ideologiilor antiliterare, de râvna sincronizării cu orice preț și inflaționarea cu false paralelisme și protocronisme, de confuziile în plan teoretic, de obsesia întâietății și a ierarhiilor înțepenite ș.a.m.d.

6. Un „Orbitor”: inegal și dezarticulat?

Astfel, „Orbitorul” n-ar fi tocmai capodopera ideală căci – apreciază istoriocriticul – ar reprezenta rezultatul unui proiect paranoic; construcția trilogiei e mai degrabă simbolică decât riguroasă; romanul e inegal și dezarticulat; volumul al treilea coboară, ca pe tobogan sau ca în abis, adică vertiginos într-un reportaj pe alocuri vulgar; imaginația pare brusc secătuită de rutina gazetărească, lipsită de arta cuvântului (transsubstanțiată, mi-ar fi recomandarea imperativă).

După ce-și trimite la plimbare mulți ucenici, înghițindu-și precum Cronos fiii (dar pe Zeus-Cărtărescu nu), Nicolae Manolescu se lansează într-un probatoriu pozitiv pe marginea „Orbitorului”, cu unele argumente nesustenabile (precum aceea despre proustianism ori aceea despre genialitatea unor pagini).

Oricum, Eugen Negrici nu se înșeală: orice operă autobiografică, bizuită pe „amintiri”, este din start minoră, ficționată neintegral, neinventivă până la capăt, deci nematurizată, metalingvistic și transtextual.

Deși emoționant, aerul nostalgic, de tip pășunist, evocarea zăpezilor de altădată, refuzarea realului curat și ordinar în favoarea celui recurent și extraordinar, învăluirea personajelor într-o aură divinizatoare, dăunează povestirii, îi trenează înaintea, o moleșește sadovenian, o barochează gongoristic, scheletul, megalitic, înoată, el însuși, într-un ocean, euglenic, meduzic, caracatișos, într-o substanță cleioasă, înăbușitoare, urzită fastidios și libidinos, dezgustător și, până la urmă, abia acceptabil, de către noi, românii, că de străini nici nu poate fi discuție.

7. Lepădarea de postmodernism

Dar, dacă, totuși, printr-un miracol, printr-un noroc chior, printr-o șansă... fabuloasă, Mircea Cărtărescu ar lua premiul Nobel pentru literatură, cum o să procedez? O să-mi fac mea culpa? Nicidecum. În ceea ce mă privește, nu o să-mi schimb părerea căci nu sunt cameleon; dar sunt un ins (și un ENS) care și-a arătat superclasa transdisciplinară.

Dar va veni o vreme, când, din pură solidaritate cavalească, o să-i dau Cezarului ce-i al lui. Ca poet, mărturisesc, am parcurs „Orbitorul”, cu delicioase și rafinate extazuri, călcându-mi pe reguli și principii, atras de metaromanul în ostensiune, de migăloasa peliculă himeneutică: Adică, o altă grilă de interceptare, pe un alt nivel mitanalitic și scriitopic, corespunzătoare transmodernității, ar revela frumusețile, încă gelatinoase, ale capodoperei. Fiindcă, desigur, deși zdravăn scărmanat, „Orbitorul” este și va rămâne o capodoperă... imperfectă, ca și „Cubul” lui Nichita Stănescu. Însă, cu o condiție: Mircea Cărtărescu să se lepede de... postmodernism și să-și scuture el însuși creația de balast, de supraîncărcătura sclipitoare și atât, briantină, însă și sticloasă, de multe ori și fără efectele pe care s-a pariat.

Tristețea ierburilor

Partea întunecată
a acestei lumi
se publicitează disperat...
Cum se guvernează
al ei teritoriu?
Prin frică, viclenie
și derizoriu!
Iată-mă, petrecut în transgresiv
un fel de iarbă,
prinț al tăcerilor, naiv
în dictatura fânului ce se închearbă...

Inadecvări

Explorez cumva iadul
prin păcatul poftelor pământene...
Nu știi de voi ajunge la
exploatarea șisturilor finite -
Natura umană cu divinitatea de proximitate...
Forez pâcla gazoasă a tranziției
a ritmurilor prea grăbite care strivesc durate,
la concurența neloyală cu mari firme transatlantice.
În compensație
încerc să las moștenire
ferestre ovale, scrieri ce unduie
firave inadecvări, fumuri de vise între generații...

Semănător de vise și intrări

lui Nicu N. Tomoniu

Suflet pus la treburile pământene
ascunzi înstrăinări și rabzi doruri, alene;
ori te supui unor păgâne limitări –
semănător de vise cu slobode mirări,
fiind nevoit cândva, la trecere spre zări...

Doar cei smeriți-sensibili te simt ca o egretă
deprinsă cu zborul în saltul piruetă
peste umbroase văi și neumbrate creste
prin simple retrări clivate în poveste...

Ești cald, înfiorat, vai, suflet nestatornic
ce rezonezi în taină cu genuinul Ornic...

Peregrinări

in memoriam Alexandru Doru Șerban

Din țărani cu nume sfinți –
Paraschiva și Ilie,
răsări Doru Șerban
printre jintiță și caș
bucurându-i pe părinți
în avânt către oraș!
neobosit la plugul său-condei...
a dat ocol până-n Olimp, la zei.

Atins de pasiunea cercetării
îl fioră plăcerea de-a cunoaște
datini rânduie în ciclurile zării
ori aură de spirit ce renaște...

Se dăruie prin scrieri-documente
„iubind pe cei ce țin pe umeri Țara”,
în mari nevoi, cu suflere ardente
cei ce mereu așteaptă... primăvara!

Sub streășină de vechi cerdac
lângă lăstărișuri cu întinderi verzi
se regăsi cu blândul Ion Tarbac
cel strămutat în „Țara lui Bachus”,
în preajma lui Ion Cănașvoiu
înnobilat cu „Haz” și nesupus...

POEME

Doru V. Fometescu

Mai colindă prin fulgi de nea
spre schituri, hanuri, mânăstiri...
în treacăt, îl văzu pe Tudor Voinea
de strajă la serafice iubiri!...

El dor alexandrin înaripat
se dezmargini din marginea de sat
(vremelnic prizonier la străbun lut)
ca un zefir tot unduind narcise
iar în comuniune prinse început
atent la meșteșuguri și ocrotit de vise
răzbate chiar prin ger cu promoroacă
prin „turburele” vremuri lângă N.Vasile -,
un tainic suflu tutelar
în tandem cu Victor Troacă...

Nonprofit – privire spre interior

Poetului Romulus Iulian Olariu

*Motto: „Câștigul de azi e ca o
pierdere mâine...!”*

Tragicul suie spre zenit...
iar viața rabdă crunte vremuri;
Flămând abis bătrân nepotolit
vibrează ca tu să te cutremuri!

Sufletul firește-i răvășit,
simte cum visul se usucă
vrea cale îndărăt, sclav aiurit,
peste pârleaz dintr-o ulucă
trece sfios, dezmarginat...
în fuga dorului de ducă,
vai, dojenind chiar moartea cu profit!
din lumea asta zăbăucă...

Reașezări în tumult

Scriitorului Dumitru Dădălău

Regnurile toate curg
până când se disipează
în relief funerar,
vuind răsărit și-amurg...
mugurii sorb flux de rază
în tumult către frunzar!

Văz-duhul atent lucrează
printre adânc și azur,
tunde vârf, surprinde bază
tăinuind cristalul pur...
mari puteri se flagelează!

Argila transcede-n piatră,
în frământare vulcană
se rostuie sfânta vatră –
climat ce vindecă rană...

Focuri peste zăpezi

Prozatorului Ion C. Gociu

Chiar dacă vremurile s-au vârgat în negru
păstrează obiceiul și sărbătoarea;
în mărturia de a fi integru,
să îndrăgești aproapele și zarea!

Chiar dacă bunul simț de-abia se întrevește
în toi de schimbări cu prea puțină milă,
tu alege visul, în armonie crede,
în zori de primăveri cu-arome de zambilă...

Chiar dacă multe sunt pe dos și zeu e banul,
vai, satul azi arată tot mai însingurat,
inimi vuiască voia bună la Văianu,
„Focuri peste zăpezi” și suflet dezghețat!

D'ale cazone, la „Diribau”(*

Ion C. Gociu

Era în anul 1984 și se anunțau vremuri grele. În timp ce consumurile de carburanți și energie electrică se reduceau, sporeau nevoile de carbune pentru termocentrale. Nădejdea era în exploatarea carbonifere din județul Gorj: Rovinari, Urdari, Peșteana, Motru, Drăgotești, localități pentru care Brigada Lucrări Miniere, înființată în acest scop, avea câte un Batalion de Lucru în fiecare localitate amintită.

Pentru a se informa cum merge activitatea la fața locului, din partea Ministerului Apărării Naționale săptămânal veneau în control diverși ofițeri și generali, care, de multe ori se întorceau cum au venit. Condițiile de lucru și cazare erau grele și prezența lor nu rezolva nimic. Cadrele acestor unități, venite fără voia lor din toată țara, se obișnuiseră cu prezența acestor *inspectori* ca țiganul cu scânteia și nu le mai păsa de critici; - amenințările nu aveau efect asupra lor, că alt loc mai rău de mutare ca necorespunzător nu mai era în vreo garnizoană din țară. Mulțumiți cu banii din soldele și primele substanțiale pe care le primeau - că trimestrial se acordau și așa ceva - resemnați așteptau împlinirea vârstei de pensionare.

Probabil, nemulțumit de rapoartele primite, și fiindcă trebuia să raporteze ministrului „cum mergea activitatea la unitățile de la carbune”, Șeful Marelui Stat Major de atunci s-a hotărât să vină personal, să vadă cum stau treburile în aceste unități. Era un tip pragmatic, general colonel, adică, pe epolet avea trei stele, care, înainte, fusese comandant de batalion de tancuri, de școală militară de ofițeri tancuri-auto și comandant de armată. Era provenit dintre tineri cu liceu și academie, școliți la timp. Ca să surprindă realitatea nu și-a anunțat sosirea, a venit singur, trecând și peste eșalonul subordonat lui, Direcția Lucrări în Economia Națională cu sediul în Capitală.

Într-o seară mohorâtă și apăsătoare de noiembrie, de la Hotelul partidului, Comandantul Brigazii primește telefon de la general, - „să se prezinte imediat la primul secretar al județului unde este așteptat”. Fâstâcit peste măsură, colonelul comandant, care era surprins de această veste neprevăzută primită direct de la o asemenea personalitate, a dat alarma la batalioane ca în dimineața celei de-a doua zi să fie pregătite, inclusiv cu **gardă instruită**, pentru a prezenta cum se cuvine Onorul Șefului de Stat Major al Armatei române, sosit în garnizoană.

Vă imaginați din ce soldați erau formate aceste gărzii când, peste jumătate dintre ei proveneau din cei cu antecedente penale, unii cu ani mulți de pușcărie, alții scoși din cazarmile de instrucție fără instruire militară completă, aduși să lucreze pe trei schimburi în echipe cu muncitori, țărani din zonă, care veneau la lucru cu „trăscaul” în traistă, puși în situația ingrată să prezinte Onorul cu arma. Și cui!...

Prin cazarmile batalioanelor (barăci împrejmuite cu gard de sârmă ghimpată) s-au luat măsuri de curățenie, dormitoare să aibă paturile făcute, aleile să fie măturate și gunoaiile strânse la groapa destinată, câinii vagabonzi să fie alungați, „că săreau la străini!” La porțile de la intrări s-au pus ca pază soldați de „nădejde”, nu din cei cu antecedente penale, îmbrăcați în haine noi și având consemn: „Oricine vrea să intre pe poartă cu mașina, să fie oprit și legitimat.” Pe baza Ordinului Ministrului apărării se luaseră măsuri de siguranță, așa prevedeau indicațiile venite de „sus” care fuseseră transmise în copie la toate unitățile militare.

Ora „x” dimineața. La poarta batalionului oprește o mașină *Volga* neagră cu intenția de a intra în incintă. Soldatul planton, conform consemnului, nu deschide poarta și se duce la autoturism să vadă cine este și ce dorește. Fără să

salute, că nu i-a dat prin gând, întreabă pe ofițerul care era lângă șoferul civil: „Pe cine caută?”

- Măi soldat, tu cunoști gradele? ... întreabă generalul din mașină.

- Da! tovarășe colonel. Să trăiți! se apropie de mașină care avea geamul de la portieră coborât și cu arătătorul mâinii drepte, cu grijă, numără stelele din fir aurit de pe epolet.

- Una, două, trei... Da! Aveți trei stele și sunteți colonel. Să trăiți! La cine doriți să mergeți, ca să-l sun la telefon?...

E de prisos să mai spun ce a urmat. În pas alergător a venit la poartă comandantul batalionului, cu răsufierea tăiată, s-a prezentat regulamentar Șefului de Stat Major al Armatei române. Normal ar fi fost să-l întâmpine el la poartă, dar era prea frig și nu știa când sosește.

La revista de front șeful gărzii de onoare, un tânăr căpitan, frumos, mutat și el disciplinar, a dat raportul și după ce generalul a dat „Bună ziua!” și i-a întins mâna ofițerului cu centura răsucită pentru care i-a atras atenția, conform regulamentului a mers să dea mâna și cu loțiitorii comandantului, adunați pe un rând, în fața formației.

Erau cinci loțiitori. După ce a trecut de patru, la al cincilea generalul s-a oprit, l-a privit de sus și până jos, apoi invers, - era cam scund ofițerul vizat - și generalul dând din cap și cu fața prinsă într-o grimasă, se mira de ceea ce vedea. În curtea batalionului se lăsase o tăcere totală. Nu se mai auzea nici un zumzet; nici gălăgi-oasele vrăbii grămădite într-o tufă de sânger să audă ce se mai vorbește, nu mai ciripeau. Înainte de a-i întinde mâna contabilului șef al batalionului, că el era al cincilea loțiitor, se întoarce spre comandant, care, cu fața îmbujorată, înțepenit, aștepta o remarcă a șefului:

- Băi tovarășe! ... De unde l-ai adus pe grasul ăsta cu burta cât o putină? Crapă hainele pe el de umflat ce-i!

Prompt, comandantul îi răspunde dezarmant:

- Tovarășe general colonel, raportează! ... Așa l-am primit!

- ...

Batalionul era o unitate militară nou înființată pentru lucrări miniere și încadrată cu ofițeri și subofițeri de adunătură din diverse garnizoane din țară. Scuza comandantului a rămas fără replică din partea șefului cu epolet de general colonel.

La mai multe bilanțuri de sfârșit de ciclu de instrucție, ținute în capitală cu loțiitorii și comandantii de unități și mari unități, Șeful Marelui Stat Major, spre amuzamentul tuturor participanților, nu ezita, și fără a clipi măcar, în modul cel mai serios, compara pe vreun ofițer participant mai supraponderal, cu cel văzut la Vârș, care pentru mult timp rămânese etalon de măsură în Armata română.

Revoluția din Decembrie 1989 a rezolvat definitiv conflictul.

***Diribau: Unități militare ale căror efective erau formate din soldați proscrisi politic și social, destinate exclusiv pentru lucru pe șantiere.**

POEME

Luis Ionuț Popa

Satul

În fiecare dimineață
cocoșul își trezește consătenii,
fântâna oglindește chipul țaranului
iar mirosul de mămăligă, șuncă și ceapă
se simte-n pridvor.

Pământul oftează la auzul păsării
începe o nouă suferință pentru trupul său.

Pruncii
învață să citească în mijlocul câmpului
înconjurați de maci și oi,
doar câțelul le mai alintă copilăria.

Andrei și Gheorghe,
ce-au fost la baionetă împreună,
se dușmănesc pentru un metru de pământ,
în timp ce nepoții se iubesc.

Duminica, femeile merg la biserică
iar bărbații au înlocuit poienița
cu birtul din sat...ulița
ce leagă viața cotidiană
de nemurire.

Ion și Moromete lipsesc din peisaj.

....
Partida vieții:
la poarta dintre lumi
stau cei doi
ce joacă șah
pe sufletele din noi.

Lăutarul

Plimbându-mă pe bulevard
m-am împiedicat de un lăutar
ce-și cânta povestea la vioară...
un tablou, pentru mine,
destul de banal.
Grăbit să-mi termin pașii stabiliți
am vrut să plec...dar nu am putut,
povestea lăutarului s-a schimbat...
vioara m-a recunoscut.

Rătăcesc

Rătăcesc...
nu am găsit un semn
care să-mi arate
drumul
ce trebuie să-l urmez.
Plictisit să caut
încep să desenez o realitate
din care să fac parte doar eu
sau poate și tu
sau poate și el.
Rătăcesc printr-o poveste

scrisă de ea...
de ea...
de viața mea.

Amor

Într-un amurg pictat
frunzele
se contopesc
cu pantoful iubitei.
Firele de iarbă
deranjate
de acest amor,
nefiresc,
își fac loc
pentru a fi mângâiate
de o toamnă târzie.

Amintirile

Mi-am adormit
amintirile
pentru a nu îmbătrâni
cu trecerea timpului
pe lângă mine.

Prima vamă

Viața l-a găsit ascuns într-un nor...
nu știa ce se întâmplă,
locația era necunoscută.
Plutea...nu-și găsea trupul...
vroia să zboare...nu reușea.
Porumbelul s-a apropiat de el
l-a mângâiat,
l-a prins între aripile sale
și-au plecat spre prima vamă.

Doi porumbei

Doi porumbei se ascund sub o umbrelă...
se feresc de privirile insistente ale cerului,
de foșnetul naturii ce-și plânge viitorul,
de zâmbetul ironic al celor din jur.
În ascunzișul lor se contopesc
pentru a da naștere generației de ieri
sau poate de mâine.

Plictiseală

Timpul se plimbă agale prin plictiseala
orașului...
aceiași bătrâne schimbă zilnic idei,
aceiași copii se joacă în parcul octogenar,
aceleași femei le poti invita la ceai.
Ei doi, căprui și verzi,
se pierd pe bulevard prin propriul univers...
trec indiferenți prin suferințe,
prin curiozitățile lumii
sau pe lângă acea bătrânică
ce vrea să le ghicească viitorul.
Cei doi se iubesc
chiar dacă orașul este plictisit...
poate de ei.

Poză

Îi cunosc pe acești oameni
cândva erau veseli
acum sunt atât de triști
și nu înțeleg
când totul este alb în jurul lor.

Se uită spre mine,
se uită prin mine,
se apleacă peste mine

Îi sărut și nu mă văd.
Ieri ne înțelegeam
dar azi
le sunt idiferent.

Îi strig
nu-mi răspund
și am nevoie de ajutor
când voi face primii pași...singur.
Doamne
așa de rău oi fi greșit?

Trenul îi cheamă...
pleacă
cu tot cu amintiri
iar eu
stau în această încăperea goală...
fără cărți, mobilă, pian, vioară.

Plâng, tremur, îmi este frig...
sunt o poză lipită pe ciment.

Ceasul

Tic - tac,
tic - tac...
vine timpul ca să tac.
Tac - tic,
tac - tic...
toată viața-i într-un plic.

Toamnă

În gara anotimpurilor
toamna
așteaptă trenul...
vrea să plece...
s-a plictisit
să dezbrace aceiasi copaci.

Prispa casei

Pe prispa casei
măsuța,
sculptată din roadele câmpului,
nu de mult plină de bunătați
și înconjurată de copii
s-a ascuns în praf.

Undeva, prin curte,
sapa care ne-a ajutat părinții
să ne trimită la oraș
s-a îmbrăcat cu rugină.

Poarta copilăriei,
măcinată de nepăsarea timpului,
s-a blocat...
a uitat să se deschidă.

Dintr-o poză,
pitiță-n portofel,
două chipuri zâmbesc...

Un simbol

Eu
pășind pe puncte
desprinse din ochii tăi
îmi simt tălpile arse
de nopțile
uitate-n amor.
Tu
îți întinzi inima
spre pieptul gol.
Eu și tu
doar un simbol...

Cum de suntem motivați să studiem filosofia?

Cristian George Brebenel

Eu m-am dezvățat de mult timp să sufăr, în perioadele de depresiune, și să mă îngrozesc din cauza epocilor de stupiditate: știu că o stupiditate trecătoare este tocmai condiția prealabilă a unei viitoare iluminări
Hermann Keyserling

De fiecare dată când mă întorc la visul meu, de fiecare dată când simt un recul și mă instalez în modul meu de a gândi și simți anii trecuți, îmi vine ideea aceasta: sunt oare nebun?
Miguel de Unamuno

Referitor la acest eseu, trebuie să fac o precizare din capul locului: aceea că, în ciuda unor fapte, mai mult sau puțin aparente, mai mult sau puțin de profunzime, sunt mai degrabă optimist decât pesimist în ceea ce privește posibilitățile filosofiei și, de ce, nu viitorul ei. Discursul său, al eseului, din nefericire prea general și prea schematic pentru o astfel de temă, mi-a fost sugerat de o anumită stare, cu pronunțat iz sceptic, sesizată astăzi în exprimarea celor care sunt percepuți într-un fel sau altul ca aflați în arealul filosofiei sau angajați pe traseul care duce spre aceasta. Dar o astfel de temă nu poate să găsească doar argumente plauzibile și pe deasupra și obiective și de aceea, la un moment dat, s-ar putea ca expozeul prezentat să nu pară suficient motivat sau, și mai rău, să pară a bate nejustificat, după o vorbă românească, apa în piuă. Oricum, întrebarea de la care el pleacă, fie că este lovită de prețiozitate sau nu, este de expresie existențială: Există vreun temel solid pentru a opta în favoarea filosofiei sau această alegere are o conotație subiectivă imposibil de argumentat sau, mai grav, fals argumentată? Ce ne poate oferi filosofia, al cărui statut este, după atâta timp, încă controversat, pentru a ne justifica angajamentul existențial în preajma ei? De la început trebuie să menționez că pentru o astfel de analiză eu, cel care aștern aceste rânduri, am la dispoziție atât motivații subiective, poate cele mai multe, cât și, cred și sper, motivații obiective. Dintre motivațiile subiective aș fi tentat să aduc exemplul faptului că filosofia ne apare într-o lumină deosebită, ca o regină a disciplinelor, că dă celui ce se ocupă de ea un fel de aură de înțelept sau chiar că ne poate da, în cazurile cele mai bune, sens vieții. Dintre cele obiective aș propune-o pe cea mai veridică; unii din noi simțim nevoia, nu totdeauna justificabilă, de a ști, cu orice risc și sacrificiu, ce este „ceea ce este”, existența în ansamblu, adică realitatea luată de cele mai multe ori ca un Tot. De asemenea dorim să aflăm ce eforturi s-au depus în acest sens, de către cine, și până unde s-a putut ajunge spre o înțelegere cât mai obiectivă a realității. Dar motivațiile sunt mult mai multe decât cele prezentate aici. Filosofia îmi poate da sentimentul că mă ajută la precizarea anumitor concepte precum timpul, spațiul, mișcarea, unitatea și pluralitatea, Dumnezeu, gândirea, etc, dincolo de ceea ce eu înțeleg prin ele în virtutea simțului comun sau a unor idei preconcepate ce vin dintr-o oarecare tradiție sau preștiință. Și nu este de neglijat nici punctul de vedere al unora de a face din filosofie o meserie, mai nobil spus o profesie, un mod de a-și câștiga existența, atâta timp cât încă se mai poate trăi decent din așa ceva. Iar acest fapt este departe de a fi blamabil așa cum

Schopenhauer ne lasă să credem, iritat evident de lipsa succesului la catedră.

Ne exprimăm în general speranța că cei care optează pentru filosofie nu o fac seduși doar de mitul ei oarecum stabil încă de regină a disciplinelor sau de posibilitatea profesării unei meseri mai libere și mai flexibile, sub aspectul rigorii, decât cele generate de alte discipline mult mai practice. Că, dincolo de multe întrebări și de puținele răspunsuri pe care ei le găsesc în corpul acestei discipline, vor găsi puterea să caute alte întrebări și, ceea ce-i deosebit de important, noi și noi răspunsuri. Deși s-a creat o puternică justificare faptului că filosofia este împărăția necontestată și predilectă a dilemelor și întrebărilor, într-un fel, într-un viitor mai mult sau mai puțin apropiat, trebuie să găsim modalități constructive de a soluționa măcar o parte din aceste întrebări care se tot adună pentru a nu avea, mai devreme sau mai târziu, sentimentul că cei ce operează pe acest teritoriu excesiv de instabil și de subiectiv sunt niște masochiști cărora le place să se chinuie cu probleme fără soluții la nesfârșit și, pe deasupra, mai pretind și stima societății, ba chiar și bani de la aceasta. Poate că unii dintre cei ce astăzi pleacă pe acest drum, atrași de chiar magia multelor sale dileme și paradoxuri, își închipuie, pe bună dreptate, că filosofia e încă într-o perioadă de debut, chiar dacă această perioadă este de cca. două milenii și jumătate, o perioadă de acumulări și de tatonări și că, într-un viitor puțin previzibil, se vor putea găsi mai multe răspunsuri pertinente decât întrebări, așa cum s-a petrecut în acest răstimp. Pe de altă parte statutul de primadonă al filosofiei, mai ales a așazisei „filosofia perenis”, a început să se clatine serios de mai bine de un secol, înainte chiar de explozia pozitivismului, iar rangul cu care a fost investită încă din antichitate este pe cale de a fi pierdut, filosofia părând multora ca un drum ce merge spre o inevitabilă fundătură și deci vrednic de a fi abandonat. Din fericire pentru filosofie, nu prea există alternativă, iar locul ei, bun, rău, nu poate fi luat de altă disciplină mai riguroasă și nici nu poate rămâne vacant¹. Astfel, cel puțin pentru o categorie de oameni, o categorie cu adevărat problematică, filosofia apare mai degrabă ca o necesitate stringentă a spiritului uman, o necesitate aproape paralelă și de același sens religiei. Totuși, niciodată ca în secolul nostru, metafizica, partea cea mai pur filosofică a acestei discipline, vârful ei de lance am putea spune, n-a fost mai virulent atacată chiar din corpul filosofiei contemporane². Metafizica a suferit o demolare aproape constantă fără a putea fi pe deplin anihilată. Școli multe și influente precum renumitul Cerc de la Viena, personalități marcante ale filosofiei și logicii contemporane precum Russell, Ryle, Carnap, Wittgenstein, Popper, iar mai încoace Kripke, n-au încetat s-o ignore, s-o discrediteze, ba chiar s-o ridiculizeze. Ca o alternativă, o contrapondere la ea, au fost aduse în prim plan noi tipuri de logici, precum logica modală, și noi tipuri de filosofii, cele mai multe pe tărâmul limbajului, pentru a putea argumenta că problemele metafizicii sunt în realitate false probleme ce țin doar de structura limbajului. Deși, în acest secol, a avut extrem de puțini apărători, metafizica se încăpățânează să reziste. Catedrele de metafizică re-apărute după 1990 la majoritatea universităților din spațiul fost comunist, acolo unde în mod normal metafizica ar fi fost de așteptat să fie total anacronică și deci extirpată, ne îndreptățesc, măcar în parte, la repunerea în discuție a acestei importante discipline filosofice, fala de altădată a filosofiei. Revenind la ceea ce încă pare a fi filosofia, disciplină a disciplinelor, ar fi bine să ne întrebăm ce ia dat acestui statut un atât de lung timp de existență și cum de a fost posibil ca el să se erodeze relativ rapid în confruntarea cu alte discipline în aparență mai constructive și mai practice. Cred că unul din posibilele răspunsuri la întrebarea referitoare la îndelungatul ei timp de domnie ar fi credința că filosofia, și numai filosofia, are capa-

itatea de a formula și a răspunde cât mai obiectiv la întrebările cele mai paradoxale ale existenței, la acele întrebări incitante care transgresează simțul comun intrând într-un domeniu antinomic, contradictoriu de cele mai multe ori. Alt aspect care i-a susținut statutul primordial despre care discutăm ar fi credința că filosofia poate avea o capacitate specială, o capacitate de sinteză a disciplinelor particulare în vederea construirii unei imagini generale, coerente a realității. Ea ar fi singura care poate propune și verifica, pe baza acestor date oferite de multe alte discipline, modele viabile ale realității, apropiindu-se astfel cu pași mărunți de un fel de Adevăr Absolut. Filosoful pare a fi cel care, deși nu cunoaște în detaliu celelalte discipline, are strania capacitate de a înțelege ce-i esențial din acestea și de a opera cu ele sinteze în corpul filosofiei după regulile acesteia care nu tot timpul se confundă cu cele ale logicii. Într-un fel, vulgarizând, din acest punct de vedere, filosoful se aseamănă politicianului. Deși politicianul nu știe prea multe despre economie, industrie, învățământ, sănătate, armată, etc. el pare a fi cel investit cu rolul de dirijor al acestora părând a fi și cel care, deși nu știe nimic, le știe pe toate. Revenind la problema declinului filosofiei, și la întrebarea cum de a fost cu puțință așa ceva după milenii de dominație intelectuală³, putem afirma că una din cauze ar fi aceea că, dealungul istoriei sale antice, medievale și chiar moderne, o parte însemnată de discipline, astăzi de sine stătătoare, au făcut mult timp parte din corpul filosofic. Emanciparea acestor discipline, tendința lor de autonomie și chiar obținerea acesteia, a fost una din cauzele pierderii statutului milenar al filosofiei. Ea s-a văzut destul de brusc sărăcită de multe științe atât din sectorul celor fixe, riguroase, precum matematica, fizica sau astronomia, cât și din sectorul celor mai subiective, umaniste, precum psihologia. Altele ca estetica și antropologia, deși au rămas oarecum în cadrul filosofiei au ample tendințe de autonomie. Rămăsă mult mai săracă, filosofia s-a văzut virulent atacată chiar de ficele și fostele ei aliate. Astfel, deși pare de nedorit, noi ne aflăm într-un moment de răscruce al cursului filosofiei, al evoluției acesteia, dacă putem vorbi de o evoluție, un adevărat moment de criză care, în colaborare cu alte elemente ale spiritualității și comportamentului uman, nu e mult eronat dacă îl numim de criză existențială. Apare astfel o mare întrebare: Este filosofia o miză de a ieși din această criză, o miză cel puțin de același rang cu religia, spre exemplu, atât de amplu readusă în discuție la acest sfârșit de mileniu? Mie personal îmi place să cred că, în ciuda paloarei și oboșei sale momentane, filosofia este una din aceste mize și că scheletul ei construit cu miză timp de peste două milenii este unul puternic capabil să preia tensiunile existențiale ale condiției umane în viitor. Altfel nici unul din noi nu am putea fi motivați să mai stăm lângă un cadavru aproape intrat în putrefacție, unii din noi acceptând acest statut prin mari privațiuni. Este adevărat că virtuțile filosofiei nu se mai lasă atât de ușor văzute precum altădată. Nu trebuie să uităm totuși că-i de notorietate că filosofia este cea care gastează marile revoluții, fie ele tehnologice sau sociale, că ideile filosofice trec ca un fir roșu prin toate marile acte ale istoriei umane chiar dacă mai puțin vizibile la prima vedere. Dar înainte de a încerca să le depistăm și să le observăm rostul ar fi nevoie de câteva cuvinte referitoare la modul în care s-a făcut și încă se face filosofie. Ce înseamnă, concret, a face filosofie?

Pentru a avansa în această analiză va trebui să pătrundem, fie și extrem de superficial, în corpul acestei discipline, prea ades asimilată când unei științe când unei arte, și să facem referiri succinte la modalitatea în care se construiește filosofia și la cea în care se relevă sau, mai bine zis, se consumă. Fiindcă indiscutabil ea este un produs al spiritului uman destinat unui anumit tip de consum. Acest corp, când febril, când inert,

☑ al filosofiei se construiește de către cei denumiți, în virtutea actelor lor, filosofi sau, mai modest, gânditori și se consumă, în primul rând de către și între aceștia, iar în al doilea rând de către o masă de cititori în mare măsură anonimă, iubitorii de filosofie. Având în vedere că filosofia, s-ar traduce în mod aproximativ ca iubire de înțelepciune, avem de a face cu un ușor joc de cuvinte: cei care consumă filosofia ar fi iubitorii de iubire de înțelepciune și implicit de iubitori de înțelepciune. Socrate spunea că *Sofia*, adică înțelepciunea, este apanajul Zeului. Iubitorilor de înțelepciune, *philosofilor*, le rămân încercările de a se apropia, într-un fel sau altul, cât mai mult de *Sofia*. Cu timpul înțelepciunea aceea antică, în contextul filosofiei, a devenit cunoaștere a ceva greu de cunoscut, mai precis a lumii exterioare cât și a lumii interioare, a gândului. De multe ori ea a fost exprimată prin sintagma gândului care gândește și se gândește. E de bun simț să presupunem că grupul celor care construiesc conceptele, teoriile și sistemele filosofice este, precum în orice alt domeniu, mult mai redus decât al celor ce sunt mânăți de o curiozitate excesivă și le consumă, le asimilează. Într-un anumit mod, în sens extrem de larg, orice comportament uman vizavi de decodarea naturii și de punerea în acord cu ea, se poate cataloga ca un anumit fel de a filosofa, ca o anumită filosofie. Astfel nu ne sunt străine sintagme de genul *filosofia omului de la munte* sau chiar *filosofia țaranului român*. Fiecare stare existențială este într-un fel predispusă și îndreptățită să se reclame la un anumit mod de filosofare mai ales că, într-un fel, conotațiile acesteia, adică ale filosofiei, așa cum știm, țin etimologic de la origini de înțelepciune. Dar toate aceste moduri vagi și generale de a pune etichetă filosofică pe diverse caracteristici existențiale sunt mai mult sau mai puțin de parte de corpul propriu-zis al filosofiei. Ele par și sunt niște palide licențe bune de manipulat, cu precădere, într-un mod eseistic. În realitate corpul filosofiei propriu-zise, cu toate amplele sale ramificații ce reclamă de multe ori o arhitectură bizară, are un nucleu dur, general recunoscut; o anumită ținută logică, o oarecare rigoare, precum și forme de organizare: institute, universități, academi, catedre specializate, manuale și cursuri, conferințe și congrese relativ unitare la nivel mondial, deci străbătute de o oarecare universalitate. S-ar putea face afirmația că există chiar un fel de ecumenism filosofic. Într-un anumit fel, sub aspect valoric și nu numai, filosofia se aseamănă cu religia. Ea are o bază mereu îmbogățită și o tradiție de care chiar dacă ar vrea nu se poate rupe. În acest sens butada lui Whitehead că **toată filosofia Europeană este mai degrabă nota sau, mai bine zis, notele de subsol a filosofiei lui Platon** este edificatoare. Ba chiar putem spune că anumite concepte au tins a se osifica, unele chiar prematur, și a prinde diverse cruste apropiate, vag ce-i drept, de dogmă deși dogmă cred că este termenul cel mai antifilosofic cu putință. O parte din criza filosofiei contemporane survine și din repunerea în discuție a acestor concepte prematur închise în sipetul metafizicii. Deși aproape tot timpul își repune conceptele în discuție, cu fiecare nouă viziune asupra lumii, filosofia nu poate renunța la drumul parcurs până în acel moment. Câteodată filosofia se aseamănă cu religia nu numai în modul cum manipulează tradiția, în mijloacele sale ci și în scopuri. Nu putem uita cum Plotin atinge extazul prin intermediul filosofiei iar pitagoreicii, stoicii și neoplatonicienii nu erau departe de un mod religios de existență. Deși, prin însăși statutul său, fiecare viziune nouă, fiecare teorie sau sistem filosofic nou tinde a-l demola, cu oarecare satisfacție, pe cel vechi, ea nu se poate desprinde de un anumit consens al discursului filosofic absolut necesar pentru a fi purtată discuția și a fi înțeles, transformând elegant această demolare în critică. Construcția poate fi năruită dar reconstruită cu aceleași cărămizi și blocuri de piatră. De aceea modul de filosofare în sine nu se poate preda niciodată el fiind liantul proaspăt al gândirii prin care se leagă cărămizile, respectiv conceptele și ideile filosofice. Cei care consumă filosofia au mereu în față o lume modulară în care construcțiile filosofice mai mari sau mai mici, sunt ridicate din ace-

lași material care în ultimă instanță este gândul uman în diverse ipostaze. Și totuși asimilarea optimă a filosofiei presupune, o știință, un cod, de multe ori o inițiere, poate chiar o artă destul de greu accesibilă și care pe lângă acestea mai presupune și un anumit organ. Referirea la modul în care se consumă filosofia este pertinentă deoarece această disciplină riscă să se închidă și să devină extrem de autarhică. Oricum, în nucleul său dur, caracterul ei elitist nu a fost pus niciodată la îndoială până mai de curând. Dar abordând discuția într-o ordine firească vom încerca o succintă analiză a celor ce creează filosofie, al celor ce creează și regenerează organismul acestui corp.

Este evident, poate mai mult decât în alte domenii, că baza inepuizabilă a demersului filosofic o constituie raportul întrebare – răspuns, sau și mai bine zis întrebări – răspunsuri. Este de notorietate că astăzi filosofia conține mult mai multe întrebări decât răspunsuri. Ba chiar s-a obișnit cu acest statut de tezaurizator al întrebărilor dificile încât i se pare firesc să le dețină nu să mai și răspundă la ele. Dorința de a răspunde la ele capătă uneori forma unei măști teatrale a cărei expresie este fixată artificial odată pentru totdeauna. Cursa cu acumularea unor astfel de întrebări continuă iar răspunsurile par a fi din ce în ce mai rare și frustrante. Nu am apelat decât foarte rar la clasificări și catalogări dar, în acest eseu, pentru a ajunge acolo unde mi-am propus, aș reveni la creatorii de filosofie catalogându-i, la modul liber se înțelege, în două mari categorii care au un impact deosebit la consumatorii de filosofie găsindu-și fiecare emulii proprii. O primă grupă ar fi filosofi critici, iar o alta filosofi constructivi. De altfel după cum bine se vede în realitate avem de a face cu doar două categorii, dar de nuanțe ușor diferite. Dacă ar fi să facem o analogie cu sistemul juridic, criticii ar fi procurorii, acuzarea, iar constructivii ar fi avocații sau apărărea.

Deși multe fapte par a o contrazice, baza constantă a exprimării filosofice rămâne ideea fixată pentru „eternitate” în scris. Scrisul este modul cel mai legitim de a exprima filosofia și, mai mult, de a o supune unei dezbateri ce traversează epocile. De aceea modalitatea stilistică și de conținut în care sunt abordate și dezvoltate ideile filosofice în ampla lor conexiune este foarte importantă și aduce foarte multă claritate eliminând pe cât posibil zonele obscure de care, din nefericire, nu scapă nici cei mai mari filosofi. Felul în care comunică este esențial în filosofie poate mai mult decât în alte discipline. Și acest fapt datorită multiplelor nuanțări de care se dă dovadă în precizarea subiectivă a conceptelor și a discursului argumentativ. Dar este indiscutabil că filosofia se poate crea și expune și în afara cuvântului scris deși acest mod a fost în general abandonat astăzi. Există filosofi de anvergură care nu scriu sau scriu foarte puțin precum Socrate sau, în spațiul românesc, Nae Ionescu. Modalitatea transmiterii orale a filosofiei a fost apanajul unor sisteme de tendință inițiativă precum pitagorismul⁴. Efectul acestor școli nu a fost deloc neglijabil. Totuși, așa cum spuneam, tezaurul filosofic se găsește cu precădere în cuvântul scris care într-un anume fel s-a impus încă din antichitate. De aceea nu este lipsită de importanță o referire succintă asupra modului general în care se scrie și se dezbate filosofia.

Atitudinea filosofilor îmbracă de obicei două moduri de exprimare între care, cei drept, nu se pot trage granițe extrem de fixe ele având o zonă în care par a se împleți. Astfel, potrivit unei înclinații firești generate de personalitatea filosofului, ar exista un mod critic ale cărui baze s-ar dezvolta mai mult pe întrebări și extrem de puține răspunsuri, cu alte cuvinte o perspectivă mai degrabă sceptică asupra cunoașterii realității sau a cunoașterii în general, și un mod constructiv ale cărui baze s-ar dezvolta pe mai puține întrebări precum și pe tendința de a da mai multe răspunsuri, de a încerca oferta unor soluții. Aici, în ultimul mod, este vorba de acei filosofi creatori de teorii de sisteme, care au simțit nevoia de a oferi un răspuns, nu totdeauna foarte evident și strict logic, la mirajul realității, la justificarea acesteia. În rândul mdului critic s-au reliefat mai multe tipuri de cărări, de la cele pe care pășesc adevărații „mistici” ai unei critici furi-

bunde fără evidența unor sisteme judicioase, precum Cioran și chiar, într-o oarecare măsură Nietzsche, până la corifeii unei adevărate arhitecturi a criticii, o critică senină, constructivă, de sistem, precum Kant. Ambele atitudini sunt justificate. Totuși dacă mi se va admite un modest punct de vedere, evident extrem de subiectiv, voi afirma că a critica, a demola fără a pune ceva în loc nu este cel mai optim mod de a privi și înțelege filosofia. De aceea în felul meu de a înțelege lucrurile consider că mari filosofi sunt cei care se trudes în special să construiască, să găsească soluții, poate nu așa de ample, de gigantice ca cele date de sistemele lui Hegel bunăoară, în care există riscul de a te pierde, dar oricum soluții capabile de a concepe și propune modele care să funcționeze logic și să se apropie cât mai mult de un mod rezonabil de a fi al lumii, al realității. De aceea pentru mine nu s-a produs aceea moarte a filosofiei de sistem, deces de care se face atâta caz trântind filosofia în arena doar a unei exprimări eseistice cu foarte multe riscuri de a deveni evanescentă. Sau dacă s-a produs această moarte cu atât mai rău pentru filosofie.

Aș dori să ofer o imagine a acestui fel al meu de a privi mai optimist lucrurile, imagine pe care eu o numesc modelul cutii negre. Printr-o ciudată analogie mi-aș închipui realitatea asemenea unei cutii negre pe trupul căreia avem poziționate intrările și ieșirile dar în interiorul căreia nu vom putea arunca niciodată privirea. Pare rezonabil să ne apucăm de treabă și să oferim cât mai multe modele a ceea ce se întâmplă înăuntrul până când intrările și ieșirile din ele se vor suprapune perfect, sau măcar cât mai aproape, peste intrările și ieșirile acestei cutii negre numită realitate. Iar dacă, optimist gândind, vreodată vom găsi mai multe variante care să ne justifice exact aceste intrări și ieșiri, fără a putea discerne care dintre ele este soluția „reală” decât eventual apelând la principii, la rândul lor nu prea argumentate, precum Briciul lui Occam, cu atât mai bine. Ar însemna că spiritul uman este atât de bogat încât întrece însăși „unicitatea” realității justificându-se pe sine însuși într-un mod demiurgic. Poate că în această cutie neagră se află închis chiar spiritul nostru, chiar ființa noastră, iar modul nostru de a „privi” ar trebui doar adecvat acestui tip atât de particular de „privit”, caz în care mistici ar fi cei mai bineveniți meseni la ospățul filosofiei.

(Endnotes)

1 Locul filosofiei a fost îndelung curtat în acest secol, fără succes, de discipline precum matematicile superioare, fizica particulelor elementare sau comologia.

2 Încă din 1912 în prefață la ediția I-a a Elementelor de Metafizică Constantin Rădulescu Motru remarca: “După părerea multor oameni de știință și chiar a multor liberi cugetători, metafizica și-a pierdut orice rost în preocupările omului cult de astăzi. După această părere metafizica este o formulă învechită a științei, dacă nu chiar o colecție de superstiții, rămase prin puterea atavismului. Cine se ocupă de metafizică este un om cu o mentalitate neprimitoare de progresele științei, sau un simplu pierde-vară, care nu știe cum să-și întebuințeze timpul mai cu folos. Mulți, dintre așa numiții liberi cugetători, sunt dispuși să tolereze orice întrebuintare s-ar gândi, afară de aceea, care ar îndrepta-o spre metafizică! Reputația metafizicii, precum se vede, este foarte zdruncinată în opinia multor capete din elita europeană. Ea, desigur, stă încă și mai rău în capetele din elita țării noastre, căci altfel, nu s-ar explica absența ei totală din variatele preocupări ale neamului românesc”. Fraza care urmează ne arată poziția filosofului roman “Cartea de față îndrăznește să se opună acestei păreri”.

3 E drept că pentru o scurtă perioadă medievală, mai mult de ochii lumii, filosofia a fost socotită ca servitoare a religiei. Totuși, pentru elita corpului intelectual European ea nu și-a pierdut în realitate nici un moment statutul privilegiat.

4 Astăzi se bănuiește că școli importante de filosofie antică precum Academia lui Platon sau Liceumul lui Aristotel apelau la o învățătură orală de tip inițiativ pentru un cerc restrâns de discipoli.

POEME

Lazăr Popescu

Într-adevăr

după Rabindranath Tagore

Într-adevăr, a trebuit să ne consumăm,
cheltuie,

Să ne căutăm nouă înșine menire.

Joc cosmic pe sub cer

În clipa-n care plâng și cer...

Umbre din toate sensurile vin

E mult, e puțin?

Tu maiestatea rostirii alegi

Eu deplâng doar anii pribegi...

În eter

Pe sub cer

Chemările-s multe și clipele grele

Și valurile vin cu ele...

Mai mult sau mai puțin

Poemul susțin.

Într-adevăr, e un ecran între noi

O iluzie într-un verde zăvoi...

E zi și noapte, succesiune

Și a tăcea, și a spune...

Misterul liniei curbe deschis

E punctat în vis.

Și linia dreaptă doare

Din ce în ce mai tare...

Jucăm șah pe-ntinsele cerului spații

În ale zilei de azi vibrații

Cu zilnica muzică vecini

În tăcere de brazi și pini...

La Chanson du bien aimé

după Guillaume Apollinaire

La Târgu-Jiu, pe zi cu ploaie

Acolo sus m-am întâlnit

Cu Fleur, frumoasă și vioaie,

Și nu vă mint, vorbesc cinstit

Chiar printre picuri și șiroaie.

Am urmărit mașina ei

Ba chiar spre ea ne-am îndreptat

Că era pusă lâng-un tei

Și chiar în ea noi ne-am urcat

Atunci... Cuvintele – au temeii

Să caute versu-n neștire

Căci tu ești mult iubita, tu,

Tu, Fleur, venire și ivire,

Eu Faraon mă simt acu

Cum ești chiar marea mea iubire...

La colțul unei străzi ajunși

Căci cu mașina noi plecasem,

Spre sud, atunci. Puțin ascunși

De curioși tâmpiți, ziare,

De cei ce-s cu prostie unși

Și de dușmani înverșunați

Ce cicatrice au pe gât

Precum și de acei gealați

Cu numele de lemn, urât

Recunoscuți numaidecât.

Aceștia-s doar rebuturi, știu –

„Iubirea noastră mișcă stele”

Am zis, și Fleur într-un târziu

Și-a mângâiat cele măргеle...

Afară norul vinețiu

Domnea în cerul cel înalt

Și ploaia dar se mai oprise

La orizont plutea un alt

Temei pogorător de vise

Aici, sub cerul cel înalt

Memoria se tot rotise

În univers înmiresmat

Și-un gând fugar se cam ivise...

În clip-aceea m-am aflat

Cu gându-aceia minunat...

Că și Lacteea Cale soră

Cu râurile-n Canaan

Ne va îmbrățișa în oră

Îl al iubirii drag liman

Pe cei intrați acum în horă

Când vine timpul său fierbinte

Cântăm în astăzi de-april

Tot aducându-ne aminte

Iubirea cu surâs subtil

Care înalță și nu minte...

Poemul din Sud

Frumoasa din Apuseni

Ce lumină-i prin poieni!

Iar tăcerea de pe Jiu

Cum pot oare s-o mai scriu?

Ea spre munte se îndreaptă

Lăcrimând din treaptă-n treaptă...

Frumoaso de prin Apus

De pe Crișuri și mai sus

Te salut cu Sudul tot

În tumultul de pe Olt!

Sus la Roșia Montană

Stă înfipt cuțitu-n rană!

România, România

Ai ajuns o colonie?!

Roșia și cu Pungești

Două lacrimi românești!

Plânge cerul la Vaslui

C-azi suntem ai nimănui!

Alchimia cărții

O carte e ca un cântec. Ca o melodie. Fiecare carte reușită, zic eu, își are **sunetul** ei. Când începi să lucrezi la o carte trebuie să-i găsești mai întâi **sunetul propriu**. Să vezi dacă **sună**. Iar sunetul dă forma. Așa spuneau înțelepții odinioară...

Altfel, nu-i greu pe pământ...

după George Bacovia

Astăzi chiar băutura-i inutilă și greoaie;

Am renunțat a mă ascunde în pivniță și-n gând –

Afară văd cum cade-o iute ploaie

Altfel, nu-i greu, zic eu, pe pământ...

Pe stradă țipă astăzi doar prostia politică

Și-și urlă nulitățile nimicurile toate

A fost dezvăluită violența mitică

Istoria-i surprinzătoare poate.

Istoria contemporană e nulă

În tâmpenia-i iconodulă.

Știu. Și mi-e silă și-n vis –

Dispreț, tăcere și abis.

Însă nervii nu mă mai dor ca pe tine, maestre

Eu ăstora nu le transmit nicio veste

De-aici, de pe creste!

Și când voi pleca se va ști că n-am scris pentru ei

Ci pentru pasărea frumoasă de pe stei

Și nici că voi în lume să mă pierd așa neștiut pe cuvânt

Altfel, nu-i greu, zic eu, pe pământ...

Exerciții publicistice

Ion Trancău

Exerciții cu adnotări publicistice am efectuat de mult timp în paginile rezervate acestor demersuri din revistele *Polemika*(veche!), *a anilor 2006-2010* și *Caietele Columna* a anilor 2000-2013. Nu-mi pun problema cât sunt de efemere sau de durabile rezultatele acestor preocupări. Cert rămâne faptul ca le-am practicat în urma unor lecturi aderente și aprofundate. Le voi prelunge ori le voi continua, în același mod, cu intermitențe, la tânăra noastră revistă *Confesiuni*. Debutul l-am făcut deja scriind de cazul scandalos și alarmant de la venerabila revistă slaviciană, ardeleană și națională, *Tribuna*, din Cluj-Napoca, apoi, comentând patru articole din publicația *Academia Cațavencu* cu semnătura criticului și istoricului literar, *ironist și fantezist, Alex Ștefănescu. Nu știu cât de ironist și fantezist* este titlul epopeic, evident parodic, pe care l-am preferat: *Alex Ștefănesciada*. Voi recepta, deopotrivă, aprobările și... dezaprobările din alte publicații.

După un asemenea, cam amplu prolog, să continuu adnotările publicistice/breviarul publicistic cu prezentarea unor numere, din acest an, ale hebdomadului național *România literară*. Așa-zisul breviar publicistic mi-este inspirat de citirea și conspectarea acestei reviste, ca într-un jurnal de idei și de atitudini din presa cultural-literară, unele dintre ele foarte bine comentate de d-l *Cronicar* în pagina 24, ultima, sub titlul *Ochiul magic*. Astfel, în *România literară* nr. 40, din 4 octombrie 2013, aflăm că Urmuz este interpretat și apreciat omagial, după *o nouă lectură*, într-un eseu de Giovanni Rotiroli, tradus din limba italiană, în revista *Paradigma*, fondată de regretatul Marin Mincu. În pagina 6, *actualitatea*, Adina Dinuțoiu, la rubrica denumită *Cartea de interviuri*, ne oferă o interesantă recenzie *Mărturii despre Moromeții*, după lectura volumului de *mărturii și convorbiri Moromeții: ultimul capitol*, de Sorin Preda, nepotul marelui prozator. Două eseiste, Irina Petraș și Simona Vasilache, semnează în paginile 12-13 două intervenții omagiale la aniversarea vârstei de 75 de ani a lui Augustin Buzura. Prima eseistă evocă personalitatea și opera prozatorului contemporan, sub titlul *Vârstele singurătății*, afirmând că *Augustin Buzura nu este un scriitor de conjunctură sau contraconjunctură, ci unul adevărat, interesat de sensurile largi, universale, ale existenței umane*. Simona Vasilache semnează în pagina 13 un eseu hermeneutic și critic, cu titlul *Pe cont propriu*, cu sensul că *acel care citește romanele lui Augustin Buzura este pus să le completeze, să soluționeze pe cont propriu dilemele unor protagoniști sau naratori*.

Paginile 22-23, *meridiane* se succed sub titlul *Anul Mo Yan*, Tatiana Segal colaborând cu un eseu de exegeză critică universală, structurat pe două dimensiuni sau secțiuni interrogative: *De ce s-a tradus atât de puțin din opera lui Mo Yan? Și Ce ascunde Obosit de viață, obosit de moarte?* Aceste secțiuni ale romanului sunt anticipate de un incipit conclusiv: *Anul de glorie al scriitorului chinez Mo Yan se apropie de sfârșit. Vâlva de la Stockholm s-a topit, în spațiul cultural românesc au rămas câteva articole*, cu ecouri timide, după octombrie 2012, când acest scriitor a devenit laureat al Premiului Nobel. Nu pot să nu remarc totuși o cronică literară remarcabilă despre acest roman, semnată de profesorul Eugen Velican, în revista trimestrială de cultură și artă *Caietele Columna*.

TransModelul terțului inclus

Ion Popescu-Brădiceni

Cele trei modele de mediere între identitate și alteritate

1. Modelul traducerii este un model de integrare ce are de a face cu identitatea și alteritatea.

2. Într-o traducere, limbile implicate nu-și pierd semantica ireparabil, guvernată de principiul traductibilității universale.

3. Traducătorul bilingv este un mediator, iar operația de traducere constă în căutarea celei mai bune adecvări cu puțință între resursele proprii limbii-gazdă și celei ale limbii de origine.

4. Misiunea traducătorului este de a înălța geniul propriei limbi la nivelul geniului limbii străine, mai ales când este vorba de creații originale, ce constituie o provocare permanentă pentru limba-gazdă.

5. Modelul traducerii invită, în plan spiritual (fiind comprehensiv), la extinderea spiritului traducerii la raportul dintre culturile înseși, adică

la conținuturile de sens vehiculate de traducere.

6. Astfel, traducătorul bilingv se grefează pe cel cultural; în acest sens, putem vorbi de un ethos al traducerii, de un ansamblu al reperelor de sens al dialogului inter-cultural.

7. Modelul traducerii are la bază modelul schimbului de memorii; un nou ethos ia naștere din efortul de comprehensiune a împletirii reciproce a noilor structuri ce structurează și configurează intersectarea memoriilor.

8. Înțelegem prin «memorie» intercomunicarea. „A comunica... impune un pas suplimentar, constând în a asuma, la nivelul imaginației și cu bunăvoință, istoria celuilalt, prin intermediul propriilor povestiri de viață... Aceste identificări mobile contribuie la reconfigurarea propriului nostru trecut și a trecutului celorlalți, printr-o remodelare neconținută a istoriilor pe care le povestim unii despre alții... Este vorba de un schimb de memorii la nivelul narativ la care acestea se oferă spre a fi înțelese”.

9. Modelul traducerii este posibil datorită fenomenului numit «tradiție», prin dimensiunea sa dialectică. Tradiția, la singular, înseamnă transmitere: a lucrurilor spuse, a credințelor preferate, a normelor asumate. O asemenea tradiție

nu este vie decât dacă tradiția continuă să fie celălalt partener al cuplului pe care îl formează ea cu inovația.

10. „Tradiția reprezintă latura datoriei vizavi de trecut și amintește că nimeni nu începe nimic pornind de la nimic; o tradiție nu rămâne însă vie decât dacă continuă să fie parte a unui proces neîntrerupt de reinterpretare. Aici intervine revizuirea povestirilor trecutului și lectura plurală a evenimentelor fondatoare”.

11. Inovația presupune discernerea promisiunilor nerespectate ale trecutului, care rămâne viu în memorie datorită săgeților viitorului care nu au fost slobozite sau a căror traiectorie a fost întreruptă; eliberarea acestui viitor neîmplinit; „mai ales evenimentele fondatoare ale unei comunități istorice ar trebui supuse la o astfel de lectură critică, în așa fel încât să fie eliberată încărcătura de speranță pe care o purtase și pe care cursul ulterior al istorie a trădat-o”. ; este practic o resurecție a promisiunilor nerespectate ale trecutului.

12. Modelul traducerii se interferează cu modelul iertării: o formă specifică a revizuirii reciproce a trecutului național; el opune faptelor memorabile, eroice, bucuriile, suferința, rănilor provocate de teroarea istoriei; suferința noastră, dar și suferința celorlalți.

13. Modelul iertării pretinde schimbul de memorie a suferințelor impuse și îndurate. Într-o paradigmă proprie acestuia, ne confruntăm cu: ordinea carității; economia darului (care ține de poetica vieții morale, dacă păstrăm dublul sens al cuvântului poetică: creativitatea în planul dinamicii acțiunii, cântul și imnul în planul expresiei verbale); ordinea justiției și a reciprocității (din sfera politicului); compasiunea unui popor față de celălalt, având ca nucleu efervescent răbdarea și afecțiunea, chiar poate și uitarea.

14. Transmodelul medierii între identitate și alteritate este deci triplu: traducerea, narațiunea încrucișată, compasiunea reciprocă.

15. Traducerea este simultan provocare și plăcere; sarcina traducătorului este o lucrare dublusemantică: lucrarea amintirii (a salvagărdării) și lucrarea doliului (a pierderii).

16. Traducătorul este terțul inclus între străin (termenul acoperă opera, autorul, limba acestuia) și cititorul destinat al lucrării traduse.

17. Asupra acestui mediator planează legământul de fidelitate și suspiciunea unei trădări; el este călăuza de dus-întors între autor și cititor și invers între cititor și autor; cele două „aventuri” cultural-spirituale trebuie să transeadă uniunea inseparabilă dintre sens și sonoritate, dintre semnificat și semnificant.

18. În privința textelor filozofice, înzestrate cu o armătură semantică riguroasă, în cazul unei traducerii bune, cele două texte, textul de plecare și textul de sosire, ar trebui să poată fi măsurate de un alt treilea text inexistent (terțial ascuns).

19. În lipsa acestui text (ca text absent), în care ar sălășlui însuși sensul, identicul semantic, soluția salvatoare o dă lectura critică a unor specialiști.

20. Lectura critică echivalează cu o retraducere privată, prin intermediul căreia cititorul competent reface pe cont propriu lucrarea traducerii, asumând la rândul său, încercarea traducerii și lovindu-se de același paradox al echivalenței fără adecvare.

T traduceri

HASIER AGIRRE

BIOGRAFIA

Filolog, traducător și aforist basc, născut la Leuven (Belgia) în 12 noiembrie 1976

În anul 2012 a câștigat concursul de aforisme “Oihenart Aforismoen Lehiaketa”, organizat de Universitatea din Țara Bascilor, împărțind Marele Premiu cu un alt aforist basc Bixente Serrano Izko.

Aforisme

Prietenia sa are o bază foarte consistentă: un dușman comun.

x

Acolo unde simțul comun se pierde, aforismul câștigă în semnificații.

X

Inspirația unui aforism divin este adeseori infernul.

X

Numai aforistul poate fi ținta propriilor sale săgeți.

x

A lua viața în glumă este o decizie foarte serioasă.

X

Timpul îl pune pe fiecare la locul lui. Și, după puțin timp, pe toți în același loc

X

Analizează ADN-ul adevărului și dau peste gena minciunii.

X

Realitatea este punct de plecare indispensabil pentru politicianul abil. Politicianul nesăbuit o transformă în linie de sosire.

X

Violența genului. Un gen, fără îndoială, dramatic.

X

Ai cuvântul meu de basc, dar ți-l dau în spaniolă, dacă nu te deranjează.

X

Presă convențională sau alternativă? Dacă pot să aleg, prefer una adevărată.

X

Am trăit în minciună. Acesta este adevărul economiei noastre.

X

Ieri am văzut în vis cele șapte vaci ale Bibliei. Prima era atât de grasă că celelalte nu se mai vedeau.

X

Cărțile care îmi plac cel mai mult sunt cele care știu să mă citească.

X

Niciodată să un arzi o carte pentru că e slabă. Există un scriitor înăuntru.

X

Ce se va epuiza mai repede în această lume: petrolul sau sângele?

X

Suferința este un mare învățător, dar nimeni nu vrea să fie elevul ei.

X

Harta politică a unei țări nu totdeauna coincide cu harta mentală a locuitorilor ei.

X

Cel căruia apa i-a ajuns la gât nu se teme de proba focului.

X

Uneori criticăm mai dur visele utopice, decât coșmarurile reale.

X

Poți să nu crezi în șeful tău dar să știi totdeauna că el există.

X

Noi, bascii, suntem un popor de două ori ales: nordul de francezi, sudul de spanioli.

X

Noi, bascii, nu mai vrem să fim un popor ales. Ci un popor care poate alege.

X

Originea limbii basce este o mare enigmă. Vitorul ei este o enigmă și mai mare.

X

Uneori costă mai mult să afli cine te-a lovit, decât să întorci celălalt obraz.

X

Vrei să dureze mulți ani căsătoria? Învăță să te separi de tine însuși.

X

Atenție la câinele amantului tău. Nu știe să treacă pe lângă tine fără să te salute.

X

Preistoria este epoca cea mai fiabilă. Nu există niciun document scris.

X

De ce să nu pactizezi cu Diavolul dacă te ajută să ieși din infern?

X

E greu să rămâi fără părinți. Mai ales, dacă aceștia trăiesc.

X

Ce s-a întâmplat la Troia demonstrează că la calul de dar trebuie să-i privești și mai bine dinții.

X

Liniștea de asemenea ridică vocea, atunci când este atinsă.

X

Nu există cheie mai bună decât voința de a descui ușa.

X

E greu să lupți împotriva ierarhiei. Are gravitatea de partea ei.

X

Despre dreptul de a gândi diferit trebuie să gândim toți în mod egal.

X

Bunicul meu credea în Dumnezeu și tatăl meu, în om. Eu cred în mine și doar uneori.

X

Cel mulțumit de sine: “Eu sunt eu și circumstanțele mele”.

X

E doctor în drepturi, dar nu și-a luat niciun grad la obligații

X

Lumea este afară din joc. Atacul este mereu înaintea apărării.

X

În această lume, o majoritate rușinoasă moare de foame, din cauza unei minorități nerușinate.

X

Nu știu care este prețul politic al păcii, dar sigur este mai ieftin decât cel al violenței.

X

Moartea este o rană bine închisă!

X

Condiția mea pentru visele colective? Libertatea de a ne putea trezi individual.

X

Unele cărți au un mic inconvenient. Dacă le citești, își pierd din valoare.

X

Când Diavolul ne ispitește, Dumnezeu pune camere ascunse.

X

Criza îmi amintește de frig. Politicienii, de vânt.

X

Unii au vântul de partea lor, pentru a merge împotriva curentului.

X

Ultima avansare a progresului. A învățat să meargă spre înapoi.

X

Disponem de o zi pentru a muri și de o întreagă viață pentru a ucide.

X

Individualismul are o forță atât de mare, încât pare că lucrează în echipă.

X

Uneori poate fi mai rațional să lași rațiunea deoparte.

X

Măsoară-ți bine cuvintele ca să nu cântărească mai mult decât tine.

X

În Spania sinuciderea este rău văzută. La urma urmei, este un exercițiu de autodeterminare.

X

Uneori se deplasează la stânga, alteori la dreapta, dar obiectivul său este deasupra.